

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο»

Το Νομικό Καθεστώς Των Προσφύγων Από Χώρες Του Αραβικού Κόσμου Στην

Ελληνική Έννομη Τάξη

Διπλωματική εργασία της Μελλίνη Δήμητρας, ΑΜ: : 4332018008

Επιβλέπων καθηγητής

Μαγκλιβέρας Κωνσταντίνος

Μέλη επιτροπής:

2: Στριμπής Ιωάννης

3: Τσαρδανίδης Χαράλαμπος

ΡΟΔΟΣ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2019

*Η παρούσα εργασία αφιερώνεται στον Γ. , το στήριγμα και το αποκούμπι μου
στις δύσκολες στιγμές σε μία ιδιαίτερα φορτισμένη χρονική περίοδο.*

Σε ευχαριστώ από καρδιάς.

#10

ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Η εργασία που παραδίδω είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιεί πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές. Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες που δύναμαι να αντιμετωπίσω σε περίπτωση που η εργασία μου αποδειχθεί ότι αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, σύμφωνα με τον Κανονισμό του Ιδρύματος.

Μελλίνη Δήμητρα

Περίληψη

Η πρόσφατη προσφυγική κρίση έπληξε σοβαρά την Ελλάδα, η οποία αποτελεί χώρα πρώτης εισόδου για συντριπτικά μεγάλο αριθμό πολιτών τρίτων χωρών κινούμενων προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Από το 2015, εξαιτίας κυρίως της έντασης της συριακής κρίσης, η Ελλάδα βίωσε εισροές πολιτών τρίτων χωρών στην επικράτειά της χωρίς προηγούμενο, κυρίως εκ των θαλάσσιων συνόρων με την Τουρκία. Το 2015 έγινε καταγραφή 861.630¹ αφίξεων στην Ελλάδα, από το λιμενικό και την αστυνομία, αριθμός 20 φορές υψηλότερος συγκριτικά με το 2014. Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό να διερευνήσει το Νομικό καθεστώς των προσφύγων προερχόμενων από τον αραβικό κόσμο στην ελληνική έννομη τάξη. Προκειμένου να εξεταστεί το θέμα της εργασίας και τα επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα, γίνεται αξιοποίηση της βιβλιογραφίας (ελληνικής και αγγλικής), της διεθνούς, ευρωπαϊκής και ελληνικής νομοθεσίας, πληροφοριών και στατιστικών δεδομένων (της Eurostat, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης κτλ), δημοσιευμάτων του ελληνικού και ξένου τύπου καθώς και εκθέσεων και στατιστικών στοιχείων από κρατικούς και μη φορείς (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Διεθνής Αμνηστία κτλ).

Λέξεις-Κλειδιά: ελληνική έννομη τάξη, πρόσφυγες, μετανάστες

¹ <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>

Abstract

The recent refugee crisis has had a toll on Greece, which was the country of first entry for an overwhelming number of immigrants and refugees who have passed through the European Union. Since 2015, due to the intensification of the Syrian crisis, Greece has experienced unprecedented inflows of foreigners into its territory, mainly from the maritime border with Turkey. In 2015, there were 861.630² entries of immigrants by the port police and police due to illegal entry and stay, a 20 fold increase in comparison with 2014. The purpose of this study is to investigate the legal status of refugees from Arab countries within the greek legal order. For the purpose of examining thesis and the individual research questions and issues, we utilize bibliography (greek and english), international, european and greek legislation, information and statistical data (Eurostat, the European Commission, the International Organization for Migration etc. are utilized..) greek and foreign press releases as well as reports and statistics by state and non-state actors (European Asylum Support Office, UNHCR, European Commission council for refugees, Amnesty International etc).

Keywords: Greek legal status, refugees, immigrants

² <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	3
Abstract	4
1 Εισαγωγή.....	7
1.1 Προβληματική της Έρευνας.....	7
1.2 Σκοπός της Έρευνας.....	11
2 Εννοιολογική Τοποθέτηση.....	12
2.1 Η Έννοια «Πρόσφυγας».....	12
2.2 Προϋποθέσεις Αναγνώρισης Προσφυγικής Ιδιότητας.....	15
2.3 Διάκριση από Λοιπές Κατηγορίες Μετανάστευσης.....	18
2.4 Τα Αίτια της Προσφυγικής Κρίσης από τις Συγκεκριμένες Χώρες.....	19
3 Το Διεθνές Νομικό και Θεσμικό Πλαίσιο	22
3.1 Τα Διεθνή κείμενα για την προστασία των προσφύγων	22
3.1.1 Η Συνθήκη της Γενεύης.....	22
3.1.2 Κανονισμός Δουβλίνο III (Κανονισμός υπ' αριθμό 604/2013).....	27
3.1.3 Συμφωνία προσωρινής μετεγκατάστασης και συμφωνία με Τουρκία....	33
3.2 Ευρωπαϊκή Ένωση	38
3.2.1 Ασφαλείς Τρίτες Χώρες Άρθρο 86 (Άρθρο 38 Οδηγίας 2013/32/ΕΕ) ..	38
3.2.2 Γεωγραφικός περιορισμός – νησιά, χώροι υποδοχής από την Τουρκία .	41
3.2.3 Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες.....	42
3.3 Η προστασία των προσφύγων στα πλαίσια της ΕΣΔΑ	43
4 Η Ελληνική Έννομη Τάξη	48

4.1	Το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο για το καθεστώς διεθνούς προστασίας	48
4.2	Πρόσφατες νομοθετικές εξελίξεις - Τρέχουσα κατάσταση.....	50
5	Μεθοδολογία.....	55
5.1	Εισαγωγή.....	55
5.2	Σκοπός της Έρευνας.....	55
5.3	Σχεδιασμός της Έρευνας.....	56
5.4	Δείγμα και Δειγματοληψία.....	57
5.5	Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων	58
5.6	Ανάλυση Δεδομένων.....	59
5.7	Ζητήματα Ηθικής	60
6	Παρουσίαση Αποτελεσμάτων.....	62
7	Συζήτηση.....	77
7.1	Συμπεράσματα.....	77
7.2	Περιορισμοί της Έρευνας και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα	82
8	Πηγές.....	83
8.1	Άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά και άλλες εκδόσεις	83
8.2	Βιβλία	85
8.3	Γκρίζα Βιβλιογραφία.....	85
8.4	Πηγές από το Διαδίκτυο	86
	Παραρτήματα.....	90
	Ερωτηματολόγιο	90
	Ανάλυση.....	98

1 Εισαγωγή

1.1 Προβληματική της Έρευνας

Οι μετακινήσεις πληθυσμών υφίστανται από τη στιγμή που ο άνθρωπος εμφανίστηκε στη γη. Αν και με τους αιώνες πληθυσμοί μετατοπίστηκαν μαζικά, παρόλα αυτά κατάφεραν να ενταχθούν στην κοινωνία και να αφομοιωθούν σε αυτήν. Είναι αναμφισβήτητο πως οι μετακινήσεις διευκολύνονται μέσα από τις εξελίξεις της τεχνολογίας, η οποία άλλωστε διευκολύνει και την επικοινωνία με τους τόπους προέλευσης. Το σύνολο των ποσοτικών αλλά και ποιοτικών δεδομένων για τη μετανάστευση έχει επηρεαστεί επίσης από την παγκοσμιοποίηση³.

Η μετακίνηση πληθυσμών δύναται να είναι αποτέλεσμα διαφορών ανάμεσα στις γεωγραφικές περιοχές-κράτη, δημογραφικών δεδομένων, εισοδημάτων και ανάπτυξης, καθώς επίσης και των συνθηκών ασφάλειας και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η μετανάστευση επιφέρει πλήθος θετικών και αρνητικών συνεπειών στη χώρα που υποδέχεται τους πρόσφυγες, αλλά και στη χώρα από την οποία αυτοί προέρχονται⁴. Η διεθνής κοινότητα επικεντρώνεται στην εξεύρεση μεθόδων και διαδικασιών που μεγιστοποιούν τις θετικές συνέπειες και περιορίζουν τις αρνητικές⁵.

Τα βορειότερα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσελκύουν μεταναστευτικές ροές από χώρες με χαμηλούς δείκτες ανάπτυξης και κοινωνικής προστασίας.

³ Paraskevas, A., Brookes, M., & Altinay, L., Global refugee crisis and the service industries (June 2019) Pages 663-667

⁴ Borjas, G. J., & Monras, J. 'The labour market consequences of refugee supply shocks', Economic Policy, Discussion Paper no.10212, (september 2016), <http://ftp.iza.org/dp10212.pdf>

⁵ Abdelhady, D. (2019). 'Framing the Syrian Refugee:: Divergent Discourses in Three National Contexts.' The Oxford Handbook of Migration Crises, Oxford University Press, p. 635.

Παράλληλα, τα νοτιότερα κράτη μέλη, όπως η Ελλάδα, λόγω γεωγραφικής θέσης είναι περισσότερο εκτεθειμένη, αν και αποτελεί όχι μόνο προορισμό αλλά και ενδιάμεσο σταθμό⁶. Σε αμφότερες τις κατηγορίες, οι πολίτες τρίτων χωρών προερχόμενοι από χώρες της Μέσης Ανατολής, της Ασίας και της Βόρειας Αφρικής πολλαπλασιάστηκαν αφότου ξεκίνησε η κρίση στη Συρία το 2011, με έτη-ορόσημα το 2015 και 2016, όποτε και υπήρξε κατακόρυφη αύξηση των προσφυγικών ροών⁷.

Η παρατεταμένη συριακή κρίση προσέθεσε στις ροές μετακινούμενων πληθυσμών ένα νέο ποιοτικό χαρακτηριστικό: Ενώ κατά το προηγούμενο διάστημα ο αριθμός των πολιτικών προσφύγων παρέμενε ασήμαντος/αμελητέος συγκριτικά με τον αριθμό των οικονομικών μεταναστών -συνεπεία της συριακής κρίσης- υπήρξε υπεραύξηση των εν δυνάμει προσφύγων, με άμεσο αποτέλεσμα μεγάλος αριθμός προσώπων να βρίσκεται σε ένα νομικό "καθαρτήριο", ανάμεσα στο άσυλο και τη μετανάστευση⁸.

Η "μίξη" των μεταναστευτικών αυτών ροών, πέρα από το ότι επιβαρύνει τους διοικητικούς μηχανισμούς με αποτέλεσμα να αδυνατούν να αντιμετωπίσουν ορθολογικά τις συναφείς προκλήσεις, ειδικά για την δοκιμαζόμενη από την οικονομική κρίση Ελλάδα, έφερε στο προσκήνιο διλήμματα μεταξύ όπως αυτό της διασφάλισης των εξωτερικών συνόρων και της προάσπισης της εθνικής ασφάλειας και συνοχής ή του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁹. Η αντιπαράθεση αυτή επιτάχθηκε περαιτέρω, με αφορμή τις τρομοκρατικές επιθέσεις εντός διαφόρων χωρών στην Ευρώπη (βλ.

⁶ Kousoulis, A. A., Ioakeim-Ioannidou, M., & Economopoulos, K. P., 'Refugee crisis in Greece: not a one-country job, International Journal of Public Health' (January 2017), Volume 62, Issue 1, page 1-2 <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs00038-016-0890-0>

⁷ IlGreussing, E., & Boomgaarden, H. G. 'Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis' Journal of Ethnic and Migration Studies, (February 2017), volume 43 issue 11, page 1749-1774, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1369183X.2017.1282813>

⁸ Shaver, A., & Zhou, Y. Y. (2015). Questioning refugee camps as sources of conflict. Unpublished manuscript <https://pdfs.semanticscholar.org/bb53/49abe427c3f21482e3a7ae6d6e92d9589ac1.pdf>

⁹ Chtouris, S., & Miller, D. S., 'Refugee flows and volunteers in the current humanitarian crisis in Greece' Journal of Applied Security Research, (january 2017) volume 12, issue.1, page 61-77, https://www.researchgate.net/publication/312398820_Refugee_Flows_and_Volunteers_in_the_Current_Humanitarian_Crisis_in_Greece

τρομοκρατική επίθεση στο Παρίσι στις 13/10/2015 κ.α.¹⁰) με τη συμμετοχή και πολιτών τρίτων χωρών, οι οποίες αναζωπύρωσαν ξενοφοβικές και ακραία εθνικιστικές ρητορικές. Τα περισσότερα κράτη πλέον αντιμετωπίζουν ως πρόκληση τον επιτυχή περιορισμό των μεταναστευτικών ροών, αναζητώντας τρόπους να τον επιτύχουν χωρίς να υπονομευθούν τα δικαιώματα αναζήτησης και παροχής διεθνούς προστασίας σε κάθε πρόσωπο που τη δικαιούται ¹¹.

Ήδη βάσει της απόφασης της Συνόδου Κορυφής των 28 κρατών μελών της ΕΕ στις 7 Μαρτίου 2016: «*οι ακανόνιστες ροές μεταναστών κατά μήκος του διαδρόμου των Δυτικών Βαλκανίων έχουν πλέον τερματιστεί*»¹², επισφραγίζοντας την συνοριακή εν δυνάμει ασφάλεια ως προτεραιότητα και εγκλωβίζοντας παράλληλα χιλιάδες μετανάστες και πρόσφυγες στην Ελλάδα, των οποίων η διαβίωση στις περισσότερες περιπτώσεις αγγίζει την απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση¹³. Περαιτέρω, η Κοινή Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας, περί επανεισδοχής μεταναστών στην Τουρκία, εισήγαγε όρους γεωπολιτικής και διεθνών σχέσεων στο προσφυγικό δίκαιο, ενώ επανήλθαν και ζητήματα της έννοιας «ασφαλής χώρα»¹⁴.

Ο αυτοπροσδιορισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως φιλελεύθερης και με έλλειψη διακρίσεων και αποκλεισμών ένωσης κρατών δοκιμάζεται από τις μαζικές μεταναστεύσεις και την αναβίωση του εθνικισμού, χωρίς να λογίζεται παράλληλα πόσο σημαντικό είναι να καταπολεμηθούν τα πραγματικά αίτια της προσφυγικής κρίσης. Προκύπτει κατά συνέπεια σύγκρουση ανάμεσα στις κανονιστικές αρχές του διεθνούς

¹⁰ Εφημερίδα Τα Νέα στις 12 Δεκεμβρίου 2018 Γαλλία: Οι χειρότερες τρομοκρατικές επιθέσεις στη χώρα. Βλ. <https://www.tanea.gr/2018/12/12/world/gallia-oi-xeirotetes-tromokratikes-epitheseis-sti-xora/>

¹¹ Gkionakis, N. , ‘The refugee crisis in Greece: training border security, police, volunteers and aid workers in psychological first aid’ Intervention, (March 2016) volume 14 issue 1, page 73-79 https://www.interventionjournal.com/sites/default/files/The_refugee_crisis_in_Greece_training_borde_r.8.pdf

¹² <https://www.consilium.europa.eu/media/29908/qcao15001eln.pdf> , σελ. 77, περ.2

¹³ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 6

¹⁴ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 13

και ευρωπαϊκού δικαίου και στην ακολουθούμενη πραγματιστική προσέγγιση, οδηγώντας σε ενδεχόμενους κινδύνους την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων των προσφύγων. Αυτά ακριβώς τα ζητήματα, δηλαδή η επίδραση των πρόσφατων πολιτικών εξελίξεων και αποφάσεων σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο και κατ' επέκταση εθνικό, σχετικά με την προστασία αλλά και το περιεχόμενο αυτό καθαυτό στα δικαιώματα των προσφύγων, είναι το αντικείμενο της παρούσας εργασίας.

Η παρούσα εργασία έχει ως αντικείμενο τους πρόσφυγες, όπως αυτοί ορίζονται με βάση το διεθνές δίκαιο. Για το λόγο αυτό, από το πρώτο κιάλας κεφάλαιο υπάρχει αποσαφήνιση της έννοιας του «πρόσφυγα» και του δικαιούχου άλλων μορφών διεθνούς προστασίας, ενώ υπάρχει προσέγγιση του ζητήματος για την διάκρισή τους από την ευρύτερη κατηγορία του «μετανάστη».

Έπειτα, στο δεύτερο κεφάλαιο υπάρχει παράθεση του διεθνούς θεσμικού και νομικού πλαισίου για την προστασία των προσφύγων, με την συμπερίληψη των βασικότερων διεθνών κειμένων και των συναφών αρχών. Μεγάλο κομμάτι από το δεύτερο κεφάλαιο έχει αφιερωθεί στο πώς διαμορφώνονται οι πολιτικές ασύλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στο περιεχόμενο των κανονισμών στο νομικό σύστημα του Δουβλίνου, λόγω της ιδιαίτερης βαρύτητας τους σχετικά με τη διαχείριση της τρέχουσας κατάστασης. Υπάρχει επίσης προσέγγιση του ζητήματος για την προστασία των προσφύγων εντός του πλαισίου του Συμβουλίου της Ευρώπης και της ΕΣΔΑ, ενώ αναφέρεται εκτενέστερα η απόφαση M.S.S. του ΕΔΔΑ και ο αριθμός των επιπτώσεών της στην σχετικής συνταγματική τάξη. Στο κεφάλαιο που ακολουθεί έχει γίνει επισκόπηση στο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο για το πώς χορηγείται διεθνής προστασία και οι βασικότεροι διοικητικοί θεσμοί και πρακτικές για τη διαμόρφωση της πολιτικής ασύλου στην Ελλάδα, με τη συμπερίληψη λεπτομερούς και εν μέρει κριτικής αναφοράς, σε κάθε πρόσφατη νομοθετική εξέλιξη αλλά και στην τρέχουσα κατάσταση.

1.2 Σκοπός της Έρευνας

Η παρούσα έρευνα έχει ως σκοπό να διερευνήσει το νομικό καθεστώς των προσφύγων από χώρες του αραβικού κόσμου εντός της ελληνικής έννομης τάξης. Με σκοπό να εξεταστεί το θέμα της εργασίας και τα επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα, γίνεται αξιοποίηση της βιβλιογραφίας (ελληνικής και αγγλικής), της διεθνούς, ευρωπαϊκής και ελληνικής νομοθεσίας, πληροφοριών και στατιστικών δεδομένων (της Eurostat, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης κτλ), δημοσιευμάτων του ελληνικού και ξένου τύπου καθώς και εκθέσεων και στατιστικών στοιχείων από κρατικούς και μη φορείς (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Διεθνής Αμνηστία κτλ). Με δεδομένο τις συνεχείς εξελίξεις στο ζήτημα των προσφύγων, οποιαδήποτε προσέγγιση επί του θέματος δεν θα είναι πάντα ικανή να αποτυπώσει το πρόβλημα στην απόλυτη διάστασή του.

2 Εννοιολογική Τοποθέτηση

2.1 Η Έννοια «Πρόσφυγας»

Η υιοθέτηση των πρώτων συμβατικών ορισμών για την έννοια του πρόσφυγα έγινε μέσα από τις διεθνείς πράξεις προστασίας για τους πρόσφυγες της περιόδου λειτουργίας της Κοινωνίας των Εθνών¹⁵ και δεν υπήρξε ευρύτερη αποδοχή τους. Για παράδειγμα, το Σύμφωνο για τους Πρόσφυγες επικεντρώνεται στην ενίσχυση της πιο προβλέψιμης και δίκαιης κατανομής ευθυνών όταν πρόκειται για μεγάλης κλίμακας μετακινήσεις προσφύγων και παρατεταμένη μετακίνηση. Επιδιώκει να αποτρέψει τον εκτοπισμό όπου είναι δυνατόν, να ανταποκριθεί αποτελεσματικότερα όταν μετακινούνται οι άνθρωποι και να βρει λύσεις για όσους χρειάζονται προστασία (μεταξύ άλλων υποστηρίζοντας συνθήκες επιστροφής και διευρύνοντας την πρόσβαση στις μεταναστευτικές και άλλες οδούς προστασίας).

Με τον τρόπο αυτό, επιδιώκει: *«(i) να διευκολύνει τις πιέσεις στις χώρες υποδοχής· (ii) να ενισχύσει την αυτοπεποίθηση των προσφύγων· (iii) να διευρύνει την πρόσβαση σε τρίτες χώρες και (iv) να αναπτύξει τις προϋποθέσεις στήριξης στις χώρες προέλευσης για επιστροφή με ασφάλεια και αξιοπρέπεια»* (παράγραφος 7 του Συμφώνου). Η έμφαση δίνεται σε μεγάλες μετακινήσεις προσφύγων και παρατεταμένη μετακίνηση. Η UNHCR (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες) θεωρεί πως, ως σημαντικό σύνολο κοινών δράσεων που εκπροσωπούν την *«πολιτική βούληση και φιλοδοξία της διεθνούς κοινότητας»* (παράγραφος 4 του Συμφώνου), η Σύμβαση για τους Πρόσφυγες έχει τη δυνατότητα να κάνει πραγματική διαφορά στη ζωή των προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής τους *«μια εξέλιξη στη διακυβέρνηση»* της προστασίας των προσφύγων. Όσο εξελισσόταν η διεθνής προστασία των προσφύγων, εντός του ορισμού έγινε εισαγωγή

¹⁵ An introduction to International Protection- Protecting persons of concern to UNHCR , Ελληνική Έκδοση
<https://www.refworld.org/cgi-bin/tehis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4ba87e572>

ιδεολογικών και γεωγραφικών στοιχείων, πέρα από τα πραγματικά στοιχεία της καταγραφής της πραγματικής κατάστασης¹⁶. Η αποτύπωση του βασικού ορισμού για την έννοια του πρόσφυγα γίνεται στην Σύμβαση της Γενεύης «περί της νομικής καταστάσεως των προσφύγων» της 28.7.1951, της οποίας έγινε τροποποίηση με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31.1.1967. Οι συμβάσεις αυτές αποτελούν τους ακρογωνιαίους λίθους για το διεθνές νομικό καθεστώς προστασίας των προσφύγων παγκοσμίως, εντός των οποίων έχει γίνει προσχώρηση 146 κρατών¹⁷.

Βάσει του άρθρου 1^A παράγραφος 2 εδάφιο 1 της Σύμβασης του 1951 πρόσφυγας είναι κάθε πρόσωπο: «...που εξαιτίας δικαιολογημένου φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή λόγω του φόβου τούτου δεν επιθυμεί να απολαμβάνει της προστασίας της χώρας αυτής ή εάν δεν έχει υπηκοότητα και ευρίσκεται εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του δεν δύναται ή λόγω του φόβου τούτου δεν επιθυμεί να επιστρέψει σ' αυτήν»¹⁸.

Από το πώς διατυπώνεται λεκτικά ο ορισμός, καλύπτεται υποκειμενικά τόσο κάθε άτομο που διαθέτει ιθαγένεια, όσο και οι ανιθαγενείς. Για κάποιον αναγνωρισμένο (de jure) ανιθαγενή, η ιδιότητά του που θα επικρατήσει θα είναι αυτή του πρόσφυγα και έτσι θα υπάρχει προστασία του εντός της χώρας υποδοχής, ενώ στην περίπτωση του μη αναγνωρισμένου ανιθαγενή (de facto ανιθαγενή), εφαρμόζεται η Σύμβαση του 1951 από τη χρονική στιγμή της αναγνώρισής του ως πρόσφυγας¹⁹.

¹⁶ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 3

¹⁷ Sigona, N., The contested politics of naming in Europe's "refugee crisis". Ethnic and Racial Studies, (January 2018), volume 41 issue 3 ,page 456-460
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01419870.2018.1388423?scroll=top&needAccess=true>

¹⁸ <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4ba87af22>

¹⁹ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 3

«*De facto*» πρόσφυγας, θεωρείται αυτός του οποίου η ιδιότητα να μην δεν έχει αναγνωρισθεί νομικά βάσει της έννοιας στην Σύμβαση της Γενεύης, αλλά αδυνατεί δε να επιστρέψει στην χώρα καταγωγής ή μόνιμης διαμονής του λόγω κινδύνου για την ζωή του. Στις περιπτώσεις αυτές υποστηρίζεται από τους διεθνείς οργανισμούς²⁰ ότι θα πρέπει να υπάρχει ευνοϊκότερη μεταχείριση σε αυτούς σε σχέση με άλλους αλλοδαπούς, εφόσον αδυνατούν ή αρνούνται να επιστρέψουν στην χώρα από την οποία κατάγονται²¹. Στα πλαίσια του ενωσιακού δικαίου αυτή η κατάσταση ρυθμίζεται από την έννοια της «επικουρικής προστασίας».²²

Οι προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να συγκεντρώνει ένα άτομο έτσι ώστε να μπορεί να αναγνωρισθεί επίσημα ως πρόσφυγας, διακρίνονται/ταξινομούνται σε τρεις κατηγορίες²³: Η ρήτρα *υπαγωγής*, η οποία θέτει κάθε εφαρμόσιμο κριτήριο για να καθοριστεί το καθεστώς ενός πρόσφυγα και αποτελεί θετική βάση για τον καθορισμό όσων δικαιούνται διεθνή προστασία. Η ρήτρα *αποκλεισμού*, η οποία εξαιρεί από την προστασία του καθεστώτος τους πρόσφυγες οι οποίοι πληρούν κάθε κριτήριο για την αναγνώριση αλλά δεν χρειάζονται την διεθνή προστασία. Η ρήτρα *παύσης*, μέσω της οποίας γίνεται περιγραφή των συνθηκών για την παύση του προσφυγικού καθεστώτος,

²⁰ Anderson, A., Foster, M., Lambert, H., & McAdam, J., 'Imminence in refugee and human rights law: a misplaced notion for international protection', *International & Comparative Law Quarterly*, (28 January 2019) Volume 68 Issue 1, page 111-140, <https://www.cambridge.org/core/journals/international-and-comparative-law-quarterly/article/imminence-in-refugee-and-human-rights-law-a-misplaced-notion-for-international-protection/A5F656A087458C1200272A2616F9BAEB>

²¹ Σημείωμα της Έπασης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την ερμηνεία του άρθρου 1^F της Συμβάσεως του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4c2300432>

²² Φυλλάδιο- οδηγός για την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/Practical%20Tools-%20Access%20To%20Procedures-FAQ-EL.pdf.pdf>

²³ Νάσκου-Περάκη Π., Η έννοια και η λειτουργία του θεσμού του ασύλου στο Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Α.1.1.3, σελ.5, <http://www.naskouperaki.gr/wp-content/uploads/2015/01/%CE%97-%CE%AD%CE%BD%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CF%83%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%94%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%BF-%CE%94%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%AD%CF%82-%CE%94%CE%AF%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%82%BB.pdf>

επειδή είτε δεν είναι αναγκαίο είτε η διεθνής προστασία δεν μπορεί να δικαιολογηθεί πλέον (Ρήτρες Παύσης - Κατευθυντήριες αρχές για την εφαρμογή τους²⁴)

2.2 Προϋποθέσεις Αναγνώρισης Προσφυγικής Ιδιότητας

Όλα τα πρόσωπα τα οποία διαθέτουν ιθαγένεια πρέπει να πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, ώστε να μπορούν να αξιώσουν την παροχή προστασίας βάσει της Σύμβασης της Γενεύης²⁵. Συγκεκριμένα θα πρέπει :

«α) να βρίσκονται εκτός του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχουν, β) να βιώνουν δικαιολογημένο φόβο δίωξης εξαιτίας περιοριστικά αριθμούμενων λόγων (φυλή, θρησκεία, εθνικότητα, κοινωνική τάξη ή πολιτικές πεποιθήσεις) και γ) να μην μπορούν ή να μην επιθυμούν να ζητήσουν προστασία από το κράτος του οποίου έχουν την ιθαγένεια ακριβώς επειδή υπάρχει το στοιχείο του δικαιολογημένου -για συγκεκριμένους λόγους- φόβου.

Τα ανιθαγενή πρόσωπα προσδιορίζονται ως πρόσφυγες εάν, για τους ίδιους λόγους οι οποίοι αναφέρθηκαν αμέσως πιο πάνω: α) βρίσκονται εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής τους και β) δεν επιθυμούν ή δε μπορούν να επιστρέψουν στη χώρα αυτή»²⁶.

Μέσω του ορισμού για τους πρόσφυγες της Σύμβασης του 1951 γίνεται προβολή δύο ουσιωδών εννοιολογικών στοιχείων: α) του υποκειμενικού, το αίσθημα κινδύνου, και β) του αντικειμενικού, πραγματικός κίνδυνος, βάσει του οποίου δικαιολογείται ο φόβος δίωξης. Για την εξακρίβωση του αν υπάρχει δικαιολογημένος φόβος, θα πρέπει να

²⁴ Ρήτρες Παύσης- Κατευθυντήριες αρχές για την εφαρμογή τους

<https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4bb45ad22>

²⁵ Brannan, S., Campbell, R., Davies, M., English, V., Mussell, R., & Sheather, J. C. 'The Mediterranean refugee crisis: ethics, international law and migrant health Journal of Medical Ethics' (March 2016) volume 42 issue 4 page 269-270

²⁶ Carrera, S., & Cortinovis, R., 'The EU's Role in Implementing the UN Global Compact on Refugees Contained Mobility vs. International Protection.' CEPS Paper in Liberty and Security in Europe No. 2018-04, April 2019, http://aei.pitt.edu/97083/1/LSE-04_ReSOMA_ImplementingGCR_0.pdf

υπάρξει εκτίμηση και των δύο στοιχείων, ενώ βάσει της Έπαυσης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες²⁷ υπάρχει άρρηκτη σύνδεση μεταξύ της αξιολόγησης στο υποκειμενικό στοιχείο και της εκτίμησης της προσωπικότητας του ατόμου που κάνει την αίτηση²⁸. Στην περίπτωση του αντικειμενικού στοιχείου είναι αναγκαία η αξιολόγηση των ισχυρισμών του ατόμου που κάνει την αίτηση²⁹.

Μέσω της Έπαυσης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες³⁰, έχει γίνει καταγραφή ορισμένων γενικών κατηγοριών για καταστάσεις στις οποίες συνίσταται δίωξη, όπως: *«απειλή κατά της ζωής ή της ελευθερίας για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τους ίδιους λόγους, δυσμενείς διακρίσεις όταν τα μέτρα διάκρισης καταλήγουν σε συνέπειες ουσιωδώς επιζήμιου χαρακτήρα για το πρόσωπο που τα υφίσταται.»*³¹

Μέσω των «ρητρών παύσης» (άρθρο 1 Γ (1) μέχρι (6) της Σύμβασης του 1951) γίνεται καταγραφή των προϋποθέσεων βάσει των οποίων τα πρόσωπα παύουν να είναι πρόσφυγες. Αυτές γίνονται βάσει της εκτίμησης ότι δεν θα πρέπει να υπάρχει παροχή διεθνούς προστασίας όπου πλέον δεν είναι αναγκαίο ή δικαιολογημένο³².

Οι λόγοι σύμφωνα με τους οποίους παύει η ιδιότητα του πρόσφυγα είναι: (1) η εκούσια χρήση της προστασίας της χώρας της οποίας είχε την ιθαγένεια. Η προϋπόθεση αυτή περιλαμβάνει τρία στοιχεία: i. οικεία βούληση, ii. πρόθεση και iii. εκ νέου χρήση, δηλαδή πραγματική απόκτηση της προστασίας της χώρας της ιθαγένειάς του, (2) η

²⁷ Tazzioli, Martina, 'Refugees' Debit Cards, Subjectivities, and Data Circuits: Financial-Humanitarianism in the Greek Migration Laboratory' International Political Sociology, (July 2019), volume 13 issue 4, page 392-408, <http://research.gold.ac.uk/26694/>

²⁸ Θ. Τσιάτσος, «Δίκαιο Αλλοδαπών», 2017, Εκδόσεις Σάκκουλας β' έκδοση, σελ. 470.

²⁹ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 25

³⁰ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 27

³¹ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 30

³² Niemann, A., & Zaun, N., 'EU refugee policies and politics in times of crisis: theoretical and empirical perspectives. JCMS: Journal of Common Market Studies' (January 2018), vol. 56 issue 1, page 3-22 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jcms.12650>

εκούσια επανάκτηση της ιθαγένειάς του, την οποία είχε απωλέσει, (3) η απόκτηση νέας ιθαγένειας και κατ' επέκταση υπαγωγή στην προστασία που τους παρέχει η νέα χώρα, μιας και πλέον δεν έχει ανάγκη διεθνούς προστασίας, (4) η εκούσια επάνοδος στη χώρα την οποία είχε εγκαταλείψει ή από την οποία παρέμενε εκτός για λόγους δικαιολογημένου φόβου δίωξης, (5) η αδυναμία αποποίησης της προστασίας της χώρας της ιθαγένειάς του, διότι οι συνθήκες που τον οδήγησαν να αναγνωριστεί ως πρόσφυγας έπαψαν να υπάρχουν, (6) η δυνατότητα επιστροφής στη χώρα της συνήθους διαμονής του, εφ' όσον ο πρόσφυγας δεν έχει ιθαγένεια, διότι δεν υφίστανται πλέον οι προϋποθέσεις σύμφωνα με τις οποίες αναγνωρίστηκε ως πρόσφυγας^{33,34}).

Παρατηρείται συχνά η χρήση του όρου 'πρόσφυγας' και 'μετανάστης' χωρίς να διαφοροποιούνται³⁵. Ωστόσο, από τα ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι πρόσφυγας είναι το άτομο το οποίο διαφεύγει από τη χώρα του λόγω μίας ένοπλης σύρραξης ή γενικότερης δίωξης. Έτσι, αναγνωρίζεται διεθνώς ως 'πρόσφυγας' και μπορεί να ζητήσει βοήθεια από τρίτα κράτη, την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και άλλους οργανισμούς. Αντίθετα, ο «απλός» μετανάστης επιλέγει να μετακινηθεί όχι επειδή απειλείται άμεσα με δίωξη ή θάνατο, αλλά επειδή θέλει να βελτιώσει τη ζωή του μέσα από την αναζήτηση καλύτερων εργασιακών συνθηκών. Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις όπου απλώς επιθυμεί να ενωθεί με την οικογένειά του, η οποία διανέμει στο εξωτερικό³⁶.

Το να ταυτίζονται ή να συγχέονται οι έννοιες του πρόσφυγα και του μετανάστη δύναται να προκαλέσει σοβαρά προβλήματα στην ασφάλεια και την προστασία των

³³ Cabot, H. , 'The European refugee crisis and humanitarian citizenship in Greece' Ethnos, (october 2018) volume 84 issue 5,page 747 771
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00141844.2018.1529693?src=recsys&journalCode=retn20>

³⁴ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 3

³⁵ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 25

³⁶ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 17

δικαιωμάτων ενός πρόσφυγα. Εάν συγχέονται αυτοί οι δύο όροι, δεν δίνεται προσοχή στον ειδικό τρόπο με τον οποίο οι πρόσφυγες προστατεύονται νομικά. Είναι πιθανή η υπονόμηση της δημόσιας στήριξης προς τους πρόσφυγες και του θεσμού του ασύλου³⁷.

Θα πρέπει λοιπόν να αποσαφηνιστεί το αν οι άνθρωποι οι οποίοι φτάνουν στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια αποτελούν πρόσφυγες ή μετανάστες. Στην πραγματικότητα ενδέχεται να είναι και τα δύο. Στην πλειοψηφία τους οι άνθρωποι αυτοί κατάγονται από χώρες που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση και είναι απαραίτητη η διεθνής προστασία τους. Υπάρχει όμως και μία μειοψηφία με καταγωγή από άλλες χώρες, οι οποίοι θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως μετανάστες³⁸.

2.3 Διάκριση από Λοιπές Κατηγορίες Μετανάστευσης

Είναι απαραίτητο να διακριθούν οι πρόσφυγες από κάθε άλλη συγγενή κατηγορία ατόμων, οι οποία δεν υπάγεται στον ορισμό που αναφέρθηκε προηγουμένως. Παρόλο που οι πρόσφυγες είναι αλλοδαποί, δεν θα πρέπει να ταυτίζονται με αυτούς³⁹. Ως αλλοδαπός είναι το φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια ή που είναι ανιθαγενής⁴⁰. Κατά συνέπεια, αλλοδαποί είναι τόσο οι πρόσφυγες όσο και οι μετανάστες, και δικαιούνται διεθνή προστασία ή επικουρική. Ειδικότερα για την επικουρική προστασία : «Με την επιφύλαξη του άρθρου 17 του π.δ. 96/2008, ο αλλοδαπός ή ο ανιθαγενής που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αλλά στο πρόσωπό του συντρέχουν ουσιώδεις λόγοι από τους οποίους προκύπτει ότι αν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του ή στην περίπτωση ανιθαγενούς

³⁷Lawrance, B. N., & Ruffer, G. (Eds.). Adjudicating Refugee and Asylum Status. Cambridge University Press, (2015) <https://www.cambridge.org/core/books/adjudicating-refugee-and-asylum-status/introduction-witness-to-the-persecution-expertise-testimony-and-consistency-in-asylum-adjudication/2D1492C738EE2E6B36354452376E77EB>

³⁸ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 17

³⁹ Παπαπάνου Παναγιώτα-Αικατερίνη 'Το προσφυγικό ζήτημα, Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης', σελ.9, Θεσσαλονίκη 2016 <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/20086/4/PapapanouPanagiotaAikateriniMsc2017.pdf>

⁴⁰ <http://www.opengov.gr/ypes/?p=1633> άρθρο 1 Κώδικα Μετανάστευσης

στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, κινδυνεύει να υποστεί σοβαρή βλάβη κατά την έννοια του άρθρου 15 του π.δ. 96/2008 και που δεν μπορεί ή λόγω του κινδύνου αυτού δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας.»⁴¹

Υπάρχει βέβαια και η ταύτιση της γενικότερης έννοιας του μετανάστη η οποία αναφέρθηκε προηγουμένως με αυτή του οικονομικού μετανάστη, ο οποίος δεν έχει δικαίωμα για ιδιαίτερη διεθνή προστασία. Αντίθετα, όσοι αιτούνται διεθνή προστασία ή άσυλο, όπως επίσης και όποιος η αίτησή του για άσυλο απορρίφθηκε αλλά δεν μπορεί να εκτελεσθεί η επιστροφή του στην χώρα προέλευσης, πληρούν τις προϋποθέσεις για διεθνή ειδική προστασία⁴².

Ασφαλώς, δεν απουσιάζουν και οι περιπτώσεις όπου ένας αλλοδαπός μπορεί να ενταχθεί σε πολλές κατηγορίες ταυτόχρονα, εφόσον στην διάρκεια της παρουσίας του στο έδαφος του κράτους υποδοχής μπορεί να αλλάξει κατηγορία⁴³. Είναι σημαντικό κάθε αρμόδια αρχή να καταβάλλει προσπάθειες για την σαφή διάκριση των δύο κατηγοριών, των προσφύγων και των μεταναστών, έτσι ώστε να αποφεύγεται η «διολίσθηση» ορισμένων σε αναζήτηση ασύλου καταχρηστικά και το αντίστροφο, επειδή μέσω της πρακτικής αυτής υπάρχει νόθευση του θεσμού του ασύλου⁴⁴.

2.4 Τα Αίτια της Προσφυγικής Κρίσης από τις Συγκεκριμένες Χώρες

Η τρέχουσα χρονική περίοδος είναι ιδιαίτερα βίαιη για τον αραβικό κόσμο, καθώς 9 εμφύλιοι πόλεμοι βρίσκονται σε εξέλιξη στις ισλαμικές χώρες μεταξύ του Πακιστάν και της Νιγηρίας. Αυτή είναι η κυριότερη αιτία ύπαρξης τόσων πολλών προσφύγων υπό την προαναφερόμενη έννοια. Ο μισός πληθυσμός των 23 εκατομμυρίων κατοίκων της

⁴¹ <http://www.opengov.gr/types/?p=1633> Κώδικας Μετανάστευσης, άρθρο 1 περίπτωση 7

⁴² <http://www.opengov.gr/immigration/?p=798> μεταναστευτική ορολογία

⁴³ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 16

⁴⁴ Evans, B., & Bauman, Z., 'The refugee crisis is humanity's crisis' The New York Times, (2016), <https://www.nytimes.com/2016/05/02/opinion/the-refugee-crisis-is-humanitys-crisis.html>

Συρίας έχει εγκαταλείψει τα σπίτια του. Περί τα 2,6 εκατομμύρια Ιρακινών ζουν σε σκηνές ή ερειπωμένα σπίτια εξαιτίας των επιθέσεων του Ισλαμικού Κράτους. Περίπου 1,5 εκατομμύρια άνθρωποι έχουν εκτοπιστεί εξαιτίας του πολέμου ο οποίος άρχισε και πάλι στο τέλος του 2013.

Οι πόλεμοι αυτοί φαίνεται πως δεν θα τελειώσουν σε σύντομο χρονικό διάστημα ώστε να μπορέσουν οι άνθρωποι να επιστρέψουν στις κατοικίες τους. Τέτοιοι πόλεμοι διεξάγονται αυτή τη στιγμή στο Αφγανιστάν, το Ιράκ, τη Συρία, την νοτιο-ανατολική Τουρκία, την Υεμένη, τη Λιβύη, τη Σομαλία, το Σουδάν και στη βορειοανατολική Νιγηρία ⁴⁵.

Κάθε πόλεμος είναι επικίνδυνος, και ένας εμφύλιος πόλεμος χαρακτηρίζεται ως δυσμενές συμβάν, πόσο μάλλον όταν τα αίτια είναι θρησκευτικά. Αυτά είναι τα τρέχοντα συμβάντα της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής, με το ISIS και όσους μιμούνται την Αλ Κάιντα, όπως η Τζαμπχάτ αλ-Νούσρα ή η Αχράρ αλ-Σαμ στη Συρία να τρομοκρατούν και να υπάρχουν θύματα⁴⁶.

Θα πρέπει να βρεθεί ο λόγος για τον οποίο υπήρξε κατάρρευση αυτών των κρατών και κατά συνέπεια η δημιουργία τόσο μεγάλου πλήθους προσφύγων. Ορισμένα από τα κράτη αυτά συγκροτήθηκαν με την απόσυρση των αυτοκρατορικών δυνάμεων μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 1970, οι κυβερνήσεις τους αποτελούνταν από στρατιωτικούς ηγέτες. Αυτές ασκούσαν ασκώντας αυταρχική διοίκηση δικαιολογώντας το μονοπώλιό τους στην εξουσία και τον πλούτο επικαλούμενοι την αναγκαιότητα διασφάλισης της δημόσιας τάξης και του

⁴⁵ <https://www.tovima.gr/2015/09/09/world/oi-ennea-emfylioi-poy-gennoy-n-to-kyma-twn-prosfygwn/> .

⁴⁶ <https://www.insider.gr/eidiseis/kosmos/63995/syria-syngkroyseis-tzihantiston-me-metopo-al-noysra>

εκσυγχρονισμού της χώρας. Με τον τρόπο αυτό απέκτησαν τον έλεγχο των φυσικών πόρων και άντεξαν τις σεκταριστικές και εθνοτικές πιέσεις.

Εξαιτίας των πολλών ένοπλων συγκρούσεων στο Ιράκ και την Συρία, ο αριθμός των αλλοδαπών οι οποίοι μέσω της θάλασσας προσπάθησαν να φτάσουν στην Ελλάδα υπέρπολλαπλασιάστηκε από 45.000 σε 239.000. Στην διάρκεια των τριών τελευταίων δεκαετιών, ο μεγαλύτερος αριθμός προσφύγων καταγόταν από το Αφγανιστάν, βάσει στοιχείων της Ύπατης Αρμοστείας. Αλλά κατά την διάρκεια του προηγούμενου έτους την θέση αυτή πήρε η Συρία, με έναν στους τέσσερις νέους πρόσφυγες παγκοσμίως να είναι πλέον Συριακής καταγωγής⁴⁷.

Ο πληθυσμός των Παλαιστινίων αποτελούσε πάντα ιδιαίζουσα περίπτωση, διότι μεγάλος αριθμός εξ αυτών διέφευγε από τη χώρα του, καθώς το κράτος δεν έχει αναγνωριστεί ακόμη διεθνώς (δεκάδες κράτη έχουν αναγνωρίσει το κράτος της Παλαιστίνης, το οποίο μάλιστα συμμετέχει σε δεκάδες διεθνείς συνθήκες, ωστόσο θεωρούνται περισσότερο ως εθνοτική ομάδα, η οποία είναι εγκατεστημένη στα εδάφη της Παλαιστίνης). Οι Παλαιστίνιοι ναι μεν έχουν στην κατοχή τους διαβατήρια και ταυτότητες εκδιδόμενα από τις παλαιστινιακές αρχές οι οποίες ασκούν εξουσία στην Δυτική Όχθη, αλλά εφόσον δεν αποτελεί αναγνωρισμένο κράτος, όσοι προέρχονται από εκεί θεωρούνται ανιθαγενείς. Αντίθετα, η de facto κυβέρνηση στη Γάζα (Χαμάς) δεν χορηγεί νομιμοποιητικά έγγραφα⁴⁸.

⁴⁷ Postelnicescu, C., Europe's new identity: The refugee crisis and the rise of nationalism. Europe's journal of psychology, (May 2016), volume 12 issue 2, page 203 <https://ejop.psychopen.eu/index.php/ejop/article/view/1191/html>

⁴⁸ Salih, R., The political cultures of Palestinian refugees: right to rights and right to return, (2020), <https://eprints.soas.ac.uk/18303/>

3 Το Διεθνές Νομικό και Θεσμικό Πλαίσιο

3.1 Τα Διεθνή κείμενα για την προστασία των προσφύγων

3.1.1 Η Συνθήκη της Γενεύης

Η σύμβαση του 1951 για τους πρόσφυγες, είναι πολυμερής Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών που ορίζει την έννοια του «πρόσφυγα» και καθορίζει τα δικαιώματα των ατόμων στους οποίους χορηγείται πολιτικό άσυλο, ενώ αναφέρει ποιοι επίσης δεν πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις, όπως για παράδειγμα οι εγκληματίες πολέμου. Η σύμβαση βασίζεται στο Άρθρο 14 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1948 στην οποία αναγνωρίζεται το δικαίωμα των ατόμων να ζητήσουν άσυλο από διώξεις σε άλλες χώρες.

Μία εκ των σημαντικότερων αρχών στην Σύμβαση της Γενεύης, βρίσκεται στο άρθρο 33 αυτής και ορίζει ότι καθοριστικό στοιχείο για την έννοια του πρόσφυγα είναι η αρχή της μη επαναπροώθησης (non-refoulement principle). Η αρχή της μη επαναπροώθησης, αποτελεί τόσο το πιο «ουσιώδες στοιχείο για το καθεστώς του πρόσφυγα»⁴⁹, όσο και τον ακρογωνιαίο λίθο της προστασίας των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο από οποιαδήποτε πράξη επαναπροώθησης σε κράτος στο οποίο κινδυνεύουν να υποστούν δίωξη. Μέσω αυτής της αρχής ενσωματώνεται μία υποχρέωση για κάθε κράτος, βάση της οποίας: *«Ουδεμία συμβαλλόμενη χώρα θα απευλάνη ή θα επαναπροωθεί (refouler), καθ' οποιονδήποτε τρόπο, πρόσφυγας εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή ελευθερία αυτών απειλούνται δια λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων»*.⁵⁰ Είναι δε ευρέως αποδεκτό ότι η απαγόρευση της βίαιης επιστροφής αποτελεί μέρος του εθιμικού διεθνούς δικαίου.

⁴⁹ Άρθρο 33 της Σύμβασης του 1951 για τους πρόσφυγες, <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2018/01/04-symvasiprotokollo.pdf>

⁵⁰ Ο Noll χαρακτηρίζει την αρχή της μη επαναπροώθησης ως «ένα δικαίωμα καταπάτησης διοικητικών συνόρων», βλ. Gregor Noll, "Seeking Asylum at Embassies: A Right to Entry under International

Σύμφωνα με την κρατούσα αντίληψη, στη βάση της ολοένα και δυναμικότερης ερμηνείας του περιεχομένου της αρχής και υπό το φως των ολοένα και αυξανόμενων προσφυγικών ροών, το άρθρο 33 παρ. 1 εφαρμόζεται, τόσο μετά όσο και πριν, και αυτό είναι και το σημαντικότερο, την επίσημη κτήση του προσφυγικού καθεστώτος, προστατεύοντας τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες, αλλά και τους αιτούντες άσυλο, ανεξάρτητα από το εάν η είσοδός τους στο εκάστοτε κράτος έγινε με νόμιμο ή με παράνομο τρόπο, μέχρι και την οριστική κρίση των εκάστοτε εθνικών αρχών για την παραμονή τους ή όχι στο κράτος⁵¹. Αναφορικά με την προστασία των αιτούντων άσυλο, ως εν δυνάμει προσφύγων, σημειωτέο είναι ότι επέκταση της αρχής *μη επαναπροώθησης* αποτελεί ο κανόνας της μη απαγόρευσης εισόδου στα σύνορα της χώρας, σύμφωνα με τον οποίο, την προστασία της αρχής απολαμβάνουν και όσοι εν δυνάμει πρόσφυγες δεν έχουν καταφέρει να εισέλθουν ακόμα στο κράτος υποδοχής για να ζητήσουν άσυλο επί ίσους όρους με όσους αιτούντες έτυχε να βρεθούν με οποιονδήποτε στην επικράτεια του κράτους υποδοχής.⁵²

Θεμέλιο της αρχής της μη επαναπροώθησης, στα πλαίσια του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, αποτελεί η υποχρέωση κάθε κράτους να αναγνωρίζει, να διασφαλίζει και να προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα κάθε προσώπου το οποίο ανήκει στην δικαιοδοσία του, αλλά και η υποχρέωση για την ερμηνεία και την αποτελεσματική εφαρμογή των συμβάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην πράξη⁵³. Η εν λόγω

Law?” στο International Journal of Refugee Law, 2005, Volume 17, Issue 3, p. 542–573 <https://lup.lub.lu.se/search/publication/f933f8c0-934c-4c7b-85e5-b4cba51e2a32>

⁵¹ Παρούλα Νάσκου-Περράκη, Δικαιώματα του Ανθρώπου: Παγκόσμια και περιφερειακή προστασία Θεωρία-Νομολογία (Με τη συμβολή των: Ν. Ζάϊκου, Μ. Βάγια, Β. Γραμματικά, Μ. Σαρηγιαννίδη, Ι. Πέρβου, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2016), σελ. 86

⁵² Παρούλα Νάσκου-Περράκη, Δικαιώματα του Ανθρώπου: Παγκόσμια και περιφερειακή προστασία Θεωρία-Νομολογία (Με τη συμβολή των: Ν. Ζάϊκου, Μ. Βάγια, Β. Γραμματικά, Μ. Σαρηγιαννίδη, Ι. Πέρβου, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2016), σελ. 86, και P. Hyndman, “Asylum and non-refoulement. Are these obligations owed to refugees under International Law?” (1982) 55 Philippine Law Journal 43, pages 51-52

⁵³ Carrera, S., Blockmans, S., Gros, D., & Guild, E. ‘The EU’s Response to the Refugee Crisis: Taking Stock and Setting Policy Priorities’, (December 2015), Ceps Essay No.20, https://www.ceps.eu/system/files/EU%20Response%20to%20the%202015%20Refugee%20Crisis_0.pdf

αρχή προστατεύεται επίσης και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) σύμφωνα με το άρθρο 3 αυτής.

Η εφαρμογή του άρθρου 33 παράγραφος 1 της Σύμβασης της Γενεύης προβλέπεται τόσο πριν όσο και μετά την ένταξη κάποιου στο προσφυγικό καθεστώς, με την προστασία των αναγνωρισμένων προσφύγων αλλά και όσων αιτούνται άσυλο. Πέραν από εκείνους που ήδη έχουν αποκτήσει *de jure* πρόσβαση στη διαδικασία για να αιτηθούν διεθνή προστασία, προστατεύονται και οι *de facto* πρόσφυγες, ήτοι εκείνοι που παραμένουν στα σύνορα του κράτους, ζητώντας την παραμονή τους επί του εδάφους του κράτους αυτού προκειμένου να αιτηθούν άσυλο. Η δεύτερη αυτή κατηγορία επομένως, θα πρέπει να απολαμβάνει τα ίδια οφέλη, για τη διασφάλιση του σεβασμού του άρθρου 33 παράγραφος 1⁵⁴.

Εντός της διάταξης του άρθρου 33 παράγραφος 1 δεν περιλαμβάνεται εξαίρεση για την μαζική είσοδο αλλοδαπών, επομένως η εφαρμογή της αρχής της μη επαναπροώθησης υφίσταται και σε περιπτώσεις μαζικών εισροών.

Βάσει της αρχής της μη επαναπροώθησης, τα κράτη υποδοχής δεν υποχρεούνται να παρέχουν άσυλο σε όλους τους αλλοδαπούς που βρίσκονται επί των συνόρων τους και επιθυμούν να εισέλθουν εντός αυτών. Μέσω της αρνητικής διατύπωσης στο άρθρο 33 παράγραφος 1 στην Σύμβαση της Γενεύης *«ουδεμία συμβαλλόμενη χώρα θα απελαύνει ή θα επαναπροωθεί»*, δηλώνεται με σαφήνεια η εξασφάλιση της νομικής κατάστασης του πρόσφυγα μόνο με αρνητικό τρόπο, με την απλή θεμελίωση της αξίωσης αποχής των κρατών υποδοχής και αναζήτησης ασύλου από την επαναπροώθηση με οποιονδήποτε τρόπο στην χώρα από την οποία διώκονται οι αιτούντες άσυλο.

⁵⁴ Thym, D. 'The "refugee crisis" as a challenge of legal design and institutional legitimacy. Common Market Law Review' (January 2016), volume 53 issue 6, page 1545-1573, https://www.researchgate.net/publication/317029854_The_refugee_crisis_as_a_challenge_of_legal_design_and_institutional_legitimacy

Επομένως, ακόμα και αν οι πρόσφυγες αδυνατούν να απαιτήσουν να τους χορηγηθεί άσυλο σύμφωνα με το ατομικό τους δικαίωμα, δεν συνεπάγεται πώς μένουν απροστάτευτοι έναντι του κινδύνου δίωξης, καθώς το σχετικό κενό καλύπτεται από την απαγόρευση της επαναπροώθησης.

Στην παράγραφο 2 του άρθρου 33 της Σύμβασης της Γενεύης, διατυπώνεται ένας περιορισμός στην εφαρμογή της αρχής της μη επαναπροώθησης, με την τοποθέτηση δύο εξαιρέσεων: Οι πρόσφυγες μπορούν να απελαθούν ή να επαναπροωθηθούν όταν θεωρούνται επικίνδυνοι για την ασφάλεια της χώρας στην οποία βρίσκονται ή όταν αποτελούν κίνδυνο για την χώρα αυτή επειδή υπάρχει τελεσίδικη καταδίκη τους για ιδιαίτερα σοβαρά αδικήματα⁵⁵.

Πέρα από την αρχή της μη επαναπροώθησης του άρθρου 33, μέσω των άρθρων 31 και 32 της Σύμβασης της Γενεύης γίνεται ρύθμιση του μη αξιόποινου της παράνομης εισόδου/διαμονής ενός πρόσφυγα και των ζητημάτων για την μη απέλασή του αντίστοιχα, παρέχοντας περισσότερη προστασία στους πρόσφυγες σε σύγκριση με τους κοινούς αλλοδαπούς που εισέρχονται ή συλλαμβάνονται να διακινούν πρόσωπα παράνομα σε ένα κράτος⁵⁶. Βάσει του άρθρου 31, τα συμβαλλόμενα στην Σύμβαση κράτη δεν επιβάλλουν καμία ποινική κύρωση για την παράνομη παραμονή ή είσοδο σε πρόσφυγα ο οποίος έρχεται απευθείας εξαιτίας απειλής για την ζωή ή την ελευθερία του στην χώρα καταγωγής του, με την επιφύλαξη πως βάσει του άρθρου 1 Α(2) στη Σύμβαση⁵⁷ θα παρουσιαστεί άμεσα στην αρμόδια αρχή και παρέχοντας επαρκή εξήγηση του λόγου για τον οποίο εισήλθε και διακινεί πρόσωπα παράνομα.

⁵⁵ <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=157561&doclang=EL> Υπόθεση C-373/13 H. T. Κατά Land Baden-Württemberg

⁵⁶ Ζ. Παπασιώπη – Πασιά, «Δίκαιο Αλλοδαπών», 2015, σελ. 285 – 286.

⁵⁷ <https://www.refworld.org/cgi-bin/teaxis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4bb45a642>

Έτσι, μέσω του άρθρου 31 υπάρχει πρόβλεψη ενός συστήματος για την είσοδο των προσφύγων στις χώρες υποδοχής, το οποίο απαρτίζεται από τρία μέρη: Α) Το πρώτο μέρος σχετίζεται με την περίοδο της πρώτης «παράνομης» εισόδου και μέχρι να παρουσιαστούν στην αρμόδια αρχή, στη διάρκεια του οποίου οι πρόσφυγες θεωρούνται αρχικά «παράνομοι», αλλά έχουν ευνοϊκότερη αντιμετώπιση από τους συνήθεις αλλοδαπούς, λόγω της δέσμευσης των κρατών από το άρθρο 31, Β) το δεύτερο σχετίζεται με την εξέτασή τους από την αρμόδια αρχή, για τον καθορισμό της ιδιότητάς τους και την απόφαση σχετικά με το καθεστώς και το μέλλον τους, περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας οι πρόσφυγες πιθανώς να υποβληθούν σε περιορισμό μετακίνησης, εάν αυτό θεωρηθεί απαραίτητο, Γ) το τρίτο μέρος σχετίζεται με την διευθέτηση του καθεστώτος του πρόσφυγα κατά το οποίο είτε θα παραμείνουν στη χώρα είτε θα αναχωρήσουν με άδειες εισόδου για άλλες χώρες⁵⁸.

Βάσει του άρθρου 32 της Σύμβασης του 1951, παρέχεται στον πρόσφυγα η διαβεβαίωση ότι, εφόσον διαμένει νόμιμα σε ένα από τα συμβαλλόμενα κράτη δεν θα απελαθεί, με εξαίρεση την περίπτωση που απειλεί την εθνική ασφάλεια ή την δημόσια τάξη. Οι πρόσφυγες μπορούν να προστατευτούν από το άρθρο 32 εφόσον πληρούν δύο προϋποθέσεις: α) βρίσκονται στα εδάφη συμβεβλημένης χώρας και β) διαμένουν εκεί «νόμιμα». Η ερμηνεία της πρώτης προϋπόθεσης είναι πως οι πρόσφυγες θα πρέπει να βρίσκονται εντός των συνόρων κράτους που έχει υπογράψει την Σύμβαση. Η ερμηνεία της δεύτερης προϋπόθεσης είναι πως διαθέτουν κάθε απαραίτητο νόμιμο έγγραφο και τους έχουν παραχωρηθεί άδειες για την παραμονή τους από την αρμόδια αρχή του

⁵⁸ Rygiel, K., Baban, F., & Ilcan, S., 'The Syrian refugee crisis: The EU-Turkey 'deal' and temporary protection' *Global Social Policy*, (November 2016), volume 16 issue 3, page 315-320 <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1468018116666153>

κράτους, επισημαίνοντας πως οι άδειες βρίσκονται ακόμα σε ισχύ ή πώς έχουν αιτηθεί αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα και αναμένουν την σχετική απόφαση⁵⁹.

3.1.2 Κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ (Κανονισμός υπ' αριθμό 604/2013)

Για την ρύθμιση ειδικότερων και συγκεκριμένων ζητημάτων ασύλου έχει γίνει έκδοση αρκετών νομοθετικών κειμένων, πολλά από τα οποία έχουν αντικατασταθεί με πιο σύγχρονα χάρη στις συνεχείς εξελίξεις του τομέα της μετανάστευσης εξ αφορμής των συνεχών αυξήσεων των μεταναστευτικών ροών στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην διαμόρφωση του ΚΕΣΑ (Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου) μέσω του οποίου η διαδικασία υποβολής αίτησης είναι πλέον παρόμοια σε όλη την Ε.Ε., σημαντική είναι η θέση του Συστήματος Δουβλίνου (Dublin System)⁶⁰. Σε αυτό περιλαμβάνονταν αρχικά η Σύμβαση του Δουβλίνου που τέθηκε σε ισχύ την 1η Σεπτεμβρίου 1997 για τους δώδεκα πρώτους υπογράφοντες (Βέλγιο, Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, και Ηνωμένο Βασίλειο), την 1η Οκτωβρίου 1997 για την Αυστρία και τη Σουηδία, και την 1η Ιανουαρίου 1998 για τη Φινλανδία. Στη συνέχεια, αυτό αντικαταστάθηκε από τον Κανονισμό Δουβλίνο ΙΙ που υιοθετήθηκε το 2003 (αριθ. 343/2003), ο οποίος τροποποιήθηκε με τη σειρά του από τον Κανονισμό Δουβλίνο ΙΙΙ (αριθ. 604/2013) που βρίσκεται σε ισχύ μέχρι και σήμερα⁶¹. Δυνάμει αυτών λαμβάνονται τα δακτυλικά αποτυπώματα του κάθε αιτούντος και αποστέλλονται σε βάση δεδομένων καλούμενη

⁵⁹ Sardelić, J., From temporary protection to transit Migration: Responses to refugee crises along the Western Balkan Route. Robert Schuman Centre for Advanced Studies Research Paper No. (July 2017) RSCAS 2017/35 <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/47168>

⁶⁰ Ζ. Παπασιώπη – Πασιά, «Δίκαιο Αλλοδαπών» (2015), Εκδόσεις Σάκκουλας σελ. 291 – 292.

⁶¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32013R0604> ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 604/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26ης Ιουνίου 2013

EURODAC⁶². Με βάση τα στοιχεία αυτά προσδιορίζεται η χώρα που είναι αρμόδια για την αίτηση ασύλου.

Η πρώτη Σύμβαση του Δουβλίνου ήταν ένα κείμενο διεθνούς δικαίου, ανοικτό για προσχώρηση από τα κράτη μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, καθώς και τη Νορβηγία και την Ισλανδία, οι οποίες αν και ήταν κράτη μη μέλη, είχαν συνάψει συμφωνίες με τις ΕΚ για την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης στο έδαφός τους. Ο Κανονισμός Δουβλίνο II, ο οποίος αντικατέστησε τον Κανονισμό Δουβλίνο I, αφορά όλα τα κράτη μέλη και βοήθησε στην ενσωμάτωση της Σύμβασης εντός της ευρωπαϊκής έννομης τάξης. Μέσω του δεύτερου κανονισμού γίνεται ο κυρίως ορισμός των υποχρεώσεων των κρατών μελών μεταξύ τους, καθώς όλα τα κράτη-μέλη είναι υπεύθυνα απέναντι στα υπόλοιπα για τις δράσεις τους που αφορούν τους υπηκόους τρίτων χωρών που εισέρχονται ή διαμένουν σε αυτές και οφείλουν να επωμίζονται ισότιμα κάθε υποχρέωση στα πλαίσια της αλληλεγγύης και καλόπιστης συνεργασίας. Βάσει του εν λόγω κανονισμού, υπεύθυνα για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου είναι: *«τα κράτη μέλη που διαδραμάτισαν το σημαντικότερο ρόλο κατά τη διάρκεια της εισόδου ή διαμονής των αιτούντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση»* και αναφέρεται ιεραρχικά η σειρά των κριτηρίων καθορισμού της ευθύνης. Επιπρόσθετα, υπάρχει τήρηση των διατάξεων της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία έχουν αναγνωριστεί από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁶³.

⁶² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 603/2013 σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων αιτούντων άσυλο https://eur-lex.europa.eu/summary/EL/URISERV:230105_1

⁶³ Κανονισμοί Δουβλίνο II και Δουβλίνο III, Αντωνίου Αικατερίνη- Παπαϊωάννου Αλεξάνδρα, Αθήνα 2016, σελ.11
<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/LAW277/%CE%95%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B5%CF%82%20-%20%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/13.04%20%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91%20%CE%A7%CE%95%CE%91%CE%94.pdf>

Σχετικά με τις επιμέρους διατάξεις του Κανονισμού, ιδιαίτερη σημασία για την παρούσα εργασία έχει να αναφερθούν οι αρχές οι οποίες αποτέλεσαν την βάση του. Βασική αρχή είναι αυτή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών στο πεδίο του ασύλου, της μετανάστευσης και των συνόρων όπως προβλέπεται στο άρθρο 80 ΣΛΕΕ (Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης)⁶⁴ σύμφωνα με το οποίο κάθε πολιτική που εντάσσεται στο δεύτερο κεφάλαιο, ανάμεσα στις οποίες ανήκει και η πολιτική ασύλου, θα διέπεται από τις αρχές της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής των ευθυνών και των βαρών ανάμεσα στα κράτη-μέλη (fair sharing of responsibility ή burden sharing). Επιπρόσθετα, βαρύτητα δόθηκε όχι μόνο στην εναρμόνιση του εθνικού δικαίου για το άσυλο αλλά και στην ενίσχυση της συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη μέλη για την εφαρμογή του (θέματα τεχνικής βοήθειας, κατάρτισης, ανταλλαγής πληροφοριών, παρακολούθησης) χωρίς την παράβλεψη της ανάγκης για μελλοντική εναρμόνιση.

Βάσει της αρχής της αλληλεγγύης⁶⁵, θα πρέπει να υπάρχει ισότιμη κατανομή σε κάθε κράτος μέλος τόσο των «προνομίων» όσο και των «βαρών». Έτσι, η εμφάνιση της αλληλεγγύης αυτής δεν θα πρέπει να έχει απλώς την μορφή οικονομικής βοήθειας, αλλά κυρίως της κατανομής όσων αιτούνται άσυλο εντός όλων των κρατών μελών και όχι μόνο εντός εκείνων που μέχρι πρότινος δέχονταν τις μεγαλύτερες πιέσεις των μικτών μεταναστευτικών ροών λόγω της γεωγραφικής τους θέσης, όπως η Ελλάδα, η Μάλτα, η Ιταλία, και η Ισπανία. Υπάρχουν βέβαια ασάφειες του ίδιου του άρθρου 80 ΣΛΕΕ, ιδίως σε ό,τι αφορά τους τρόπους με τους οποίους ένα κράτος μέλος μπορεί να σεβαστεί αυτές τις αρχές, ενώ στην πράξη συχνά εφαρμόζονται μόνο σε οικονομικό επίπεδο⁶⁶.

⁶⁴ Άρθρο 80 Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>

⁶⁵ Küçük, E., ‘The Principle of Solidarity and Fairness in Sharing Responsibility: More than Window Dressing?’ European Law Journal, (December 2016) volume 22 issue 4, page 448-469 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/eulj.12185>

⁶⁶ Μπαξεβάνης Χρ., Η αρχή της αλληλεγγύης & της δίκαιης κατανομής ευθυνών (άρθρο 80 ΣΛΕΕ) στο πεδίο του ασύλου, της μετανάστευσης και των συνόρων, 2017, κεφ,5^ο, εκδόσεις Ανικουλα

Πλέον, μεγάλο μερίδιο του «βάρους» για την διαχείριση και τις ευθύνες για τις αιτήσεις ασύλου, έχει ανατεθεί στα κράτη των ανατολικών και νότιων εξωτερικών συνόρων της Ευρώπης, στα οποία εισέρχονται πολίτες τρίτων χωρών από την ξηρά ή την θάλασσα προερχόμενοι από χώρες της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής, έχοντας προκαλέσει συμφόρηση αιτημάτων ασύλου⁶⁷.

Εξαιτίας του γεγονότος αυτού, οι χώρες της περιφέρειας αιτήθηκαν να τροποποιηθεί ο κανονισμός Δουβλίνο II και να προβλεφθεί ένα σύστημα για την δικαιότερη κατανομή ευθυνών ανάμεσα στα κράτη μέλη, επικαλούμενες το Άρθ. 80 ΣΛΕΕ. Επιπρόσθετα υπήρξε και ένα ζήτημα σχετικό με την εφαρμογή του κανονισμού: Στο σύστημα του Δουβλίνου, το «ασφαλές κράτος» αποτελούσε ισχυρό τεκμήριο. Συνεπώς, κάθε κράτος θεωρούνταν "ασφαλές" για τη διευκόλυνση της επαναπροώθησης των αιτούντων άσυλο στις χώρες πρώτης εισόδου, στις χώρες δηλαδή με "πρωταρχικές" ευθύνες να εξετάσουν κάθε αίτημα για άσυλο ⁶⁸.

Το τεκμήριο αυτό αποδομήθηκε όμως λόγω των σχετικών αποφάσεων του ΕΔΔΑ (Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) και του ΔΕΕ (Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης-γνωστό και ως Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, πρώην Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων-). Επί παραδείγματι,⁶⁹ Α) στην απόφαση M.S.S. (=τα αρχικά του ονόματος του προσφεύγοντος προσώπου) κατά Βελγίου και Ελλάδας με την οποία

⁶⁷ Στατιστικές για το Άσυλο https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Asylum_statistics/el#CE.9A.CF.8D.CF.81.CE.B9.CE.B5.CF.82_.CF.87.CF.8E.CF.81.CE.B5.CF.82_.CF.80.CF.81.CE.BF.CE.BF.CF.81.CE.B9.CF.83.CE.BC.CE.BF.CF.8D:_.CE.93.CE.B5.CF.81.CE.BC.CE.B1.CE.BD.CE.AF.CE.B1.2C_.CE.93.CE.B1.CE.BB.CE.BB.CE.AF.CE.B1_.CE.BA.CE.B1.CE.B9_.CE.95.CE.BB.CE.BB.CE.AC.CE.B4.CE.B1

⁶⁸ Hurwitz A, The collective responsibility of states to protect refugees, Oxford Monographs in International Law, Oxford University Press (2009), p. 46

⁶⁹ Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 21ης Δεκεμβρίου 2011, N. S. (C-411/10) κατά Secretary of State for the Home Department και M. E. και λοιπών (C-493/10) κατά Refugee Applications Commissioner και Minister for Justice, Equality and Law Reform. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=el&num=C-411/10>

καταδικάστηκαν και τα δύο κράτη, υπογραμμίστηκε το πόσο αναγκαίο είναι να αποδοθεί συλλογική ευθύνη ανάμεσα στα κράτη τα οποία δέχονται αιτήσεις ασύλου, κυρίως μέσα από την εξέταση κάθε πραγματικής συνθήκης για την υποδοχή και διαβίωση όσων αιτούνται άσυλο εντός των κρατών στα οποία θα επαναπροωθηθούν, όπως η Ελλάδα. Στην ίδια κατεύθυνση κινήθηκαν και δύο συνεκδικαζόμενες αποφάσεις του ΔΕΕ, που εκδικάστηκαν την ίδια χρονική περίοδο, Β) του N.S (= τα αρχικά του ονόματος του προσφεύγοντος προσώπου) κατά Γενικού Γραμματέα Υπουργείου Εσωτερικών, και Γ) M.E. (= τα αρχικά του ονόματος του προσφεύγοντος προσώπου) και άλλοι κατά Επίτροπος αιτήσεων Προσφύγων και κατά Υπουργού δικαιοσύνης ισότητας και μεταρρύθμισης δικαίου. Το ζήτημα που ανέκυψε ήταν κατά πόσο το κράτος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση ασύλου υποχρεούται να ελέγχει αν το «υπεύθυνο κράτος» τηρεί τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως προβλέπονται στην ΕΣΔΑ (Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου), στο ΧΘΔΕΕ (Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε.) και στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951, η οποία θεσπίζει την αρχή της μη επαναπροώθησης (άρθ. 33)⁷⁰. Πρακτικά, μέσω αυτών των αποφάσεων ανατράπηκε το τεκμήριο των "ασφαλών" κρατών. Οι αποφάσεις βοήθησαν να διαπιστωθεί η αντίθεση των διατάξεων του Κανονισμού με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ και το άρθρο 4 του ΧΘΔΕΕ, με την ουσιαστική αναστολή της εφαρμογής του Κανονισμού στην Ελλάδα και κάθε επαναπροώθησης αιτούντος άσυλο βασισμένη σε αυτόν. Σε συνέχεια αυτών, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους⁷¹ (πανευρωπαϊκό δίκτυο μη-κυβερνητικών οργανώσεων για τη βοήθεια των προσφύγων που ασχολείται με την παροχή βοήθειας σε όλους τους ανθρώπους που αναζητούν καταφύγιο και προστασία στην Ευρώπη), η

⁷⁰ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, υπόθεση M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδος, απόφαση που εξεδόθη στο Στρασβούργο στις 21 Ιανουαρίου 2010, <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4fb219ab2>

⁷¹ Ιστοσελίδα αναφορικά για Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες <https://www.gcr.gr/el/emeis-kai-to-ergo-mas/poioi-eimaste>

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις επέκριναν ανοιχτά το σύστημα ασύλου της Ελλάδας, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης προστασίας και μέριμνας για τα ασυνόδευτα παιδιά, ενώ αρκετές χώρες ανέστειλαν τις επιστροφές αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα βάσει του κανονισμού Δουβλίνο II. Η Νορβηγία ανακοίνωσε τον Φεβρουάριο του 2008 ότι θα σταματήσει να μεταφέρει οποιονδήποτε αιτούντα άσυλο πίσω στην Ελλάδα βάσει του κανονισμού Δουβλίνο II. Τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, ανακάλεσε και ανακοίνωσε ότι οι μεταφορές στην Ελλάδα θα βασίζονταν σε εξατομικευμένες εκτιμήσεις⁷². Καθόσον αναδείχθηκαν οι αδυναμίες του κανονισμού Δουβλίνο II, ιδιαίτερα μέσα από την δικαστική οδό, αυτός τροποποιήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό Δουβλίνο III.

Στις 26 Ιουνίου του 2013, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προώθησαν τον Κανονισμό αριθ. 604/2013, ο οποίος τροποποίησε τον κανονισμό του Δουβλίνο II. Μέσω του νέου Κανονισμού, γνωστού ως Δουβλίνο III, προσφέρεται μεγαλύτερος αριθμός νομικών μέσων στους αιτούντες άσυλο, έτσι ώστε να μπορούν να κατανοήσουν και να παρουσιάσουν οποιοδήποτε στοιχείο αλλά και να προσβάλουν τις αποφάσεις της εκάστοτε αρχής σχετικά με την αίτηση τους. Η εφαρμογή των διατάξεων αφορά κάθε αιτούντα άσυλο αλλά και κάθε αιτούντα επικουρική προστασία, δηλαδή τον αιτούντα που αν και δεν πληροί καμία προϋπόθεση για να υπάγεται στο προσφυγικό καθεστώς κινδυνεύει να υποστεί σοβαρές βλάβες από την επιστροφή του στην χώρα προέλευσής του. Παράλληλα, με τη νέα ρύθμιση στον κανονισμό Δουβλίνο III γίνεται διερεύνηση για τον οικογενειακό κύκλο όσων αιτούνται διεθνή προστασία.

⁷² Ιρακινοί και Άλλοι Αιτούντες Άσυλο και Μετανάστες στην Ελληνο-τουρκική Είσοδο στην Ευρωπαϊκή Ένωση- Σύνοψη, Κύριες Συστάσεις και Επιλεγμένες Μαρτυρίες, Νοέμβριος 2008 <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=492e6c9f2>, σελ. 5

Επιπρόσθετα, εντός του αναθεωρημένου άρθρου 3 παράγραφος 2, υπάρχει εξειδίκευση της εφαρμογής για την ρήτρα κυριαρχίας, όπου πλέον αποσαφηνίζονται οι περιπτώσεις όπου οι αιτούντες δεν μπορούν να μεταφερθούν στα κράτη-μέλη που έχουν προσδιοριστεί ως υπεύθυνα, για βάσιμους λόγους οφειλόμενους στην ύπαρξη συστηματικών ελλείψεων στις διαδικασίες ασύλου και απάνθρωπων ή εξευτελιστικών συνθηκών υποδοχής των αιτούντων στα εν λόγω κράτη μέλη⁷³.

3.1.3 Συμφωνία προσωρινής μετεγκατάστασης και συμφωνία με Τουρκία

Η επανάληψη ενός προσφυγικού κύματος όπως αυτού του 2015 επιχειρήθηκε να αντιμετωπιστεί με τη συμφωνία ανάμεσα στην Αθήνα και το Βερολίνο, η οποία υπεγράφη στις 16.08.2018, σύμφωνα με την οποία προβλέπεται η επιστροφή των προσφύγων και των μεταναστών οι οποίοι έχουν συλληφθεί στη Γερμανία χωρίς να έχουν στην κατοχή τους κάποιο νομιμοποιητικό έγγραφο και είχαν εισέλθει εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Ελλάδα⁷⁴. Αν και κάθε διαβεβαίωση για την επιτυχία της συμφωνίας αυτής (εξαιτίας της μείωσης των ροών κατά 97% είναι παραπλανητική) στρέφει την προσοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις διόδους της Ανατολικής Μεσογείου (Τουρκία - Ελλάδα) προς εκείνες της Κεντρικής (Λιβύη - Ιταλία) και της Δυτικής Μεσογείου (Μαρόκο - Ισπανία). Κατά συνέπεια, το μέγεθος των μεταναστευτικών ροών της Ελλάδας παραμένει το δεύτερο μεγαλύτερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρά την εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης Ευρωπαϊκής Ένωσης -

⁷³Υπόθεση C-245/11, αίτηση του Asylgerichtshof (Αυστρία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, http://curia.europa.eu/juris/document/document_print.jsf;jsessionid=2A2059B50D803F6BAB8395782753BEEF?docid=128441&text=&dir=&doclang=EL&part=1&occ=first&mode=DOC&pageIndex=0&cid=8857147

⁷⁴ Hänsel, V., Hess, S., & Kasparek, B., 'Border Management and Migration Controls–Germany Report', (paper 2019), https://www.academia.edu/39746749/Border_Management_and_Migration_Controls_Germany_Report

Τουρκίας των τριών τελευταίων χρόνων ⁷⁵ ⁷⁶ (Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας, 18 Μαρτίου 2016).

Το 2016 η ΕΕ ανακοίνωσε μια ρύθμιση, η οποία επηρέασε σημαντικά την πολιτική της για τους πρόσφυγες. Σύμφωνα με τη Συμφωνία, «όλοι οι νέοι παράνομοι μετανάστες που περνούν από την Τουρκία σε ελληνικά νησιά από τις 20 Μαρτίου 2016 θα επιστρέψουν στην Τουρκία»⁷⁷. Σύμφωνα με το νέο καθεστώς, η ΕΕ θα επαναπατρίζει έναν Σύριο πρόσφυγα από την Τουρκία στην ΕΕ για κάθε έναν Σύριο ο οποίος επιστρέφεται στην Τουρκία από τα Ελληνικά νησιά. Ωστόσο, δεδομένης της μακρόχρονης κριτικής της ποιότητας της διαδικασίας προσδιορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα (ΠΚΠ), το σύστημα θα επιτρέψει στην ΕΕ να απομακρυνθεί από την ευθύνη για όσους αναζητούν διεθνή προστασία. Στο πλαίσιο του καθεστώτος, η Τουρκία αντιμετωπίζεται σαν να είναι μια «ασφαλής τρίτη χώρα» (ΑΤΧ)⁷⁸. Ως ΑΤΧ ορίζεται συνήθως ένα κράτος το οποίο ο αιτών άσυλο έχει διασχίσει στην πορεία του προς άλλο κράτος και στο οποίο θα μπορούσε να ζητήσει άσυλο. Ωστόσο, η Τουρκία δεν δεσμεύεται από τη νομοθεσία της ΕΕ που θεσπίζει ελάχιστα ή κοινά πρότυπα μεταχείρισης των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων. Ως εκ τούτου, η ΕΕ επέλεξε να αγνοήσει τους κινδύνους που συνδέονται με τέτοιες επιστροφές, επιδιώκοντας ένα πιο «αποτελεσματικό» σύστημα ασύλου. Το σύστημα έχει περάσει από εξονυχιστικό έλεγχο και χαρακτηρίζεται ως

⁷⁵ Μανιαδάκη Αικ., Ναστούλη Αγγ. (2018) Η κοινή δήλωση ΕΕ-Τουρκίας για την επανεισδοχή των παράτυπων μεταναστών: Νομική ισχύς, εφαρμογές και κωλύματα, Ιανουάριος 2018 <https://jmce.gr/portal/wp-content/uploads/2018/07/Natsouli-Maniadaki-Koini-Dilosi-EE-Tourkias.pdf>

⁷⁶ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 58 https://www.researchgate.net/publication/309136653_The_Syrian_Refugee_Crisis_The_EU-Turkey_'Deal'_and_Temporary_Protection

⁷⁷ Τρίτη Έκθεση προόδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της δήλωσης ΕΕ Τουρκίας, Βρυξέλλες 2016, <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EL/COM-2016-634-F1-EL-MAIN.PDF>

⁷⁸ ΣτΕ Ολομ. 2348/2017: Ασφαλής τρίτη χώρα η Τουρκία για αιτούντα άσυλο από τη Συρία <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/ste-olom-2348-2017-asfalisi-triti-hora-i-toyrkia-gia-aitoynta-asylo-apo-ti-syria-analysi>

παράνομο μέτρο που αντιτάσσεται στους κανόνες του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ). Ωστόσο, υποστηρίζεται ότι η συμφωνία μπορεί να γίνει αντιληπτή μόνο στο πλαίσιο ενός πιο μακροπρόθεσμου σχεδίου στο οποίο η ΕΕ έχει επιδιώξει να τοποθετήσει τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο εκτός της δικαιοδοσίας της. Υποστηρίζεται από ορισμένους ότι η ΕΕ δημιούργησε σειρά επισφαλών νομικών καθεστώτων, σύμφωνα με τα οποία οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο απειλούνται συνεχώς. Αυτή η επισφάλεια υφίσταται ακόμη και μετά την επίσημη απόκτηση του νομικού καθεστώτος με αποτέλεσμα να σχηματίζεται αυτό που ονομάζεται συνέχεια της επισφάλειας. Αυτή η αίσθηση της «δυνατότητας αφαιρέσεως» ξεκινάει με την αρχική αβεβαιότητα ως προς το αν θα αναγνωρισθεί το καθεστώς του πρόσφυγα και συνεχίζει να υφίσταται ακόμη και μετά την εξασφάλιση του καθεστώτος προστασίας. Επομένως, η χορήγηση καθεστώτος προστασίας δεν σηματοδοτεί τη μετάβαση σε ένα ασφαλέστερο καθεστώς, αλλά σε μια νέα μορφή επισφάλειας. Η έννοια της ΑΤΧ στηρίζεται στην ιδέα της «ασφάλειας αλλού», δηλαδή ο ρόλος της ΕΕ δεν είναι να δέχεται πρόσφυγες, αλλά να εγγυάται την «ασφάλεια» τους είτε εντός είτε εκτός της ΕΕ. Κατ'αυτόν τον τρόπο, η «ασφάλειας αλλού» μιλάει για την «δυνατότητα επιστροφής» του πρόσφυγα, είτε απευθείας στη χώρα καταγωγής του, είτε σε μια τρίτη χώρα. Με την επίκληση της ιδέας της «ασφάλειας αλλού», δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στη διατήρηση του πρόσφυγα εκτός της ΕΕ. Αυτό παρουσιάζεται επίσης ως απαραίτητο μέρος της προστασίας του μεταναστευτικού συστήματος από εκείνους που «δεν αξίζουν» την προστασία.

Το μέγεθος των ροών από την Τουρκία προς την Ελλάδα έχει μειωθεί συγκριτικά με το 2015, παρουσιάζει ωστόσο αυξητικές τάσεις το 2018 και το 2019. Βάσει των στοιχείων του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, ο αριθμός των ατόμων τα οποία πέρασαν από την Τουρκία στα ελληνικά νησιά το 2018 ήταν 32.115, με τον αριθμό αυτό να

φτάνει τις 29.130 το 2017 (αύξηση περίπου 10%). Τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 2019, οι εισερχόμενοι από τα νησιά αυξήθηκαν κατά ποσοστό 15% σε σχέση με τους αντίστοιχους μήνες του 2018 ⁷⁹.

Ταυτόχρονα έχει σημειωθεί αύξηση των ροών από τον Έβρο, για τις οποίες δεν υπάρχει κάλυψη βάσει της Κοινής Δήλωσης Ευρωπαϊκής Ένωσης - Τουρκίας (η οποία αφορά μόνο τη νησιωτική χώρα). Το 2017 εισχώρησαν 5.577 άτομα, ενώ το 2018 εισχώρησαν 15.814 άτομα (280% ποσοστό αύξησης) ⁸⁰. Κατά συνέπεια, ο αριθμός των προσφύγων και των μεταναστών οι οποίοι εισήλθαν εντός του ελλαδικού χώρου τα τρία τελευταία χρόνια φτάνει τις 73.000.

Η Σύνοδος των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ με την Τουρκία, που πραγματοποιήθηκε στις 29 Νοεμβρίου 2015 στις Βρυξέλλες ⁸¹ είχε ως αποτέλεσμα την εξέδωση της Κοινής Δήλωσης ⁸² με βάση την οποία η ΕΕ θα παράσχει άμεση και διαρκή ανθρωπιστική βοήθεια στη Τουρκία, με διεύρυνση της χρηματοοικονομικής στήριξη της και εφαρμογής κοινού προγράμματος δράσης για την επιβολή τάξης στις μεταναστευτικές ροές και στην αναχαίτιση της παράτυπης μετανάστευσης.

Τα κύρια σημεία της Δήλωσης ⁸³ αφορούσαν την επιστροφή στην Τουρκία κάθε παράτυπου μετανάστη που φθάνει μέσω αυτής στα ελληνικά νησιά και την επανεγκατάσταση από την Τουρκία στην ΕΕ ενός Σύριου για κάθε επιστροφή, μέχρι να

⁷⁹ Ulusoy, O., Baldwin-Edwards, M., & Last, T., 'Border policies and migrant deaths at the Turkish-Greek border', *New Perspectives on Turkey*, (2019), volume 60 issue 1, p.3-32 <https://pdfs.semanticscholar.org/2b60/63a764159872e5c1ebab6428c516efbcf74a.pdf>

⁸⁰ Tsitselikis, K., 'Refugees in Greece: Facing a Multifaceted Labyrinth. *International Migration*' (June 2018), volume 57 issue 2, page 158-175 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/imig.12473>

⁸¹ Παπακωνσταντής Μάρκος, *Οι πολιτικές της ΕΕ: Εξωτερική, Γεωργική, Μεταναστευτική*, 2016, ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα, σσ. 332-333.

⁸² Σύνοδος των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ με την Τουρκία, 29/11/2015 - Δήλωση ΕΕ - Τουρκίας <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2015/11/29/eu-turkey-meeting-statement/pdf>

⁸³ Deals without borders: Europe's foreign policy on migration, April 2016, https://www.ecfr.eu/publications/summary/deals_without_borders_europes_foreign_policy_on_migration6054

φθάσει ο αριθμός τους τις 72000, τη λήψη μέτρων από την Τουρκία για την αποτροπή της παράνομης μετανάστευσης προς την ΕΕ μέσω θάλασσας ή ξηράς και η συνεργασία με τις γειτονικές χώρες και την ΕΕ, την ενεργοποίηση εθελοντικού προγράμματος εισδοχής μόλις οι μεταναστευτικές ροές προς την ΕΕ μειωθούν αρκετά καθώς και την επίσπευση της απελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων για τους τούρκους πολίτες. Επιπλέον συμφωνήθηκε η αρχική εκταμίευση τριών δισεκατομμυρίων ευρώ για τη ενίσχυση της κατάστασης διαβίωσης των προσφύγων στην Τουρκία και η πρόσθετη ισόποση χρηματοδότηση μέχρι το 2018.

Με τη σύνταξη Εκθέσεων προόδου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή γίνεται εκτίμηση της αποτελεσματικότητας της συνεργασίας αυτής. Σύμφωνα με την τελευταία Έκθεση Προόδου⁸⁴ που πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2019, αναφέρεται μια γενικότερη αύξηση των μεταναστευτικών ροών προς τη Ευρώπη. Πιο συγκεκριμένα οι αριθμοί αφίξεων στην Ελλάδα αυξάνονταν καθ' όλη τη διάρκεια του 2018 και το 2019 οι αφίξεις είναι πλέον 30% περισσότερες. Η τάση αυτή αυξάνει επιπλέον το μεταναστευτικό βάρος στα ελληνικά νησιά, καθώς οι επιστροφές στην Τουρκία είναι ελάχιστες για να καταστεί δυνατό να μετριαστούν οι πιέσεις αυτές και να αντιμετωπιστεί το επιχειρηματικό μοντέλο των διακινητών.

Στην ουσία η Κοινή Δήλωση ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Τουρκία, τρία χρόνια αφότου υπογράφηκε, πρακτικά λειτουργεί ως συμφωνία ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία. Το τελευταίο διάστημα μάλιστα δεν έχουν υπάρξει προγράμματα για τη μετεγκατάσταση προσφύγων της Ελλάδας σε κάποιο άλλο κράτος μέλος της

⁸⁴ Έκθεση προόδου σχετικά με την υλοποίηση του ευρωπαϊκού προγράμματος δράσης για τη μετανάστευση <http://europedirect.eliamep.gr/eyropaiko-programma-drasis-gia-ti-metanasteysi-i-ec-prepei-na-diatirisei-tin-proodo-poy-simeiothike-ta-teleytaia-4-chronia/>

Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αποτέλεσμα η Ελλάδα να έχει επωμισθεί το μεγαλύτερο μέρος των προσφυγικών ροών.

Η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση ανάμεσα στα κράτη της Ε.Ε που δέχονται αιτήσεις ασύλου αναλογικά με τον πληθυσμό της και την τρίτη θέση στον απόλυτο αριθμό μετά την Γερμανία και τη Γαλλία, χώρες πολύ μεγαλύτερες πληθυσμιακά. Για το 2018 έγινε η καταγραφή 66.970 αιτήσεων για την χορήγηση ασύλου, ενώ το 2017 καταγράφηκαν 8.642⁸⁵.

3.2 Ευρωπαϊκή Ένωση

3.2.1 Ασφαλείς Τρίτες Χώρες Άρθρο 86 (Άρθρο 38 Οδηγίας 2013/32/ΕΕ)⁸⁶

Ο όρος «ασφαλής χώρα» αποδίδεται είτε σε χώρες που μπορούν να θεωρηθούν ότι δεν «δημιουργούν» πρόσφυγες είτε σε χώρες όπου άνθρωποι χρίζοντες προστασία μπορούν να απολαμβάνουν άσυλο. Ειδικότερα:

«1) Μια χώρα θεωρείται ασφαλής τρίτη χώρα για ένα συγκεκριμένο αιτούντα, όταν σε αυτήν πληρούνται σωρευτικά τα εξής κριτήρια:

α. δεν απειλούνται η ζωή και η ελευθερία του λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή λόγω πολιτικών πεποιθήσεων,

β. τηρείται η αρχή της μη επαναπροώθησης, σύμφωνα με τη Σύμβαση τους Γενεύης,

γ. δεν υπάρχει κίνδυνος σοβαρής βλάβης για τον αιτούντα

⁸⁵ https://www.gcr.gr/media/k2/attachments/Report_2018_Short.pdf Συνοπτική Έκθεση Πεπραγμένων 2018 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

⁸⁶ Άρθρο 86 (Άρθρο 38 Οδηγίας 2013/32/ΕΕ) Ασφαλείς τρίτες χώρες <http://www.opengov.gr/yptp/?p=2148>

δ. απαγορεύεται η απομάκρυνση κάποιου σε χώρα όπου κινδυνεύει να υποστεί βασανιστήρια ή σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία, όπως ορίζεται στο διεθνές δίκαιο,

ε. υπάρχει η δυνατότητα να ζητηθεί το καθεστώς του πρόσφυγα και, στην περίπτωση που ο αιτών αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, να του χορηγηθεί προστασία σύμφωνα με τη Σύμβαση τους Γενεύης και

στ. ο αιτών έχει σύνδεσμο με την εν λόγω τρίτη χώρα, βάσει του οποίου θα ήταν εύλογο για αυτόν να μεταβεί σε αυτή. Η διέλευση του αιτούντος από τρίτη χώρα μπορεί, σε συνδυασμό με συγκεκριμένες περιστάσεις που τον αφορούν, ιδίως (α) τον χρόνο παραμονής του σε αυτή, (β) ενδεχόμενη επαφή ή αντικειμενική και υποκειμενική δυνατότητα επαφής με τις αρχές για πρόσβαση σε εργασία ή χορήγηση δικαιώματος διαμονής, (γ) ενδεχόμενη προηγούμενη της διέλευσης διαμονή όπως ενδεικτικά επισκέψεις μακράς διάρκειας ή σπουδές, (δ) ύπαρξη οποιωνδήποτε ακόμη και μακρινών συγγενικών δεσμών, (ε) ύπαρξη κοινωνικών ή επαγγελματικών ή πολιτιστικών σχέσεων, (στ) ύπαρξη ιδιοκτησίας, (ζ) σύνδεση με ευρύτερη κοινότητα, (η) γνώση της οικείας γλώσσας, (θ) γεωγραφική εγγύτητα με την χώρα καταγωγής, να θεωρηθεί ως σύνδεσμος του αιτούντος με την τρίτη χώρα, βάσει του οποίου θα ήταν εύλογο για αυτόν να μεταβεί σε αυτή.

2. Η συνδρομή των ως άνω κριτηρίων εξετάζεται ανά περίπτωση και για κάθε αιτούντα ξεχωριστά εκτός αν η τρίτη χώρα έχει χαρακτηριστεί ως γενικά ασφαλής και εμπεριέχεται στον εθνικό κατάλογο ασφαλών τρίτων χωρών.

3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη και Εξωτερικών, η οποία εκδίδεται κατόπιν εισήγησης του Διευθυντή της Υπηρεσίας Ασύλου, καθορίζονται οι τρίτες χώρες που χαρακτηρίζονται ασφαλείς για ορισμένες κατηγορίες αιτούντων

άσυλο, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους (φυλετικά, θρησκευτικά, κ.ά.) για τους σκοπούς της εξέτασης αιτήσεων διεθνούς προστασίας. Ο αιτών διεθνή προστασία δύναται να αντικρούσει την εφαρμογή τους έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας στην περίπτωση του, επικαλούμενος ως λόγο το γεγονός ότι η τρίτη χώρα δεν είναι ασφαλής υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες που αυτός ευρίσκεται. Τα στοιχεία (εσωτερικό νομοθετικό καθεστώς της τρίτης χώρας, διμερείς ή πολυμερείς διακρατικές συμφωνίες ή συμφωνίες της τρίτης χώρας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και εσωτερική πρακτική) που λαμβάνονται υπόψη για την έκδοση της ανωτέρω κοινής υπουργικής απόφασης πρέπει να είναι επίκαιρα και να προέρχονται από έγκυρες πηγές ενημέρωσης, ιδίως από επίσημες διπλωματικές πηγές της ημεδαπής και της αλλοδαπής, την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, τη νομοθεσία των λοιπών κρατών μελών σε σχέση με την έννοια των ασφαλών τρίτων χωρών, το Συμβούλιο της Ευρώπης ή την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. Ο καθορισμός επανεξετάζεται υποχρεωτικά τον Νοέμβριο κάθε έτους. Αν διαπιστωθεί σημαντική αλλαγή της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε χώρα που έχει χαρακτηριστεί ως ασφαλής τρίτη χώρα, ο χαρακτηρισμός επανεξετάζεται το ταχύτερο δυνατό και προ της παρέλευσης έτους, κατά το προηγούμενο εδάφιο. Για κάθε απόφαση χαρακτηρισμού ενημερώνεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

4. Σε περίπτωση έκδοσης απόφασης που βασίζεται αποκλειστικά στο παρόν άρθρο, οι Αρμόδιες Αρχές Παραλαβής ενημερώνουν σχετικά τον αιτούντα και του χορηγούν έγγραφο με το οποίο ενημερώνονται οι αρχές της εν λόγω τρίτης χώρας ότι η αίτηση δεν έχει εξεταστεί επί της ουσίας

5. Όταν η ως άνω τρίτη χώρα δεν επιτρέπει στον αιτούντα να εισέλθει στο έδαφός της, η αίτησή του εξετάζεται επί της ουσίας από τις Αρμόδιες Αρχές Απόφασης.

6. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενημερώνεται σε ετήσια βάση από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Εξωτερικών για τις χώρες που χαρακτηρίζονται ασφαλείς σύμφωνα με το παρόν άρθρο».

3.2.2 Γεωγραφικός περιορισμός – νησιά, χώροι υποδοχής από την Τουρκία

Η Τουρκία μπορεί να θεωρηθεί ασφαλής χώρα μετά την κύρωση της σύμβασης της Γενεύης και οι πρόσφυγες μπορούν να επαναπροωθηθούν εκεί με την προϋπόθεση ότι στην γειτονική χώρα υπάρχει «σύνδεσμος» (συγγενείς, κ.λπ.).

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση δύο Σύριων προσφύγων, οι οποίοι εισήλθαν στην Ελλάδα μέσω Τουρκίας. Τα αιτήματά τους για την παροχή ασύλου απορρίφθηκαν, με την λογική πως η Τουρκία θεωρείται ασφαλής χώρα, καθώς και το γεγονός ότι είχαν οικογενειακό σύνδεσμο εκεί⁸⁷. Κατά της απόφασης προσέφυγαν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Το Δικαστήριο απέρριψε τις αιτήσεις ακύρωσης (ΟλΣτΕ 2347/2017 και 2348/2017), αιτιολογώντας την απόφασή του ανέφερε πως, για τον χαρακτηρισμό μιας χώρας ως «ασφαλής» δεν είναι απαιτούμενο να έχει επικυρωθεί από αυτήν η Σύμβαση της Γενεύης. Συγκεκριμένα ανέφερε: *«Αρκεί η χορηγούμενη στη χώρα αυτή προστασία του πρόσφυγα, να είναι ισοδύναμη προς την προστασία που αναγνωρίζεται από τη Σύμβαση της Γενεύης»*⁸⁸. Ακόμα, βάσει του νόμου 4375/2016, μία χώρα θεωρείται ασφαλής όταν: *«ο αιτών άσυλο έχει σύνδεσμο με την εν λόγω χώρα, βάσει του οποίου θα ήταν εύλογο να μεταβεί σε αυτή»*⁸⁹.

⁸⁷Μη ασφαλές καταφύγιο οι αιτούντες άσυλο και οι πρόσφυγες στερούνται αποτελεσματικής προστασίας στην Τουρκία <https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR4438252016GREEK.pdf>

⁸⁸ Dimitriadi, A., & Sarantaki, A. M., 'National report on the governance of the asylum reception system in Greece', CEASEVAL RESEARCH ON THE COMMON EUROPEAN ASYLUM SYSTEM, (2019), 20 http://ceaseval.eu/publications/WP3_Greece.pdf

⁸⁹ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 88

3.2.3 Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες δημιουργήθηκε μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, βάσει απόφασης της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ. Υιοθετήθηκε μάλιστα στο καταστατικό της ως παράρτημα η Απόφαση 428 (V) της 14ης Δεκεμβρίου 1950, ώστε να βοηθηθούν οι εκτοπισθέντες από αυτόν τον πόλεμο Ευρωπαίοι. Η λειτουργία της ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 1951, στην αρχή για τρία χρόνια, με κύριο έργο ήταν την *«παροχή-υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών-διεθνούς προστασίας»* και η *«αναζήτηση μόνιμων λύσεων»* για το προσφυγικό πρόβλημα. Ταυτόχρονα, βάσει της παραγράφου 2 του καταστατικού, το έργο της *«στερείται πολιτικού χαρακτήρα και είναι ανθρωπιστικό και κοινωνικό»*⁹⁰. Την Σύμβαση και το Πρωτόκολλο του 1967 έχουν υπογράψει, έως σήμερα, 142 κράτη. Μόνο την Σύμβαση έχουν υπογράψει 145 κράτη, ενώ μόνο το Πρωτόκολλο του 1967 έχουν υπογράψει 146 κράτη.

Αργότερα, τον Δεκέμβριο του 2003, αποφασίστηκε η άρση του χρονικού περιορισμού της ισχύος της από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. Τα υπαγόμενα στις αρμοδιότητές της άτομα, δεν είναι μόνο οι πρόσφυγες αλλά και όσοι αιτούνται άσυλο, επαναπατριζόμενοι πρόσφυγες, ανιθαγενείς και όσοι έχουν εκτοπιστεί από την χώρα τους και έχουν επισήμως αναγνωριστεί ως εσωτερικά εκτοπισμένος πληθυσμός (Internal Displaced People)⁹¹.

Περαιτέρω, η Ύπατη Αρμοστεία διασφαλίζει τον σεβασμό στα θεμελιώδη δικαιώματα του πρόσφυγα, όπως τη δυνατότητα του να αιτηθεί άσυλο και το δικαίωμά του να μην

⁹⁰ Καταστατικό Ύπατης Αρμοστείας <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2017/05/UNHCRstatute.pdf>

⁹¹ Έργο Ύπατης Αρμοστείας <https://www.unhcr.org/gr/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%B2%CE%BF%CE%B7%CE%B8%CE%AC%CE%BC%CE%B5>

επιστρέψει χωρίς να το θέλει σε χώρα από την οποία εύλογα φοβάται τη δίωξη. Η δραστηριότητα της, εκτός από την βασική της αρμοδιότητα, εκτείνεται στη σύναψη διεθνών συμβάσεων προστασίας των προσφύγων, στην προώθηση διεθνών συμφωνιών για τους πρόσφυγες, την εξεύρεση μέσων ώστε να αναβαθμιστεί η προστασία τους, την παρακολούθηση της συμμόρφωσης των κυβερνήσεων βάσει του διεθνούς δικαίου καθώς και την παροχή υλικής βοήθειας όπως τροφή, νερό, στέγη και ιατρική περίθαλψη σε άμαχο πληθυσμό. Έχει συνεργασία με τις αρχές των κρατών, ΜΚΟ καθώς και πλήθος άλλων φορέων και οργανώσεων, ενώ παράλληλα συμβάλλει ουσιαστικά στο να ενημερωθεί και να ευαισθητοποιηθεί η κοινή γνώμη πάνω στα ζητήματα των προσφύγων, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα κλίμα ανοχής και σεβασμού στα δικαιώματα του πρόσφυγα ⁹².

Σύμφωνα με το άρθρο 22 του χάρτη του ΟΗΕ, η Ύπατη Αρμοστεία έχει το χαρακτήρα βοηθητικού οργάνου προς την Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, συνεπώς, υπόκειται στο διεθνές δίκαιο και έχει στη διάθεσή της ειδικές εξουσίες επί προσφυγικών ζητημάτων⁹³. Η έδρα της βρίσκεται στη Γενεύη, διατηρώντας πλήθος γραφείων παγκοσμίως, ένα από τα οποία είναι και το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Αθηνών στην Ελλάδα.⁹⁴

3.3 Η προστασία των προσφύγων στα πλαίσια της ΕΣΔΑ

Το νομικό σύστημα του Συμβουλίου της Ευρώπης, σχετικά με τη προστασία των προσφύγων περιλαμβάνει κυρίως την ΕΣΔΑ (Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου) και την συναφή νομοθεσία που αναπτύχθηκε από το ΕΔΔΑ. Παρόλο που μέσα στην ΕΣΔΑ δεν περιλαμβάνεται αυτοτελής προστατευτική διάταξη της

⁹²https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/41/2018/05/UNHCR_Brochure_GR.pdf

⁹³ Νάσκου-Περράκη, Π., Το νομικό καθεστώς των προσφύγων στη διεθνή και ελληνική έννομη τάξη-Η σύμβαση της Γενεύης του 1951 περί του καθεστώτος των προσφύγων., (1991), *Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή*, σελ, 279.

⁹⁴ Ζ. Παπασιώπη – Πασιά «Δίκαιο Αλλοδαπών», 2015, σελ. 289 – 290.

ειδικής κατηγορίας των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων ούτε άλλες συμβατικές κατοχυρώσεις για ένα γενικό δικαίωμα εισόδου, διαμονής και εγκατάστασης, τα κενά των συμβατικών κατοχυρώσεων των προσώπων από το να απομακρυνθούν αναγκαστικά, διορθώθηκαν μέσω της νομολογιακής πρακτικής από το Δικαστήριο. Μέσω του άρθρου 1 της ΕΣΔΑ προβλέπεται ότι: «τα κράτη αναγνωρίζουν τα δικαιώματα της Σύμβασης εις όλα τα εξαρτώμενα εκ της δικαιοδοσίας τους πρόσωπα», δηλαδή και στους αλλοδαπούς⁹⁵.

Τα συμβαλλόμενα κράτη της ΕΣΔΑ είναι υπεύθυνα σύμφωνα με το άρθρο 1 της ΕΣΔΑ για όλες τις πράξεις ή παραλείψεις από τα όργανά τους, ανεξάρτητα από το αν αυτές οι πράξεις ή παραλείψεις επήλθαν από την εθνική νομοθεσία ή την ανάγκη για συμμόρφωση προς τις διεθνείς νομικές υποχρεώσεις.

Όσοι αιτούνται άσυλο και οι πρόσφυγες προστατεύονται από πράξεις για την επαναπροώθησή τους οι οποίες μπορεί να καταλήξουν στο να προσβληθεί έμμεσα ή «εξ' αντανάκλασεως» το άρθρο 3, δηλαδή στις επαναπροωθήσεις σε χώρες καταγωγής με κίνδυνο βασανιστηρίων (risque de violation par ricochet) και της επαναπροώθησης από χώρες διέλευσης στην χώρα από την οποία κατάγονται (double ricochet), στην οποία υπάρχει το ενδεχόμενο επαναπροώθησης.⁹⁶

Επιπρόσθετα, μέσω του ΕΔΔΑ και βάσει των διατάξεων της σύμβασης, συνήχθησαν επιπρόσθετες διαδικαστικές συνέπειες για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας στην απαγόρευση επαναπροώθησης, αρχικά με την ερμηνεία του άρθρου 3, έτσι ώστε να συμπεριληφθεί και ένα διαδικαστικό σκέλος, και έπειτα με τον συνδυασμό του με τη

⁹⁵ Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ELL.pdf Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

⁹⁶ Ζ. Παπασιώπη – Πασιά, «Δίκαιο Αλλοδαπών», 2015, σελ. 297 – 298.

διάταξη του άρθρου 13, βάσει του οποίου απαιτούνται αποτελεσματικές προσφυγές για όλα τα πρόσωπα, των οποίων παραβιάζονται τα δικαιώματα που εγγυάται η ΕΣΔΑ⁹⁷.

Με τον τρόπο αυτό, αφού εφαρμόστηκαν σωρευτικά άρθρα 3 και 13, εισήχθησαν θετικές διαδικαστικές υποχρεώσεις για τα κράτη, οι οποίες αφορούν την απαίτηση «αποτελεσματικής και πραγματικής προσφυγής», υπό την έννοια της «ανεξάρτητης και αυστηρής έρευνας» για κάθε ισχυρισμό που προβάλλουν οι ενδιαφερόμενοι «όταν υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστευτεί ότι υπάρχει πραγματικός κίνδυνος μεταχείρισης αντίθετης με το άρθρο 3» αλλά και με την έννοια της «δυνατότητας αναστολής της εκτέλεσης του επίδικου μέτρου». Σχετικά με την δυνατότητα αναστολής, βάσει της «μη αναστρέψιμης φύσης της βλάβης που μπορεί να επισυμβεί, εάν πραγματοποιηθεί ο επικαλούμενος από τον προσφεύγοντα κίνδυνος βασανιστηρίων ή κακομεταχείρισης», της οποίας έχει γίνει επανειλημμένα επισήμανση από το Δικαστήριο σε πλήθος υποθέσεων σχετικών με το άσυλο και την απέλαση, η ερμηνεία του άρθρου 3 της Σύμβασης θα πρέπει να γίνεται συνδυαστικά με το άρθρο 13, έτσι ώστε να επιβάλλεται στις κυβερνήσεις η αναστολή της εκτέλεσης των αποφάσεων για την απέλαση, εφόσον εκκρεμεί «ανεξάρτητος και αυστηρός έλεγχος» κάθε ισχυρισμού του προσφεύγοντος ατόμου. Ως αποτέλεσμα αυτών, η απέλαση κάποιου προσφεύγοντα προτού εκδοθεί οριστική απόφαση για το καθεστώς του, ενδέχεται να αποτελεί παραβίαση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις διατάξεις των άρθρων 3 και 13 της ΕΣΔΑ⁹⁸.

Η υπόθεση του Αφγανού υπηκόου, ο οποίος ενώ διέσχισε την Τουρκία ήρθε στην Ελλάδα το Φεβρουάριο του 2009, όπου υπήρξε η σύλληψη και η καταχώρισή του στο σύστημα Eurodac, αποτέλεσε σταθμό για όλη την Ευρώπη και έφερε στο προσκήνιο

⁹⁷Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ELL.pdf

⁹⁸Ενημερωτικό Φυλλάδιο για το Άσυλο
https://www.echr.coe.int/Documents/COURTalks_AsyI_Talk_ELL.PDF

αμφιβολίες για το καθιερωμένο σύστημα του κανονισμού «Δουβλίνο II». Δεν υπήρξε ποτέ υποβολή αιτήματος για τη χορήγηση ασύλου στην Ελλάδα και πέρασε στο Βέλγιο όπου και εμφανίστηκε στο εκεί αρμόδιο γραφείο αλλοδαπών για να υποβάλλει τη σχετική αίτηση ασύλου. Μέσα από το σύστημα Eurodac έγινε ταυτοποίησή του και βάσει του Δουβλίνο II, υπεύθυνη για αυτόν ήταν η Ελλάδα, ως κράτος πρώτης εισόδου. Στη συνέχεια υποβλήθηκε αίτημα για την αναδοχή του στις ελληνικές αρχές και όταν πέρασε άπρακτη η δίμηνη προθεσμία για την απάντησή του, ουσιαστικά η Ελλάδα είχε αποδεχθεί τις ευθύνες της και πραγματοποιήθηκε μεταφορά του αιτούντα στην Ελλάδα, με την άμεση κατάθεση αίτησης για άσυλο και την κράτηση του επί τρεις ημέρες στα κρατητήρια του αεροδρομίου υπό απάνθρωπες συνθήκες. Αφού απελευθερώθηκε, του χορηγήθηκε κάρτα αιτούντος άσυλο και διατάχθηκε να εμφανιστεί μέσα σε δύο μέρες στην διεύθυνση αλλοδαπών της οδού Πέτρου Ράλλη, καθόσον δήλωσε ελληνική διεύθυνση κατοικίας. Ο Αφγανός χωρίς να έχει στη διάθεσή του χρήματα ή κάποιο άλλο βιοποριστικό μέσο, βρέθηκε σε ένα από τα πάρκα του κέντρου της Αθήνας χωρίς να παρουσιαστεί ποτέ στη διεύθυνση αλλοδαπών. Προσπάθησε αποτυχημένα να περάσει στη Βουλγαρία έχοντας στην κατοχή του πλαστό διαβατήριο (για το οποίο καταδικάστηκε σε δίμηνη φυλάκιση με αναστολή τριών ετών) και τελικά, στις 21 Ιουνίου 2010, ειδοποιήθηκε γραπτώς στα ελληνικά πως είχε κληθεί να παραστεί σε συνέντευξη για να αιτηθεί άσυλο στην Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής στις 2 Ιουλίου 2010, στην οποία και δεν εμφανίστηκε. Τον Αύγουστο του 2010 προσπάθησε και πάλι να εγκαταλείψει την Ελλάδα προς την Ιταλία, συνελήφθη όμως την Πάτρα⁹⁹.

Για την ως άνω υπόθεση, υπήρξε η καταδίκη της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ για παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ (απαγόρευση των βασανιστηρίων και απάνθρωπης και

⁹⁹ Απόφαση Ε.Δ.Δ.Α για την υπόθεση M.S.S κατά Βελγίου και Ελλάδος, Στρασβούργο 21 Ιανουαρίου 2010 <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4fb219ab2>,

εξουτελιστικής μεταχείρισης) αλλά και του άρθρου 13 ΕΣΔΑ (δικαίωμα πραγματικής προσφυγής). Συγκεκριμένα,¹⁰⁰ κρίθηκε πως το απάνθρωπο των συνθηκών κράτησης όλων των κέντρων κράτησης για αλλοδαπούς που αιτούνται άσυλο εντός της ελληνικής επικράτειας συνιστούν περίπτωση εξουτελιστικής μεταχείρισης που απαγορεύεται από το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, χωρίς το σύντομο της διάρκειας κράτησης -όπως στην περίπτωση που εκδικαζόταν- να είναι λόγος αποκλεισμού των ευθυνών για το ελληνικό κράτος από την παραβίαση του άρθρου 3.¹⁰¹ Περαιτέρω, οι συνθήκες διαβίωσης των αιτούντων άσυλο αφού απελευθερωθούν και ξεκινήσει η διαδικασία για την εξέταση των αιτήσεων τους συνιστούν εξουτελιστική μεταχείριση¹⁰².

¹⁰⁰ Ενημερωτικό Δελτίο - Υποθέσεις «Δουβλίνο», Ιούλιος 2015
https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Dublin_ELL.pdf, σελ. 3-4

¹⁰¹ Αρ. Προσφυγής 14165/2016, Sh.D. κατά Ελλάδας και λοιπών,
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-193610%22%7D>

¹⁰² Μεταχείριση αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα και Κανονισμός Δουβλίνο II ΕΔΔΑ, απόφαση της 21.1.2011, <https://www.constitutionalism.gr/1886-metaheirisi-aitoyntwn-asylo-stin-ellada-kai-kanoni/>

4 Η Ελληνική Έννομη Τάξη

4.1 Το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο για το καθεστώς διεθνούς προστασίας

Το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο που ρυθμίζει τη σύσταση, οργάνωση, λειτουργία και εφαρμογή του έργου της Υπηρεσίας Ασύλου, αποτελείται από τα νομοθετήματα που ακολουθούν:

Η σύσταση της Ελληνικής Υπηρεσίας Ασύλου έγινε με το άρθρο 5 του Ν. 3907/2011 (Α' 7) και ξεκίνησε να λειτουργεί την 7η Ιουνίου 2013. Οι αρμοδιότητες της υπηρεσίας εκτείνονται σε όλη την ελληνική επικράτεια. Αποστολή της είναι η εφαρμογή της νομοθεσίας για το άσυλο και τις λοιπές μορφές διεθνούς προστασίας, καθώς και η συμβολή στη διαδικασία σχεδιασμού και διαμόρφωσης των εθνικών πολιτικών για το άσυλο. Η Υπηρεσία Ασύλου έχει επίσης την αρμοδιότητα εφαρμογής της Σύμβασης της Νέας Υόρκης της 28ης Σεπτεμβρίου 1954 για τη νομική κατάσταση των ανιθαγενών. Η Υπηρεσία Ασύλου εφαρμόζει το Π.Δ. 141/2013 (ΦΕΚ 226Α/21.10.2013) μέσω του οποίου ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2011 (L 337), σχετικά με τις απαιτήσεις αναγνώρισης αλλοδαπών και ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας (ενός ενιαίου καθεστώτος για άντρες και γυναίκες πρόσφυγες ή για όσους έχουν δικαίωμα επικουρικής προστασίας) καθώς και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας. Παράλληλα εφαρμόζει το Ν. 4375/2016 «*Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση) (L 180/29.6.2013), διατάξεις για την*

εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τους Ν. 4399/2016, την ΚΥΑ αριθμ. 13257/ΦΕΚ 3455/Β/26.10.2016 και το ν. 4485/2017), μέσω του οποίου έγινε μεταφορά στο εθνικό δίκαιο των διατάξεων της αναδιατυπωμένης Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, αναφορικά με τις κοινές διαδικασίες χορήγησης και ανάκλησης καθεστώτος διεθνούς προστασίας.

Για να εφαρμοστεί το ενωσιακό δίκαιο διεθνούς προστασίας από την Υπηρεσία Ασύλου, εφαρμόζεται ο κανονισμός ΕΕ αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 αναφορικά με την θέσπιση, τα κριτήρια και τους μηχανισμούς προσδιορισμού του κράτους μέλους που έχει την ευθύνη της εξέτασης των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, καθώς και ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 603/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, αναφορικά με την θέσπιση του «Eurodac», έτσι ώστε να αντιπαραβάλλονται δακτυλικά αποτυπώματα και να εφαρμόζεται αποτελεσματικά ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013.

Εντός της παρούσας εθνικής στρατηγικής, στις 17-2-2019 ο τότε Υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής, Δημήτρης Βίτσας και ο τότε Γενικός Γραμματέας Μεταναστευτικής Πολιτικής, Μιλτιάδης Κλάπας πρότειναν την προώθηση ενός νέου μοντέλου για την ένταξη. Πιο συγκεκριμένα: 1) Στόχος είναι να δημιουργηθεί και να διατηρηθεί μία ανοικτή κοινωνία με σεβασμό στην ετερότητα, 2) Διασφαλίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις όλων όσων διαμένουν σε αυτή με όρους σεβασμού, με την τήρηση των προϋποθέσεων και των περιορισμών σε ισχύ και επί των γηγενών πολιτών στην χώρα υποδοχής, 3) Επιτρέπονται και καλλιεργούνται αλληλεπιδράσεις, συνεργασίες, διάλογος και εποικοδομητικές κριτικές ανάμεσα στις διαφορετικές κοινότητες (εθνικές, πολιτισμικές, κ.τ.λ) δημοκρατικά και ίσα, 4) ενισχύεται η αμοιβαία

κατανόηση και αποδοχή καθώς και η κοινωνική συνοχή 5) Προωθείται η ανάπτυξη των χωρών υποδοχής.

Για να εφαρμοστεί με επιτυχία το παραπάνω μοντέλο, σημαντικό ρόλο παίζουν οι έννοιες της ευαισθητοποίησης, της κινητοποίησης και της συμμετοχής των εκάστοτε τοπικών κοινωνιών και κοινοτήτων στις διαδικασίες για την ένταξη. Για αυτό το σκοπό, η αυτοδιοίκηση είναι ένας κύριος εκτελεστικός μηχανισμός για τις πρωτοβουλίες ένταξης. Ταυτόχρονα, είναι συνδιαμορφωτής στη διαδικασία εκπόνησης κάθε ενταξιακής πολιτικής, των οποίων η εποπτεία και ο συντονισμός γίνεται μέσω της κεντρικής διοίκησης, με αποτέλεσμα την προώθηση μιας στενής, ανοιχτής και εποικοδομητικής συνεργασίας ανάμεσα στις δημόσιες διοικητικές δομές του κράτους¹⁰³.

Τέλος, εξίσου απαραίτητο και σημαντικό είναι να συμμετέχουν και να συμβάλουν ενεργά οι κοινωνίες των πολιτών (μεταναστευτικοί σύλλογοι και ενώσεις, ΜΚΟ) σε οργανισμούς και διαδικασίες υλοποίησης κάθε δράσης που έχουν σχεδιαστεί με σκοπό την υποδοχή και την ένταξη των προσφύγων.

4.2 Πρόσφατες νομοθετικές εξελίξεις - Τρέχουσα κατάσταση

Πρόσφατα δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 169/Α/1.11.2019) ο νόμος 4636/2019 "*Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις*"¹⁰⁴. Με τη νέα αυτή νομοθετική πρωτοβουλία γίνεται προσπάθεια σημαντικής τομής του νομοθετικού πλαισίου για την διεθνή προστασία, με την συστηματοποίηση και αναπροσαρμογή ενός ενιαίου νομοθετήματος κάθε διάταξης αναγνώρισης των πολιτών τρίτων χωρών ή

¹⁰³ Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη, Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, Ιούνιος 2018 <http://www.opengov.gr/immigration/wp-content/uploads/downloads/2019/01/ethniki-stratigiki.pdf>, σελ. 13

¹⁰⁴ Νόμος 4636/2019-ΦΕΚ 169/Α/1-11-2019: Περί Διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις <https://www.e-nomothesia.gr/kat-allodapoi/prosphuges-politiko-asulo/nomos-4636-2019-phke-169a-1-11-2019.html>

ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, παροχής του καθεστώτος για τους πρόσφυγες ή του δικαιώματος επικουρικής προστασίας, της υποδοχής για τους παραπάνω αιτούντες, της διαδικασίας για την χορήγηση και ανάκληση διεθνούς προστασίας όπως επίσης και της διαδικασίας για την παροχή δικαστικής προστασίας. Το νομοσχέδιο χωρίζεται σε τέσσερα μέρη: Εντός του πρώτου μέρους (άρθρα 1- 38) γίνεται εκ νέου ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/95/ΕΕ από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της 13ης Δεκεμβρίου 2011 *«σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιατύπωση)»*. Εντός του δεύτερου μέρους (άρθρα 39 – 61) γίνεται εκ νέου ενσωμάτωση της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο *«σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση)»*. Μεταφορά της Οδηγίας αυτής εντός της εθνικής έννομης τάξης είχε γίνει και μέσω του Ν. 4540/2018. Εντός του τρίτου μέρους (άρθρα 62 – 91) γίνεται εκ νέου ενσωμάτωση της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο *«σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)»*. Εντός του τέταρτου μέρους (άρθρα 92 - 115) γίνεται εκ νέου ενσωμάτωση των άρθρων 46 και 47 της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβούλιο και το Συμβούλιου *«σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)»* περιλαμβάνοντας κάθε ρύθμιση που αφορά την δικαστική προστασία όσων αιτούνται διεθνούς προστασίας.

Βάσει της αιτιολογικής έκθεσης, ο νέος νόμος επιχειρεί σημαντικές αλλαγές επί του νομοθετικού πλαισίου παροχής διεθνούς προστασίας, καθώς και την συστηματοποίηση

και αναπροσαρμογή εντός ενός ενιαίου νομοθετήματος όλων των διατάξεων α) αναγνώρισης και καθεστώτος για τους πολίτες από τρίτες χώρες ή τους ανιθαγενείς, σαν δικαιούχους για διεθνή προστασία, β) του καθεστώτος για τους πρόσφυγες και τα άτομα που έχουν δικαίωμα επικουρικής προστασίας, γ) υποδοχής των παραπάνω, δ) της διαδικασίας για την χορήγηση και ανάκληση στο καθεστώς της διεθνούς προστασίας καθώς και ε) της διαδικασίας για την παροχή δικαστικής προστασίας.

Στόχοι του νέου νόμου, όπως αναφέρει η αιτιολογική έκθεση¹⁰⁵, είναι:

- α) η εισαγωγή ενός σαφούς νομικού πλαισίου εντός της ελληνικής έννομης τάξης.
- β) η διόρθωση των εγγενών σχεδιαστικών σφαλμάτων από το μέχρι και σήμερα αδόμητο, κατά μεγάλο ποσοστό, ελληνικό σύστημα για την παροχή ασύλου.
- γ) ο επανασχεδιασμός ενός νέου συστήματος, εναρμονισμένου με κάθε επιταγή του ενωσιακού νομοθέτη, που σέβεται στην πράξη τα δικαιώματα όσων αιτούνται άσυλο και δεν αποτελεί μια απλή νομοθετική διακήρυξη του σεβασμού αυτού. Παράλληλα, εντός του νομοσχεδίου περιλαμβάνονται όλα τα ποιοτικά χαρακτηριστικά για την εκ του ελληνικού συστήματος ασύλου αντιμετώπιση της σημερινής πραγματικότητας, εντός της οποίας άλλωστε γίνεται η λειτουργία του.
- δ) η θέσπιση κανόνων, σαφών και συγκεκριμένων, αποσαφηνίζοντας το τι πραγματικά βρίσκεται σε ισχύ εντός του νομοθετικού επιπέδου.
- ε) η εξάλειψη των συνεπειών της νομοθεσίας που ήταν υπεύθυνη για ένα μεγάλο πλήθος από αιτούντες χωρίς πρακτική προστασία, εξαιτίας ενός ασαφούς, δυσλειτουργικού, αργού, περίπλοκου και στην ουσία μη αποτελεσματικού συστήματος, με συνέπεια στην

¹⁰⁵ Αιτιολογική έκθεση στο σχέδιο Νόμου «Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις», Προς τη Βουλή των Ελλήνων <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/p-diethnProstasias.pdf>

πραγματικότητα να εγκλωβίζονται σε μία κατάσταση in limbo (αναμονή σε κατάσταση άγνοιας) για μεγάλα χρονικά διαστήματα.

στ) η εξάλειψη των συνεπειών της νομοθεσίας που αγνοούσε ότι το γεγονός ότι δικαίωμα σε διεθνή προστασία είναι ποιοτικό και στην ουσία του διαφορετικό από την ευρύτερη έννοια του δικαίου για τους αλλοδαπούς.

ζ) η εξάλειψη των συνεπειών της νομοθεσίας που ήταν υπεύθυνη για μεγάλο πλήθος υπηκόων από τρίτες χώρες, των οποίων η παραμονή στη χώρα δεν αιτιολογείται νομικά, με συνέπεια να μην υπάρχει προστασία για αυτούς και να εκτίθενται σε κυκλώματα εκμετάλλευσης.¹⁰⁶

Πέραν τούτων όμως, έχει ασκηθεί και έντονη κριτική σε ορισμένες από τις διατάξεις, ιδίως από μη κυβερνητικές οργανώσεις, συναφείς με το διεθνές ανθρωπιστικό αντικείμενο, την αντιπολίτευση και μέρος του νομικού κόσμου. Μεταξύ των κυριότερων σημείων κριτικής που έχουν διατυπωθεί περιλαμβάνονται ο περιορισμός του δικαιώματος πρόσβασης στην απασχόληση, η αυτοδίκαιη ανάκληση του δικαιώματος πρόσβασης στην αγορά εργασίας σε περίπτωση έκδοσης απορριπτικής απόφασης α' βαθμού, όταν η προσφυγή δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, ο αποκλεισμός από τον κατάλογο ευάλωτο προσώπων όσων πάσχουν από σύνδρομο μετατραυματικής διαταραχής, η διεύρυνση της υποχρέωσης των αιτούντων να συνεργάζονται με τις αρχές, περιλαμβάνουσα υποχρέωση υποβολής σε σωματική έρευνα, η πρόβλεψη πλασματικής επίδοσης αποφάσεων επί αιτημάτων διεθνούς προστασίας σε συνδυασμό με πολύ σύντομες προθεσμίες άσκησης προσφυγής και

¹⁰⁶ Νόμος 4636/2019 Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις <https://www.lawspot.gr/nomikane/dimosieythike-o-nomos-4636-2019-peri-diethnoys-prostasias-kai-alles-diataxeis>

αίτησης ακύρωσης / αναστολής, η πρόβλεψη κατάρτισης εθνικού καταλόγου ασφαλών χωρών καταγωγής, ο οποίος ενδέχεται να διευρύνει τον αντίστοιχο κατάλογο του

Συμβουλίου της Ε.Ε. – υπαγωγή αιτούντων που προέρχονται από «ασφαλείς» χώρες στην ταχύρρυθμη διαδικασία, η υποχρέωση αυτοπρόσωπης παράστασης στη συζήτηση της προσφυγής, άλλως απόρριψη του αιτήματος ως καταχρηστικού και της προσφυγής όχι ως απαράδεκτης αλλά ως αβάσιμης, η σύντμηση της προθεσμίας αίτησης ακύρωσης από 60 σε 30 ημέρες από την επίδοση και η συγκέντρωση της κατά τόπον αρμοδιότητας για την εκδίκαση υποθέσεων ασύλου αποκλειστικά στα Διοικητικά Πρωτοδικεία Αθηνών και Θεσσαλονίκης.

Συμπερασματικά, η νέα νομοθετική παρέμβαση θέτει υπέρμετρους περιορισμούς στα ουσιαστικά δικαιώματα των αιτούντων, γίνεται σύντμηση προθεσμιών και δικονομικών δικαιωμάτων, ενώ παράλληλα υιοθετείται είναι αυστηρό σύστημα κυρώσεων.

Όμως σε συμμόρφωση της χώρας μας με τις διεθνείς υποχρεώσεις της που απορρέουν από την κύρωση της Σύμβασης της Γενεύης, βασικός σκοπός του συστήματος χορήγησης ασύλου πρέπει να είναι η προστασία των δικαιωμάτων των προσφύγων και αιτούντων άσυλο. Όπως έχει τονίσει πρόσφατα σε σχετική ανακοίνωσή της η Ένωση Διοικητικών Δικαστών, *«η συρρίκνωση των δικαιωμάτων των προσφύγων αντίκειται σε διατάξεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου και της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας, καθώς και στη νομολογία που απαιτούν οπωσδήποτε την εξέταση των υποθέσεων αυτών τόσο στο νομικό, όσο και στο ουσιαστικό επίπεδο»*.

5 Μεθοδολογία

5.1 Εισαγωγή

Αυτό το κεφάλαιο περιγράφει τον τρόπο σχεδιασμού και διεξαγωγής της μελέτης και των τεχνικών που χρησιμοποιούνται για τη συλλογή σχετικών δεδομένων. Περιγράφει την διαμόρφωση και την τελική μορφή του. Περιγράφονται επίσης οι συμμετέχοντες, οι μέθοδοι συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιούνται για την απάντηση στις ερευνητικές ερωτήσεις και ολοκληρώνεται με την περιγραφή των διάφορων τεχνικών που χρησιμοποιήθηκαν για να εξασφαλιστεί η αξιοπιστία των ερευνητικών μέσων και αποτελεσμάτων.

5.2 Σκοπός της Έρευνας

Ο σκοπός της παρούσας διεξαχθείσας έρευνας ήταν να σχηματιστεί μια σφαιρική και πιο προσωπική εκτίμηση των συνθηκών που επικρατούν κατά την είσοδο και διαμονής των εισερχομένων στην Ελληνική Επικράτεια, οι διαδικασίες που ακολουθούνται, τα Νομοθετικά πλαίσια που διέπουν το σύστημα περί υποδοχής – ένταξης και προσαρμογής αυτών, όπως έχει ήδη αναλυθεί ως άνω, αλλά και η αναφορά σε αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που αφορούν πρόσφυγες (βλ. ανωτέρω).

Με σκοπό να εξεταστεί το θέμα της εργασίας και τα επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα, γίνεται αξιοποίηση της βιβλιογραφίας (ελληνικής και αγγλικής), της διεθνούς, ευρωπαϊκής και ελληνικής νομοθεσίας, πληροφοριών και στατιστικών δεδομένων (της Eurostat, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, κτ.λ), δημοσιευμάτων του ελληνικού και ξένου τύπου καθώς και εκθέσεων και στατιστικών στοιχείων από κρατικούς και μη φορείς (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το

Άσυλο, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Διεθνής Αμνηστία κτλ).

5.3 Σχεδιασμός της Έρευνας

Η μεθοδολογία της έρευνας περιλαμβάνει πτυχές όπως ο σχεδιασμός, η συλλογή δεδομένων, η ανάλυση δεδομένων και τα ηθικά διλήμματα. Οι μέθοδοι έρευνας μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως ποσοτικές, ποιοτικές ή μικτές. Οι ποσοτικές μέθοδοι εμπλέκουν την πρόκληση απαντήσεων σε προκαθορισμένες ερωτήσεις, καταγράφουν μετρήσεις, περιγράφουν φαινόμενα και εκτελούν πειράματα. Επιπλέον υποστηρίζεται ότι η ποιοτική μεθοδολογία υπογραμμίζει την περιγραφική συλλογή δεδομένων που περιλαμβάνει παρατήρηση, συνέντευξη, ανάλυση απομαγνητοφωνήσεων και άμεση συμμετοχή¹⁰⁷.

Επισημαίνεται ότι η μεθοδολογική καταλληλότητα, δηλαδή η επιλογή μιας μεθόδου έναντι μιας άλλης, εξαρτάται από τη φύση της έρευνας. Υποστηρίζεται επίσης ότι, οι ανάγκες μεθοδολογικής ευελιξίας στον πραγματικό κόσμο πρέπει να συνδέονται με την λογική της έρευνας, και με την διερεύνηση των διαθέσιμων πόρων¹⁰⁸.

Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική ερευνητική διαδικασία.

¹⁰⁷ Ισαρη Φ., Πούρκος Μ., Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας, Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση, ΕΜΠ 2015
<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PPP125/%CE%A7%CF%81%CE%B7%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF%20%CE%BF%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CE%AF/%CE%A0%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%BC%CE%B5%CE%B8%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%20%CE%AD%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1%CF%82.pdf>

¹⁰⁸ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 107

5.4 Δείγμα και Δειγματοληψία

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτελείται από 21 άτομα, μικρός αριθμός ατόμων μεν λόγω του ίδιου του αντικειμένου της έρευνας η οποία απευθύνεται σε συγκεκριμένη «ομάδα» ερωτώμενων, ειδικότερα, σε όσους είναι το αντικείμενο εργασίας τους. Έτσι, παρά το μικρό δείγμα είναι δυνατόν να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για την παρούσα έρευνα. Είναι αδύνατο για τους ερευνητές να έχουν πρόσβαση σε ολόκληρο τον πληθυσμό που αφορά μια μελέτη και επειδή ο συνολικός πληθυσμός που αποτελεί το αντικείμενο της έρευνας είναι απρόσιτος, ο ερευνητής θα έπρεπε να κάνει μια υπεύθυνη επιλογή ενός δείγματος του πληθυσμού, ώστε να προχωρήσει σε χρήσιμα μαθηματικά και στατιστικά συμπεράσματα σχετικά με το γενικό πληθυσμό από το δείγμα που εφαρμόστηκε. Στη συνέχεια, κατά τη διάρκεια της επιλογής του δείγματος, ο ερευνητής θα πρέπει να γνωρίζει ένα χαρακτηριστικό παράγοντα· έτσι επιλέγεται το δείγμα του αντιπροσωπευτικού δείγματος του πληθυσμού-στόχου. Προκειμένου να επιτευχθεί η αντιπροσωπευτικότητα του πληθυσμού, ο ερευνητής πρέπει να είναι σε τέτοια θέση προκειμένου να λάβει μια τεκμηριωμένη απόφαση μεταξύ των δύο στρατηγικών δειγματοληψίας: η «δειγματοληψία πιθανότητας» και η «δειγματοληψία μη-πιθανότητας»¹⁰⁹

Μια «απλή τυχαία επιλογή» του δείγματος δεν μπορεί να παράγει το είδος των συμμετεχόντων που πραγματικά χρειάζονται και μπορεί ως εκ τούτου να αποτελέσει εμπόδιο στην παραγωγή πολύτιμων δεδομένων και προκειμένου να επιτευχθούν ποικίλες απαντήσεις βάσει ενός δείγματος που είναι πιο αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού-στόχου, η παρούσα μελέτη χρησιμοποιεί την «στρωματοποιημένη τυχαία

¹⁰⁹ <https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/1296/1/Book-Newer.pdf> Παπαγεωργίου Ιουλία, Θεωρία Δειγματοληψίας, ΕΜΠ 2015

δειγματοληψία». Ειδικότερα, όπως σημειώνεται η στρωματοποιημένη επιλογή τυχαίων δειγμάτων είναι μια τεχνική που ξεπερνά την τυχαία δειγματοληψία, καθώς συνδυάζεται με μια μορφή σκόπιμης ομαδοποίησης, καθώς ο πληθυσμός χωρίζεται σε ομάδες ή «στρώματα» και ένα τυχαίο δείγμα αναλογικού μεγέθους επιλέγεται από κάθε ομάδα.¹¹⁰

5.5 Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων

Ο ερευνητής κατά τη διεξαγωγή μιας εκπαιδευτικής έρευνας, είναι επιτακτικό, όχι μόνο να καταβάλει προσπάθεια και να επικεντρωθεί στην ανάπτυξη εργαλείων συλλογής δεδομένων, αλλά και να προσπαθήσει να εστιάσει την προσοχή στις διαδικασίες συλλογής των δεδομένων. Όπως σημείωσε ο Dörnyei και ο Csizér¹¹¹, για να εξασφαλιστεί η επιτυχία της συνεργασίας μεταξύ ερευνητών και συμμετεχόντων, οι ερευνητές πρέπει να χρησιμοποιήσουν διαδικασίες διοίκησης και διαχείρισης (management).

Πιο συγκεκριμένα, όταν η έρευνα διεξάγεται με την εφαρμογή ενός ερωτηματολογίου, η διαδικασία συμπλήρωσης ενός ερωτηματολογίου πρέπει να πραγματοποιείται χωρίς τη φυσική παρουσία του ερευνητή, ώστε οι συμμετέχοντες να είναι σε θέση να απαντήσουν τα στοιχεία του ερωτηματολογίου και να τα αξιολογούν, με ιδιωτικότητα, κάτι που επιτρέπει και ενθαρρύνει τους ερωτηθέντες να παρέχουν πιο ειλικρινείς απαντήσεις. Για την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων χρησιμοποιήθηκε η διαδικασία της «αυτοδιαχείρισης», τα ερωτηματολόγια δόθηκαν στους συμμετέχοντες και συλλέχθηκαν αργότερα από την ίδια την ερευνήτρια, με μια διαδικασία «μοιράσματος και συλλογής» Αυτή η διαδικασία, όχι μόνο έδωσε στους ερωτηθέντες την ελευθερία να απαντήσουν ιδιωτικά, αλλά και έδωσε το πλεονέκτημα ότι υπήρχε

¹¹⁰ http://users.sch.gr/epdiaman/images/stories/ergasies/biblia/statistics_with_calc_and_R_project.pdf
Διαμαντόπουλος Επαμεινώνδας, Σημειώσεις στατιστικής ,σελ 19

¹¹¹ Dörnyei, Z., & Csizér, K., 'How to design and analyze surveys in second language acquisition research. Research methods in second language acquisition: A practical guide' (2012), chapter 1, p.74-94

προσωπική επαφή με τους συμμετέχοντες. Η προσωπική επαφή επέτρεψε την ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων σχετικά με τους στόχους της μελέτης στην οποία συμμετείχαν, καθώς και την επεξήγηση των διαδικασιών που θα γίνονταν για την ανάλυση των δεδομένων από τα ερωτηματολόγια, αλλά δόθηκαν και οδηγίες για τον τρόπο συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου και τη διαβεβαίωση της ανωνυμίας τους και το γεγονός ότι μετά την ολοκλήρωση της μελέτης τα δεδομένα που συλλέχθηκαν θα καταστραφούν.

Για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν ο ερευνητής χρησιμοποίησε μια σειρά διαδικασιών συλλογής δεδομένων, μέσω ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων, όπου έλαβαν χώρα μετά από την συγκατάθεση των συμμετεχόντων. Στη συνέχεια, τα ερωτηματολόγια μοιράστηκαν κυρίως σε σώματα ασφαλείας που είναι συνήθως οι πρώτοι που έρχονται σε επαφή με αυτούς τους ανθρώπους. Ειδικότερα στην Ελληνική Αστυνομία/Υποδιεύθυνση Ασφάλειας και στο Λιμενικό Σώμα αλλά και στην Υπηρεσία Ασύλου, η οποία υπάγεται στο Υπ. Μεταναστευτικής Πολιτικής.

5.6 Ανάλυση Δεδομένων

Οι απαντήσεις κατηγοριοποιήθηκαν και συσχετίστηκαν οι συχνότητες. Τα ποσοστά και οι συχνότητες χρησιμοποιήθηκαν για την ανάλυση των χαρακτηριστικών του πληθυσμού καθώς βοηθούν στον προσδιορισμό της σχετικής τάσης των ερωτηθέντων. Τα στοιχεία των ερωτηματολογίων παρουσιάστηκαν σε πίνακες σύμφωνα με τις εννοιολογικές τους ομοιότητες. Τα αποτελέσματα κάθε στοιχείου οργανώθηκαν στατιστικά και εισήχθησαν στο SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) για τον υπολογισμό της συχνότητας, του ποσοστού και της μέσης τιμής κάθε στοιχείου. Το ποσοστό και η συχνότητα χρησιμοποιήθηκαν επειδή είναι ευκολότερο να ερμηνευτούν και να είναι χρήσιμα για να συγκρίνουμε την τάση μεταξύ αντικειμένων ή μεταξύ κατηγοριών.

5.7 Ζητήματα Ηθικής

Τα δεοντολογικά ζητήματα εμφανίζονται πάντα κατά τη διεξαγωγή μιας εκπαιδευτικής έρευνας που απαιτεί συνεργασία με ανθρώπους¹¹². Για λόγους δεοντολογίας, οι ερευνητές θα πρέπει να αποκτήσουν ενημερωμένη συγκατάθεση από τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Για να το πετύχει αυτό, ο ερευνητής θα πρέπει να παρέχει στους συμμετέχοντες άφθονες ευκαιρίες να κατανοήσουν τη φύση, το σκοπό και τις αναμενόμενες συνέπειες της συμμετοχής τους στην έρευνα που διεξήχθη. Υπό το πρίσμα αυτό, πραγματοποιήθηκαν προσωπικές επαφές με τους συμμετέχοντες στην έρευνα, προκειμένου να ενημερωθούν από όλες τις απόψεις σχετικά με τους στόχους της παρούσας μελέτης. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι συμμετέχοντες όχι μόνο είχαν τη δυνατότητα να υποβάλουν ερωτήσεις σχετικά με την έρευνα που τους ζητήθηκε να συμμετάσχουν, αλλά και ενθαρρύνονταν να το πράξουν. Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες στην έρευνα ενημερώθηκαν επίσης για το δικαίωμά τους να αποχωρήσουν από τη μελέτη σε οποιοδήποτε σημείο επιθυμούσαν, χωρίς συνέπειες. Με αυτόν τον τρόπο, οι συμμετέχοντες στην έρευνα πλήρως κατανόησαν και ενέκριναν τη συμμετοχή τους «χωρίς καμία πίεση».

Επιπλέον, όπως σημειώνει η Νόβα- Καλτσούνη¹¹³, ο ερευνητής/α έχει την ευθύνη να προστατεύσει το δικαίωμα των συμμετεχόντων στην ιδιωτική ζωή διασφαλίζοντας την «εμπιστευτικότητα» και την «ανωνυμία» τους. Συγκεκριμένα, αναγνωρίζει ότι οι ερευνητές πρέπει να λάβουν «εύλογες προφυλάξεις» για να διατηρήσουν την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών που σχετίζονται με τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Υποστηρίζοντας αυτήν την άποψη, που υπογραμμίζει την ουσία της ανωνυμίας

¹¹² https://www.rc.auth.gr/Documents/Static/OperationFramework/research_deontology_principles.pdf
Κώδικας Δεοντολογίας στην Έρευνα, Έκδοση 2^η, Θεσσαλονίκη 2010

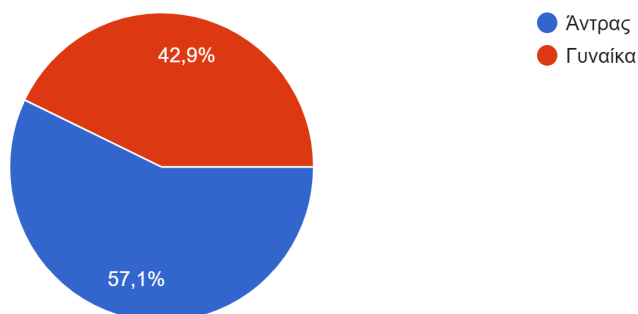
¹¹³ Νόβα-Καλτσούνη, Χ. (2006). Μεθοδολογία εμπειρικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες. Ανάλυση δεδομένων με τη χρήση του spss 13. Αθήνα: Gutenberg., σελ 57

και ισχυρίζεται ότι οι πληροφορίες που παρέχονται από τους συμμετέχοντες στη μελέτη δεν πρέπει να αποκαλύπτουν την ταυτότητά τους, οι συμμετέχοντες διαβεβαίωσαν ότι τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από το ερωτηματολόγιο δεν θα διατεθούν σε κανέναν που δεν συμμετέχει άμεσα στη μελέτη και, επιπλέον, τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν ανώνυμα.

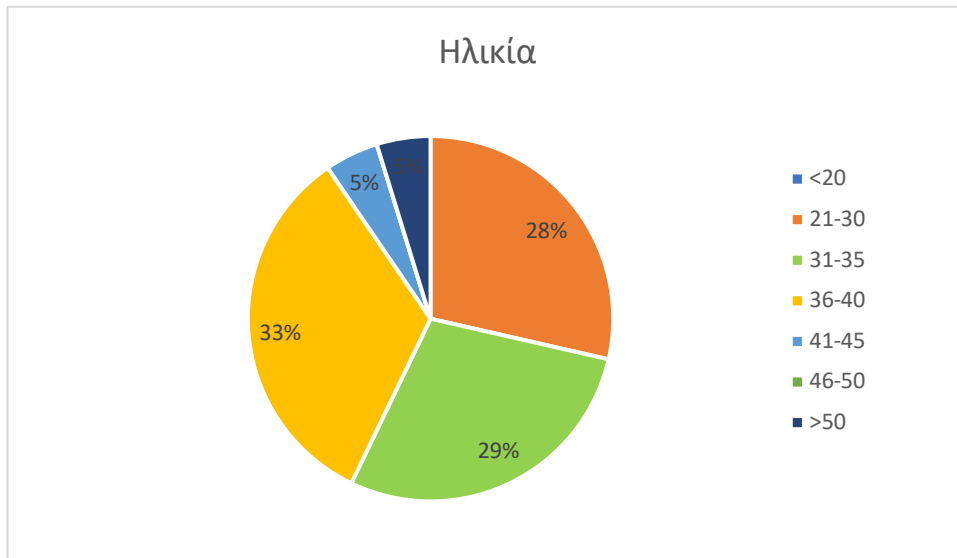
6 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

Διεξήχθη ποσοτική έρευνα σε 21 άτομα από τα οποία τα 12 ήταν άντρες και τα υπόλοιπα 9 ήταν γυναίκες.

Φύλο
21 απαντήσεις

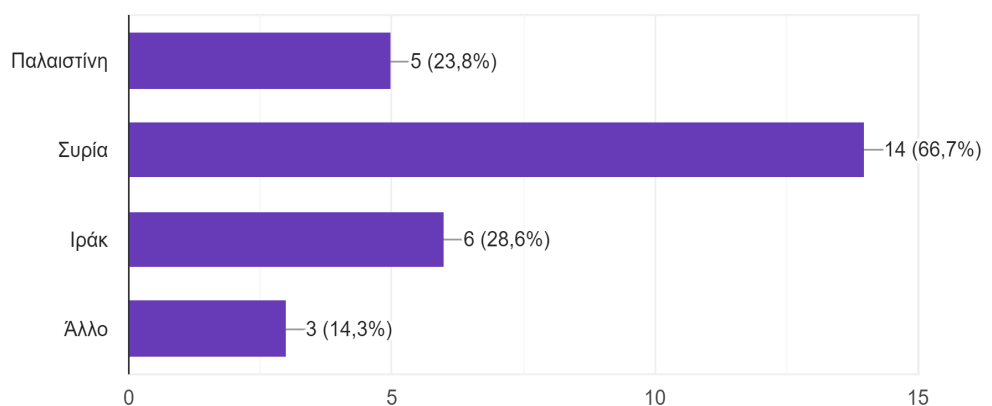

Αναφορικά με την ηλικία των ερωτώμενων, το 28,6% του δείγματος (6 άτομα) ήταν ηλικίας από 21 έως 30 χρονών, ίδιο ποσοστό είχε ηλικία από 31 έως 35 ετών, το 33,3% (7 άτομα) ήταν ηλικίας από 36 έως 40 ετών και 4,8% (1 άτομο) του δείγματος είχε ηλικία από 41 έως 45 ετών και παρόμοιο ποσοστό ήταν άνω των 50 ετών. Οι ερωτώμενοι μπορούσαν να επιλέξουν πάνω από μία απάντηση σε κάθε ερώτηση, προς διαμόρφωση όσο το δυνατόν «ολοκληρωμένης εικόνας» σε κάθε ζήτημα που τέθηκε στο ερωτηματολόγιο

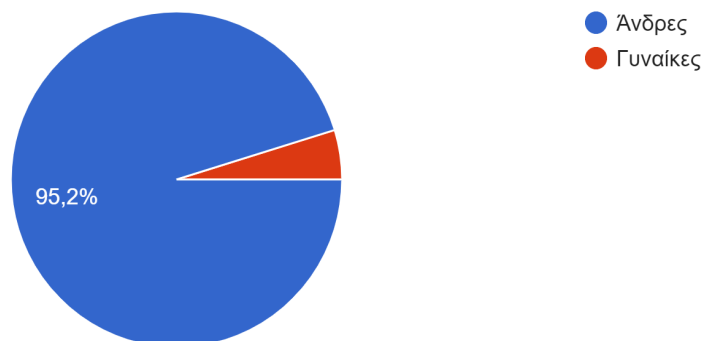
Στην ερώτηση «Από ποια χώρα παρατηρείτε αυξημένη προσέλευση;», το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος (66,7%) απάντησε από την Συρία. Το 28,6% (3 άτομα) απάντησε ότι παρατηρεί αυξημένη προσέλευση από το Ιράκ , το 23,8% (2 άτομα) απάντησε από Παλαιστίνη, το ίδιο ποσοστό απάντησε από Παλαιστίνη, Συρία και Ιράκ, ενώ από 4,8% (1 άτομο) έδωσαν τις απαντήσεις «Παλαιστίνη και Συρία», «Συρία και Άλλο» και «Συρία, Ιράκ».

Από ποια χώρα παρατηρείτε αυξημένη προσέλευση;
21 απαντήσεις

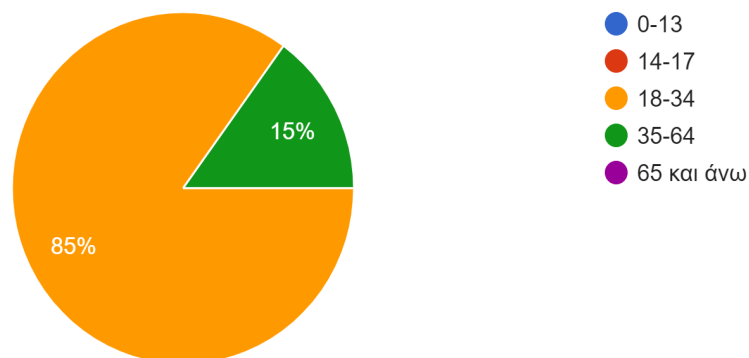
Στην ερώτηση που αφορούσε για το φύλο των αιτούντων για άσυλο, οι ερωτηθέντες απάντησαν στην συντριπτική πλειοψηφία τους (95,2%) ότι είναι άνδρες, ενώ μόλις ένας συμμετέχοντας απάντησε ότι είναι γυναίκες.

Οι αιτούντες άσυλο είναι σε πλειοψηφία
21 απαντήσεις

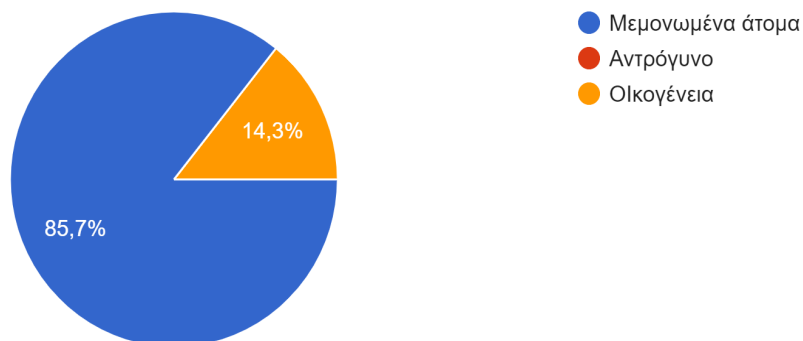
Στην ερώτηση που αφορούσε το ηλικιακό εύρος των εισερχόμενων στην χώρα μας, 17 συμμετέχοντες (85%) απάντησαν ότι είναι ηλικίας από 18 έως 34 ετών, 3 άτομα (15%) απάντησαν ότι είναι από 35 έως 64 ετών, ενώ υπήρχε και ένας συμμετέχοντας όπου δεν απάντησε.

Ηλικιακό εύρος των εισερχόμενων στη χώρα μας
20 απαντήσεις

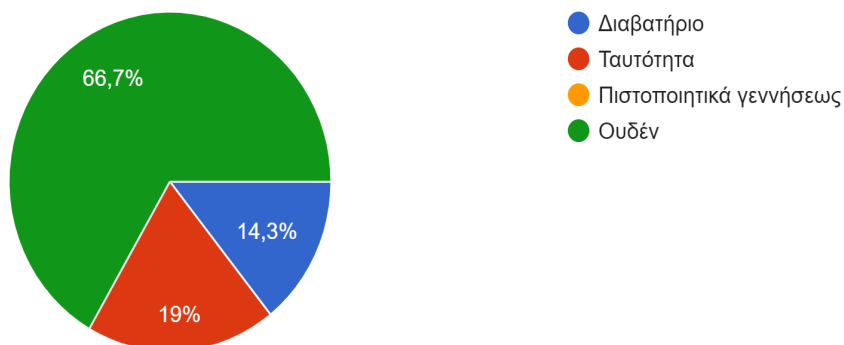
Επιπλέον, το 85,7% του δείγματος (18 άτομα) απάντησαν ότι οι εισερχόμενοι είναι στην πλειοψηφία τους μεμονωμένα άτομα ενώ οι υπόλοιποι 3 (14,3%) απάντησαν ότι οι εισερχόμενοι είναι στην πλειοψηφία τους οικογένειες.

Η πλειοψηφία των εισερχόμενων είναι:
21 απαντήσεις

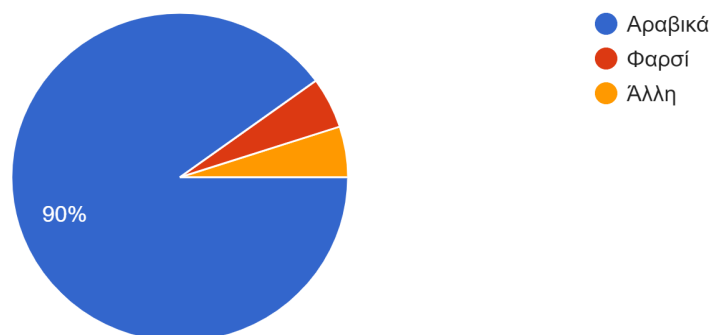
Ενδιαφέρον παρουσιάζει η ερώτηση για τα νομιμοποιητικά έγγραφα που έχουν στην κατοχή τους οι εισερχόμενοι στην Ελλάδα. Η πλειοψηφία του δείγματος (66,7%) απάντησε ότι δεν κατέχει κανένα νομιμοποιητικό έγγραφο, 4 άτομα (19%) απάντησαν ότι οι εισερχόμενοι έχουν ταυτότητα, ενώ 3 άτομα (14,3%) απάντησαν ότι οι εισερχόμενοι έχουν διαβατήριο για νομιμοποιητικό έγγραφο.

Τι νομιμοποιητικά έγγραφα έχουν στην κατοχή τους;
21 απαντήσεις

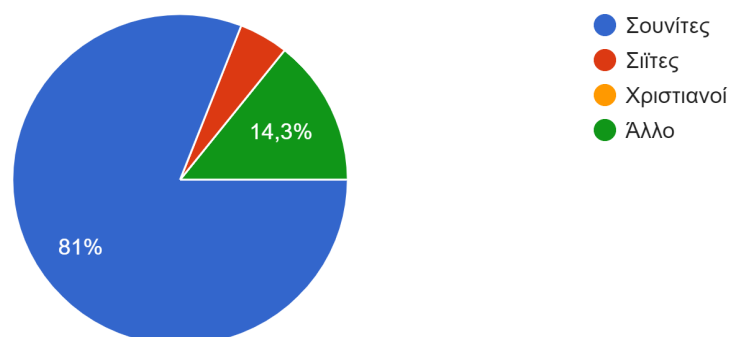
Στην ερώτηση «Ποια γλώσσα δηλώνουν ότι μιλούν», 18 άτομα (90%) δήλωσαν ότι οι εισερχόμενοι δήλωσαν ότι μιλούν Αραβικά, ενώ από 1 άτομο (5%) έδωσε αντίστοιχα τις απαντήσεις «Άλλη» και «Φαρσί» και ένα επιπλέον άτομο δεν έδωσε καμία απάντηση.

Ποια γλώσσα δηλώνουν ότι ομιλούν:
20 απαντήσεις

Σχετικά με το θρήσκευμα των εισερχόμενων, η πλειοψηφία του δείγματος (81%) απάντησε ότι το θρήσκευμά τους ήταν «Σουνίτες» ενώ 3 άτομα (14,3%) δήλωσαν «Άλλο» κι ένα άτομο (4,8%) δήλωσε «Σιίτες».

Το θρήσκευμα τους στην πλειοψηφία είναι:
21 απαντήσεις

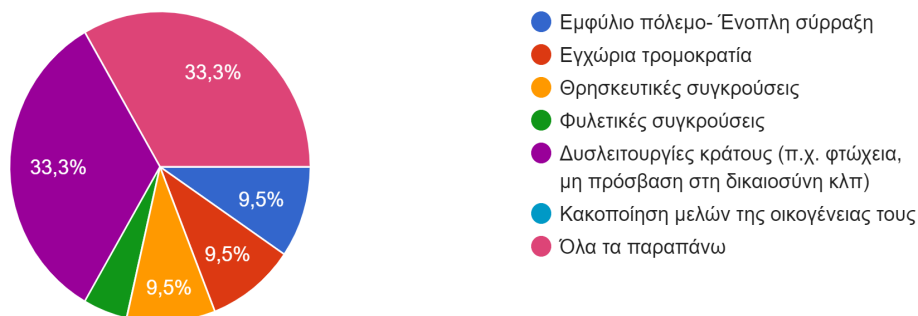
Στην ερώτηση που αφορούσε τους λόγους που ανάγκασαν τους Σύριους πολίτες να φύγουν από τη χώρα τους, το 52,4% των ερωτηθέντων (11 άτομα) δήλωσαν ότι είναι ο εμφύλιος πόλεμος και η ένοπλη σύρραξη, το 42,9% (9 άτομα) δήλωσαν ότι είναι τόσο η προηγούμενη απάντηση όσο και η εγχώρια τρομοκρατία, ενώ το 4,8% (1 άτομο) δήλωσε σαν λόγο μόνο την εγχώρια τρομοκρατία.

Λόγοι που ανάγκασαν τους Σύριους πολίτες να φύγουν από τη χώρα τους
21 απαντήσεις

Σχετικά με τους λόγους που ανάγκασαν τους Παλαιστίνιους πολίτες να φύγουν από τη χώρα τους, το 33,3% (7 άτομα) δήλωσαν ότι είναι οι δυσλειτουργίες του κράτους (π.χ. φτώχεια, μη πρόσβαση στη δικαιοσύνη κλπ), το ίδιο ποσοστό απάντησε όλους τους πιθανούς λόγους που τέθηκαν στο ερωτηματολόγιο (Δυσλειτουργίες κράτους, Εγχώρια τρομοκρατία, Εμφύλιο πόλεμο- Ένοπλη σύρραξη, Θρησκευτικές συγκρούσεις, Φυλετικές συγκρούσεις), από 9,5% (2 άτομα) απάντησαν «Εγχώρια τρομοκρατία», «Εμφύλιο πόλεμο- Ένοπλη σύρραξη» και «Θρησκευτικές συγκρούσεις» ενώ το υπόλοιπο 4,8% (1 άτομο) απάντησε «Φυλετικές συγκρούσεις».

Λόγοι που ανάγκασαν τους Παλαιστίνιους πολίτες να φύγουν από τη χώρα τους
21 απαντήσεις

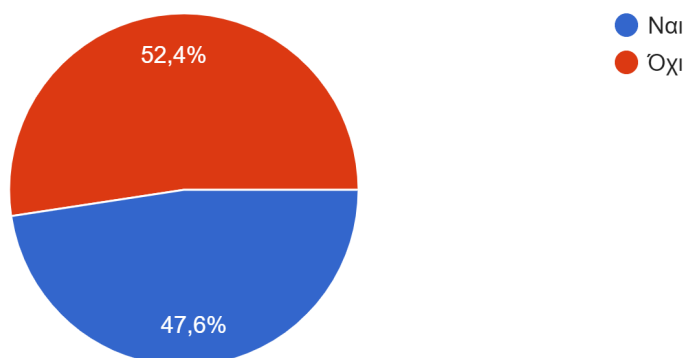
Στο ίδιο μοτίβο κινούνται και οι απαντήσεις στην ερώτηση που αφορούσε τους λόγους που ανάγκασαν τους Ιρακινούς πολίτες να φύγουν από τη χώρα τους, με το 33,3% (7 άτομα) να απαντάει «Όλα τα παραπάνω», το 14,3% (3 άτομα) να απαντάει «Εγχώρια τρομοκρατία», ίδιο ποσοστό να δηλώνει «Εμφύλιο πόλεμο- Ένοπλη σύρραξη», το 9,5% (2 άτομα) να απαντάει «Φυλετικές συγκρούσεις» και το υπόλοιπο 4,8% (1 άτομο) «Θρησκευτικές συγκρούσεις».

Λόγοι που ανάγκασαν τους Ιρακινούς πολίτες να φύγουν από τη χώρα τους
21 απαντήσεις

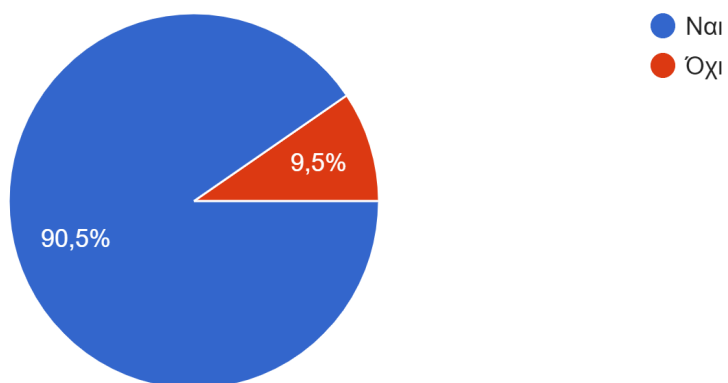
Στην ερώτηση «Υπάρχει διερμηνέας στην υπηρεσία σας;» οι μισοί περίπου (47,6%) απάντησαν θετικά ενώ οι υπόλοιποι (52,4%) αρνητικά.

Υπάρχει διερμηνέας στην υπηρεσία σας;
21 απαντήσεις

Διαφορετική εικόνα παρουσιάζουν οι απαντήσεις στην ερώτηση «Έχετε συνεργαστεί με διερμηνέα;» όπου η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων (90,5%) απάντησε θετικά ενώ το υπόλοιπο 9,5% απάντησε αρνητικά.

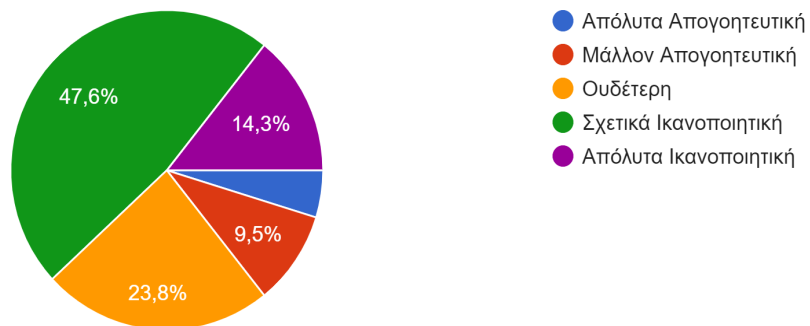
Έχετε συνεργαστεί με διερμηνέα;
21 απαντήσεις

Σχετικά ικανοποιητική βρίσκει το 47,6% (10 άτομα) του δείγματος την ποιότητα της διερμηνείας που προσφέρεται από τους διερμηνείς που χρησιμοποιεί η υπηρεσία, ενώ το 14,3% (3 άτομα) την βρίσκει απόλυτα ικανοποιητική, το 23,8% (5 άτομα) έχει ουδέτερη άποψη, το 9,5% (2 άτομα) τη βρίσκει μάλλον απογοητευτική και το υπόλοιπο 4,8% (1 άτομο) την βρίσκει απόλυτα απογοητευτική.

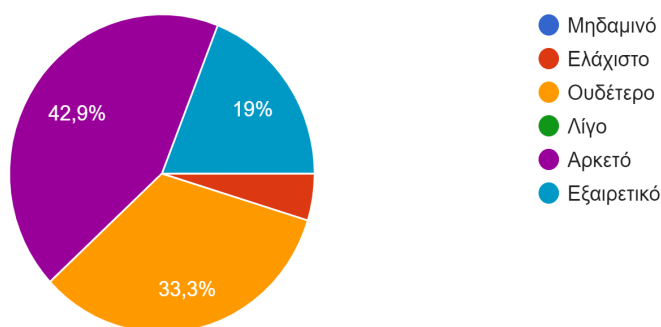
Πώς κρίνετε εν γένει την ποιότητα της διερμηνείας που προσφέρεται από τους διερμηνείς που χρησιμοποιεί η υπηρεσία σας;

21 απαντήσεις

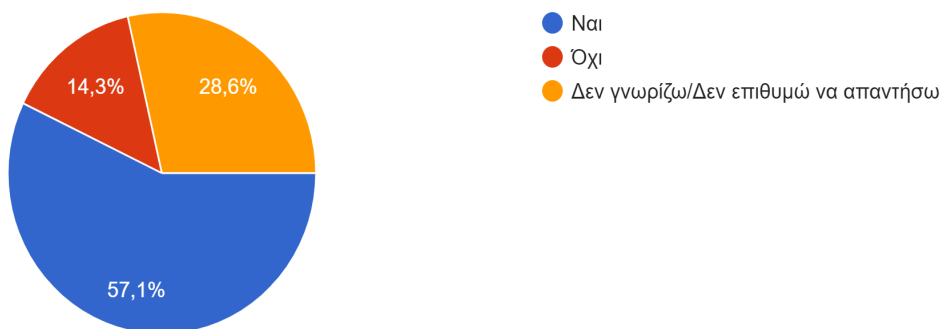
Στην ερώτηση «Πώς θα χαρακτηρίζατε τον βαθμό ικανοποίησης του αλλοδαπού από την παρεχόμενη διερμηνεία;» το 42,9% απάντησε «Αρκετό», το 33,3% απάντησε «Ουδέτερο» το 19% απάντησε «Εξαιρετικό» και το υπόλοιπο 4,8% απάντησε «Ελάχιστο».

Πώς θα χαρακτηρίζατε τον βαθμό ικανοποίησης του αλλοδαπού από την παρεχόμενη διερμηνεία;
21 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Παρέχεται διερμηνεία σε όλα τα στάδια διαδικασίας του ασύλου;», το 28,6% του δείγματος απάντησε «Δεν γνωρίζω/Δεν επιθυμώ να απαντήσω», το 57,1% απάντησε θετικά και το υπόλοιπο 14,3% απάντησε αρνητικά.

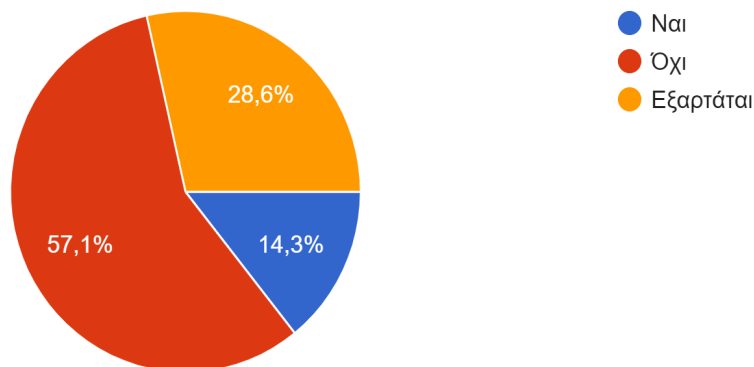
Παρέχεται διερμηνεία σε όλα τα στάδια διαδικασίας του ασύλου;
21 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Στην υπηρεσία σας οι διερμηνείς είναι διαθέσιμοι 24/7 ;» η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (57,1%) απάντησε αρνητικά, το 14,3% απάντησε θετικά και το 28,6% απάντησε «Εξαρτάται».

Στην υπηρεσία σας οι διερμηνείς είναι διαθέσιμοι 24/7 ;

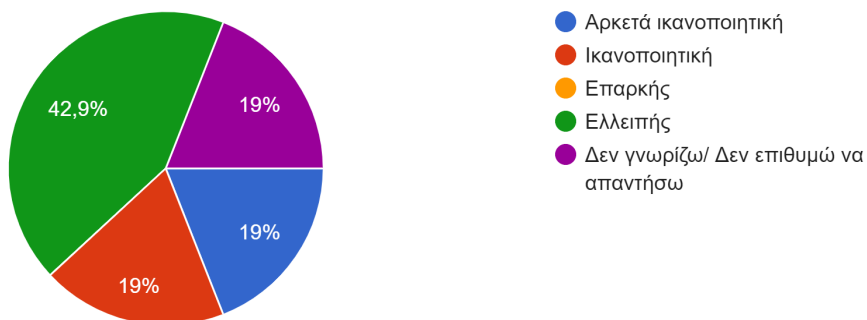
21 απαντήσεις

Οι ερωτηθέντες κλήθηκαν επίσης να δηλώσουν την άποψή τους για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη που παρέχεται στους εισερχόμενους. Το 42,9% κρίνει την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ελλιπή, και από 19% των υπόλοιπων ερωτηθέντων την κρίνει «ικανοποιητική», ίδιο ποσοστό την κρίνει «αρκετά ικανοποιητική» ή δήλωσε ότι «δεν γνωρίζει ή δεν επιθυμεί να απαντήσει».

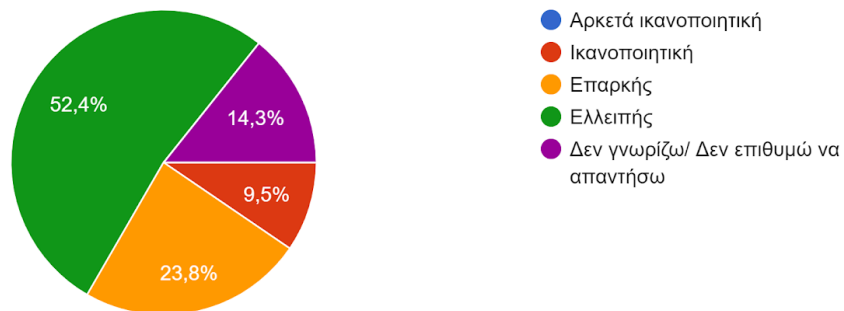
Πως κρίνετε την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη που τους παρέχεται;

21 απαντήσεις

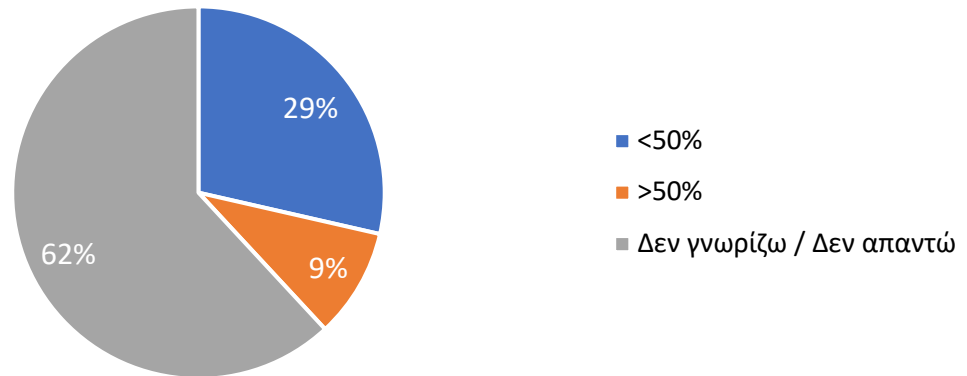
Στην ερώτηση «Πως κρίνετε τη στέγαση που τους παρέχεται;» το 52,4% των ερωτηθέντων δήλωσε «Ελλιπής», το 23,8% δήλωσε «Επαρκής», το 9,5% δήλωσε «Ικανοποιητική» ενώ το υπόλοιπο 14,3% είτε δεν γνώριζε είτε δεν επιθυμούσε να απαντήσει.

Πως κρίνετε τη στέγαση που τους παρέχεται;
21 απαντήσεις

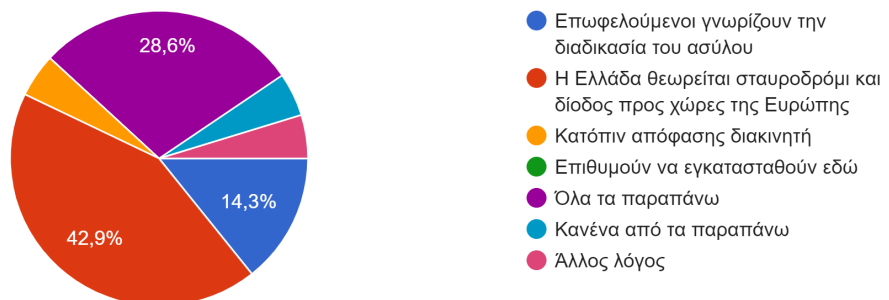
Από την ερώτηση «Στην υπηρεσία σας στο χρονικό διάστημα Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2019 πόσες αιτήσεις διεθνούς προστασίας έχουν κατά προσέγγιση θετικό αποτέλεσμα (προσφυγικό καθεστώς ή καθεστώς επικουρικής προστασίας);» δεν φαίνεται να μπορεί να εξαχθεί ασφαλές συμπέρασμα, καθώς η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (62%) είτε δεν γνώριζε είτε επέλεξε να μην απαντήσει. Το 29% ωστόσο απάντησαν ότι εκτιμούν ότι ποσοστό μικρότερο από 50% είχε θετικό αποτέλεσμα και το 9% εκτιμά ότι ποσοστό μεγαλύτερο του 50% είχε θετικό αποτέλεσμα.

Στην υπηρεσία σας στο χρονικό διάστημα Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2019 πόσες αιτήσεις διεθνούς προστασίας έχουν κατα προσέγγιση θετικό αποτέλεσμα (προσφυγικό καθεστώς ή καθεστώς επικουρικής προστασίας);

Στην ερώτηση «Κατά τη γνώμη σας ποιος είναι ο λόγος που παρατηρούνται αυξημένες μεταναστευτικές ροές στην Ελλάδα;», το 42,9% απάντησε «Η Ελλάδα θεωρείται σταυροδρόμι και δίοδος προς χώρες της Ευρώπης», το 28,6% δήλωσε «Όλα τα παραπάνω», το 14,3% δήλωσε «Επιθυμούν να εγκατασταθούν εδώ ασύλου» και από 4,8% είχαν οι απαντήσεις «Κατόπιν απόφασης διακινητή», «Κανένα από τα παραπάνω» και «Άλλος λόγος».

Κατά τη γνώμη σας ποιος είναι ο λόγος που παρατηρούνται αυξημένες μεταναστευτικές ροές στην Ελλάδα;
21 απαντήσεις

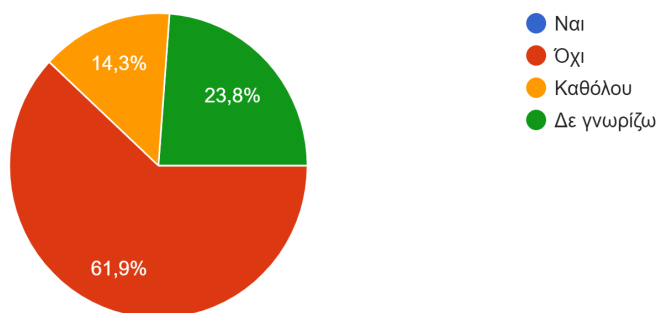

Από την ερώτηση «Κατά τη γνώμη σας είναι αποτελεσματική η ενταξιακή πολιτική της Ελλάδας για τα άτομα που έχουν αναγνωριστεί ως πρόσφυγες;» γίνεται εμφανής η

αρνητική άποψη των ερωτηθέντων καθώς το 61,9% απάντησε «Όχι», το 14,3% απάντησε «Καθόλου» και το 23,8% δήλωσε «Δεν γνωρίζω».

Κατά τη γνώμη σας είναι αποτελεσματική η ενταξιακή πολιτική της Ελλάδας για τα άτομα που έχουν αναγνωρισθεί ως πρόσφυγες;

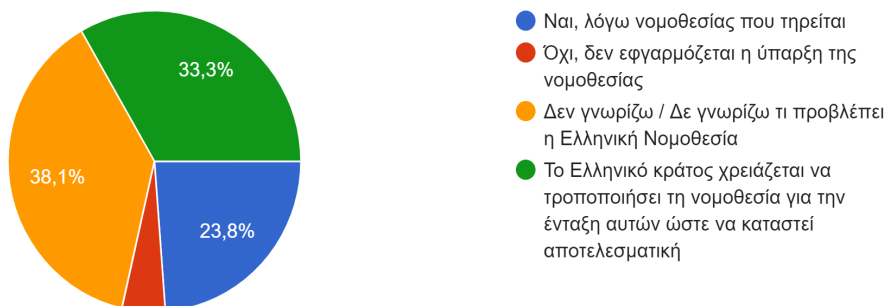
21 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Είναι δυνατή η πρόσβαση παιδιών προσφύγων στην εκπαίδευση κατά την ένταξή τους στην Ελληνική επικράτεια;» το 38,1% απάντησε «Δεν γνωρίζω / Δε γνωρίζω τι προβλέπει η Ελληνική Νομοθεσία», το 33,3% απάντησε «Το Ελληνικό κράτος χρειάζεται να τροποποιήσει τη νομοθεσία για την ένταξη αυτών ώστε να καταστεί αποτελεσματική», το 23,8% δήλωσε «Ναι, λόγω νομοθεσίας που τηρείται» και το υπόλοιπο 4,8% απάντησε «Όχι, δεν εφαρμόζεται η ύπαρξη της νομοθεσίας».

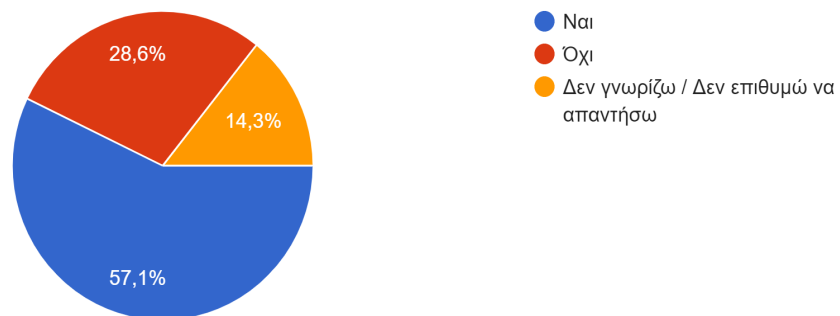
Είναι δυνατή η πρόσβαση παιδιών προσφύγων στην εκπαίδευση κατά την ένταξη τους στην Ελληνική επικράτεια;

21 απαντήσεις

Τέλος, στην ερώτηση «Πιστεύετε πως το καθεστώς της ελληνικής έννομης τάξης είναι ίσο για όλους τους αλλοδαπούς (ανεξαρτήτου χώρας προέλευσης)» κυριαρχούν οι θετικές απαντήσεις με ποσοστό 57,1%, ενώ αρνητικές ήταν το 28,6% των απαντήσεων και το υπόλοιπο 14,3% επέλεξε «Δεν γνωρίζω / Δεν επιθυμώ να απαντήσω»

Πιστεύετε πως το καθεστώς της ελληνικής έννομης τάξης είναι ίσο για όλους τους αλλοδαπούς (ανεξαρτήτου χώρας προέλευσης)
21 απαντήσεις

7 Συζήτηση

7.1 Συμπεράσματα

Η πρόσφατη προσφυγική κρίση έπληξε σοβαρά την Ελλάδα, η οποία είναι χώρα πρώτης εισόδου για συντριπτικά μεγάλο αριθμό μεταναστών και προσφύγων που προσπαθούν να εισέλθουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Από το 2015, εξαιτίας της έντασης της συριακής κρίσης, η Ελλάδα βίωσε εισροές αλλοδαπών στα εδάφη της χωρίς προηγούμενο, κυρίως εκ των θαλάσσιων συνόρων με την Τουρκία. Το 2015 έγινε καταγραφή 861.630 αιτούντων διεθνή προστασία.

Ενώ περισσότεροι από 4 εκατομμύρια Σύριοι πρόσφυγες βρίσκονται σε γειτονικές χώρες της Συρίας, ο αριθμός των Σύριων που αναζητούν καταφύγιο κυρίως στην Ευρώπη έχει αυξηθεί κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων, εξαιτίας των πολεμικών συγκρούσεων. Παρατηρήθηκε αύξηση των προσφυγικών ροών μετά τον Απρίλιο του 2015, με τον διπλασιασμό του αριθμού των νεοεισερχόμενων (7.874) τον Μάρτιο και (13.556) τον Απρίλιο. Παρόλα αυτά, τα γεγονότα από τον Αύγουστο του 2015 και έπειτα ξεπέρασαν όλες τις προβλέψεις, με τις αφίξεις να εκτινάσσονται σε περισσότερες από 100.000 τον μήνα, με κορύφωση τον Οκτώβριο του 2015 οπότε εισήλθαν συνολικά 211.663. Οι προσφυγικές ροές παρουσίασαν κάμψη τα έτη 2018 και 2019, αλλά ανέκαμψαν 2020. Η ανάκαμψη αυτή, σε συνδυασμό με την σταθερή παρουσία περισσότερων από 60.000 αιτούντων διεθνή προστασία «σε εκκρεμότητα» εξέτασης της αίτησής τους στην ελληνική επικράτεια και ιδίως στα νησιά του Αιγαίου, οδηγεί αναπόφευκτα σε κινήσεις από πλευράς της Κυβέρνησης, οι οποίες χαρακτηρίζονται από κυρίως από τον κατεπείγοντα χαρακτήρα και λιγότερο από την νομική επιμέλεια που επιβάλλεται από τις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας. Ο νέος νόμος για το άσυλο, ν. 4636/2019, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα, αφού ήδη κατά την σύνταξη του

παρόντος κειμένου και λίγους μόλις μήνες από την δημοσίευσή του, συζητείται η τροποποίησή του.

Η διαδικασία πρώτης υποδοχής ήταν για πολλά χρόνια προβληματική στην Ελλάδα, και χαρακτηριζόταν από την ανεπάρκεια των δομών για την πρώτη υποδοχή, την πλημμελή παροχή ιατρικής βοήθειας και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και τον ελλιπή εντοπισμό και παραπομπή ευάλωτων ομάδων, που δυστυχώς εντάθηκαν μέσα στο 2015 λόγω της ραγδαίας αύξησης των ροών. Οι απαράδεκτες συνθήκες διαβίωσης απείχαν από αυτές που επιτάσσουν τα διεθνή πρότυπα. Ακόμα και τα μεγαλύτερα νησιά, ιδίως η Λέσβος, η Χίος, η Σάμος και η Κως, τα οποία έχουν στην διάθεση τους υποδομές, αντιμετώπισαν συσσώρευση μεταναστών και προσφύγων και αδυνατούσαν να παρέχουν βασικές υπηρεσίες.

Το σύνολο της εικόνας που εμφάνισε η μεταναστευτική/προσφυγική κρίση μπορεί να συμπυκνωθεί και να αποτυπωθεί μέσω της δήλωσης της ΕΕΔΑ *«για τις σοβαρές διαστάσεις που έχει λάβει το προσφυγικό/μεταναστευτικό ζήτημα στην Ελλάδα»* μέσω της οποίας *«...υπενθυμίζει για πολλοστή φορά πως έχουν τεθεί σε κίνδυνο βασικά ανθρώπινα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο και προσφύγων καθώς και τα δικαιώματα των κατοίκων της Ελλάδας, και κυρίως των ακριτικών περιοχών, που, σε ένα ήδη εξαιρετικά βεβαρυμένο κοινωνικο-οικονομικό κλίμα, αδυνατούν, ως τόποι πρώτης υποδοχής, να διαχειριστούν τις διαρκώς διογκούμενες μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές»*¹¹⁴.

Πλέον παρατηρούνται ασφυκτικές συνθήκες όχι μόνο στα νησιά αλλά και στην ενδοχώρα, με την δημόσια διοίκηση και την κοινωνία γενικά να πρέπει να αντιμετωπίσει μία πραγματική πρόκληση: τη «διαχείριση» περισσότερων από 50.000 εγκλωβισμένων

¹¹⁴ Δήλωση της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) για τις σοβαρές διαστάσεις που έχει λάβει το προσφυγικό/μεταναστευτικό ζήτημα στην Ελλάδα, 16 Μαρτίου 2016, http://www.nchr.gr/images/pdf/apofascis/prosfuges_metanastes/prosfigiki_krisi.pdf

στην Ελλάδα, μετά το κλείσιμο των συνόρων των γειτονικών χωρών, ιδίως της Β. Μακεδονίας, της Σερβίας, της Ουγγαρίας και της Αυστρίας.

Μέσω της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, διεξάγεται πλήθος συνεχών παρακολουθήσεων, αξιολογήσεων, ερευνών, ομαδικών συζητήσεων και καθημερινών επαφών με τους πρόσφυγες στην Ιορδανία, το Λίβανο, την Αίγυπτο και το Ιράκ, από τις οποίες έχουν εντοπισθεί πέντε βασικοί παράγοντες πίσω από το προσφυγικό φαινόμενο:

1. Απώλεια ελπίδας:

Με την εμφύλια διαμάχη που βρίσκεται σε εξέλιξη από τον Μάρτιο του 2011 στη Συρία χωρίς να φαίνεται να έχει βρεθεί λύση, πολλοί πρόσφυγες έχουν χάσει τις ελπίδες τους. Η αβεβαιότητα για το μέλλον επιδεινώνεται εξαιτίας των άθλιων συνθηκών, οδηγώντας σε απελπισία και απόγνωση.

2. Ελλείψεις στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας:

Κάθε πρόγραμμα ανθρωπιστικής βοήθειας των προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής της περιοχής μαστίζεται από ελλείψεις χρηματοδοτήσεις. Η χρηματοδότηση του τρέχοντος περιφερειακού σχεδίου για τους πρόσφυγες στην Συρία (Regional Refugee and Resilience Plan, 3RP¹¹⁵) εκτελείται μόνο κατά 41%, χρηματική μείωση που έχει επιφέρει μεγάλες ελλείψεις και περικοπές στις επισιτιστικές βοήθειες χιλιάδων προσφύγων.

3. Εμπόδια στην ανανέωση της νόμιμης διαμονής:

Το πλήθος των νέων κανονισμών για τους Σύριους πρόσφυγες έχει κάνει δύσκολη την πρόσβαση σε άσυλο. Κάθε πρόσφυγας που βρίσκεται ήδη στη χώρα πρέπει να

¹¹⁵ <http://www.3rpsyriacrisis.org/wp-content/uploads/2019/08/Midyear2019.pdf>

καταβάλει 150 ευρώ τον χρόνο για την ανανέωση της άδειας παραμονής του. Το κόστος για τη λήψη ενός πιστοποιητικού υγείας στην Ιορδανία (30 δηνάρια Ιορδανίας / 37 δολάρια για όσους είναι άνω των 12 ετών) αναφέρεται ως απαγορευτικό από πολλούς πρόσφυγες.

4. Περιορισμένες ευκαιρίες εκπαίδευσης:

Οι πρόσφυγες της Συρίας, της Παλαιστίνης και του Ιράκ ανέφεραν τις περιορισμένες ευκαιρίες εκπαίδευσης ως πρόβλημα. Στην Ιορδανία περίπου το 20% των παιδιών εγκαταλείπουν το σχολείο για να εργαστούν, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις τα κορίτσια εξαναγκάζονται σε πρόωρο γάμο. Περίπου 90.000 παιδιά σχολικής ηλικίας από τη Συρία δεν έχουν καμία επίσημη εκπαίδευση, με τα 30.000 από αυτά να έχουν πρόσβαση σε άτυπη εκπαίδευση και τα υπόλοιπα σε καμία.

5. Αίσθηση ανασφάλειας στο Ιράκ:

Οι περισσότεροι από τους εκτοπισμένους Ιρακινούς οι οποίοι κινήθηκαν εκτός του Ιράκ και ήρθαν σε επικοινωνία με την Υ.Α., ανέφεραν ότι ένιωθαν ανασφάλεια στη χώρα τους. Πολλοί εκ των μειονοτικών ομάδων ανέφεραν πώς η μετανάστευση αποτελούσε λύση για τη σωματική τους ακεραιότητα και ασφάλεια.

Επισημαίνεται από τον ΟΗΕ πως άνω των 1.200.000 προσφύγων έχουν φθάσει στην Ελλάδα από τη Συρία, το Ιράκ και το Αφγανιστάν από το 2014.¹¹⁶ Η εκτίμηση του ΟΗΕ είναι πως περίπου 10 εκατομμύρια άνθρωποι αναμένεται να χρειαστούν ανθρωπιστική βοήθεια στο Ιράκ μέχρι το τέλος του χρόνου.

Τέλος, η περίπτωση της προσφυγικής κρίσης στην Ελλάδα φανερώνει πως απουσιάζει μία συγκεκριμένη και συγκροτημένη πολιτική διαχείρισης των προσφύγων, αλλά και

¹¹⁶ <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>

μία γενικότερη μεταναστευτική πολιτική. Τόσο το γεγονός πώς 60.000 περίπου αιτούντες διεθνή προστασία βρίσκονται σταθερά εντός της Ελληνικής επικράτειας από το 2017 και έπειτα, δεδομένης της συνεχούς ροής τους από τρίτες χώρες και το μειωμένο ρυθμό μετακίνησής τους στην υπόλοιπη Ευρώπη, καθιστά σαφές ότι η Ελλάδα είναι πλέον μία χώρα υποδοχής πολιτών τρίτων χωρών και ως συνέπεια πρέπει να σταματήσει να θεωρείται κατ' αποκλειστικότητα ως μία «transit» χώρα. Πρέπει όλα τα μέλη της ελληνικής κοινωνίας και η Πολιτεία να αντιληφθούν και να αποδεχθούν το γεγονός αυτό ώστε να διαμορφώσουν ανάλογη συμπεριφορά· αρχικά με την παροχή ανθρώπινων και αξιοπρεπών συνθηκών για την διαβίωση των εγκλωβισμένων, και έπειτα, την επιβεβαίωση της ομαλής ενσωμάτωσης όσων εξ αυτών τελικώς αποκτούν νόμιμη διαμονή στην χώρα, ακόμα και εν μέσω αυτής της δύσκολης οικονομικής συγκυρίας. Το να περιθωριοποιούνται αιτούντες διεθνή προστασία και να αποκλείονται από δικαιώματα που προβλέπονται υπέρ τους από το διεθνές δίκαιο, όπως η πρόσβαση στην εργασία ή η πρόσβαση στην δωρεάν υγειονομική περίθαλψη, δημιουργεί τον κίνδυνο έκθεσης της χώρας διεθνώς, από νομική και πολιτική άποψη. Από την άλλη πλευρά, μέσω της αντίληψης και της κατανόησης της πραγματικής κατάστασης, υποβοηθείται η εθνική και δημόσια ασφάλεια και προστατεύονται τα δικαιώματα των προσφύγων.

7.2 Περιορισμοί της Έρευνας και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι από την παρούσα ερευνητική εργασία προκύπτει η ανάγκη για επανάληψη της έρευνας μετά από δυο ή τρία χρόνια από το έτος διεκπεραίωσης της παρούσας έρευνας (2019), προκειμένου να υπάρξει νέα εικόνα για την συνοχή των αποτελεσμάτων μετά από ένα εύλογο χρονικό διάστημα. Επίσης να πραγματοποιηθούν μελλοντικές έρευνες οι οποίες να έχουν πανελλαδικό χαρακτήρα με όσο το δυνατόν μεγαλύτερο πλήθος ερωτηθέντων οι οποίες να εστιάζουν πλέον στις απόψεις και των ιδίων των προσφύγων.

8 Πηγές

8.1 Άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά και άλλες εκδόσεις

1. Anderson, A., Foster, M., Lambert, H., & McAdam, J. , ‘Imminence in refugee and human rights law: a misplaced notion for international protection’, *International & Comparative Law Quarterly*, (28 January 2019) Volume 68 Issue 1, page 111-140
2. Borjas, G. J., & Monras, J. ‘The labour market consequences of refugee supply shocks’, *Economic Policy, Discussion Paper*, (september 2016), no.10212
3. Brannan, S., Campbell, R., Davies, M., English, V., Mussell, R., & Sheather, J. C. ‘The Mediterranean refugee crisis: ethics, international law and migrant health *Journal of Medical Ethics*’ (March 2016) volume 42 issue 4 page 269-270
4. Cabot, H. , ‘The European refugee crisis and humanitarian citizenship in Greece’ *Ethnos*, (october 2018) volume 84 issue 5,page 747-771
5. Carrera, S., & Cortinovis, R., ‘The EU's Role in Implementing the UN Global Compact on Refugees Contained Mobility vs. International Protection’ *CEPS Paper in Liberty and Security in Europe No. 2018-04*, (April 2019), page 9
6. Carrera, S., Blockmans, S., Gros, D., & Guild, E. ‘The EU's Response to the Refugee Crisis: Taking Stock and Setting Policy Priorities’,(December 2015), *Ceps Essay No.20*
7. Chtouris, S., & Miller, D. S., ‘Refugee flows and volunteers in the current humanitarian crisis in Greece’ *Journal of Applied Security Research*, (january 2017) volume 12, issue.1, page 61-77
8. Dimitriadi, A., & Sarantaki, A. M., ‘National report on the governance of the asylum reception system in Greece’ *CEASEVAL RESEARCH ON THE COMMON EUROPEAN ASYLUM SYSTEM*, (paper 2019).
9. Dörnyei, Z., & Csizér, K., ‘How to design and analyze surveys in second language acquisition research. Research methods in second language acquisition: A practical guide’ (2012), chapter 1, page 74-94
10. Gkionakis, N. , ‘The refugee crisis in Greece: training border security, police, volunteers and aid workers in psychological first aid’ *Intervention*, (March 2016) volume 14 issue 1, page 73-79
11. Greussing, E., & Boomgaarden, H. G. ‘Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis’ *Journal of Ethnic and Migration Studies*, (February 2017), volume 43 issue 11, page 1749-1774
12. Hänsel, V., Hess, S., & Kasperek, B., ‘Border Management and Migration Controls-Germany Report’, (paper June 2019).
13. Hyndman P., ‘Asylum and non-refoulement. Are these obligations owed to refugees under International Law?’ (1982) *55 Philippine Law Journal*, 43, page 51-52
14. Kousoulis, A. A., Ioakeim-Ioannidou, M., & Economopoulos, K. P., ‘Refugee crisis in Greece: not a one-country job, *International Journal of Public Health*’ (January 2017), Volume 62, Issue 1, page 1-2

15. Küçük, E., 'The Principle of Solidarity and Fairness in Sharing Responsibility: More than Window Dressing?' *European Law Journal*, (December 2016) volume 22 issue 4, page 448-469
16. nieann, A., & Zaun, N., 'EU refugee policies and politics in times of crisis: theoretical and empirical perspectives. *JCMS: Journal of Common Market Studies*' (January 2018), vol. 56 issue 1, page 3-22
17. Noll Gregor, "Seeking Asylum at Embassies: A Right to Entry under International Law?", *International Journal of Refugee Law*, (September 2005), Volume 17, Issue 3, page 542-573
18. Paraskevas, A., Brookes, M., & Altinay, L., *Global refugee crisis and the service industries* (June 2019) Pages 663-667, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02642069.2019.1619381>
19. Postelnicescu, C., *Europe's new identity: The refugee crisis and the rise of nationalism. Europe's journal of psychology*, (May 2016), volume 12 issue 2, page 203
20. Rygiel, K., Baban, F., & Ilcan, S., 'The Syrian refugee crisis: The EU-Turkey 'deal' and temporary protection' *Global Social Policy*, (November 2016), volume 16 issue 3, page 315-320
21. Sardelić, J., *From temporary protection to transit Migration: Responses to refugee crises along the Western Balkan Route. Robert Schuman Centre for Advanced Studies Research Paper No.* (July 2017) RSCAS 2017/35
22. Shaver, A., & Zhou, Y. Y. (Unpublished manuscript 2015). *Questioning refugee camps as sources of conflict.* <https://pdfs.semanticscholar.org/bb53/49abe427c3f21482e3a7ae6d6e92d9589ac1.pdf>
23. Sigona, N., *The contested politics of naming in Europe's "refugee crisis". Ethnic and Racial Studies*, (January 2018), volume 41 issue 3 ,page 456-460
24. Tazzioli, Martina, 'Refugees' Debit Cards, Subjectivities, and Data Circuits: Financial-Humanitarianism in the Greek Migration Laboratory' *International Political Sociology*, (July 2019), volume 13 issue 4, page 392-408
25. Thym, D. 'The "refugee crisis" as a challenge of legal design and institutional legitimacy. *Common Market Law Review*' (January 2016), volume 53 issue 6, page 1545-1573
26. Tsitselikis, K., 'Refugees in Greece: Facing a Multifaceted Labyrinth. *International Migration*' (June 2018), volume 57 issue 2, page 158-175
27. Ulusoy, O., Baldwin-Edwards, M., & Last, T., 'Border policies and migrant deaths at the Turkish-Greek border. *New Perspectives on Turkey*' (May 2019), volume 60 issue 1, page 3-32

8.2 Βιβλία

1. Abdelhady, D. "Framing the Syrian Refugee: Divergent Discourses in Three National Contexts." The Oxford Handbook of Migration Crises, Oxford University Press, (2019)
2. Hurwitz A, The collective responsibility of states to protect refugees, Oxford Monographs in International Law, Oxford University Press (2009)
3. Lawrance, B. N., & Ruffer, G. (Eds.). Adjudicating Refugee and Asylum Status. Cambridge University Press, (2015).
4. Salih, Ruba , The Political Cultures of Palestinian Refugees: Right to Rights and Right to Return. Cambridge: Cambridge University Press. (2020)
5. Μπαξεβάνης Χρ., Η αρχή της αλληλεγγύης & της δίκαιης κατανομής ευθυνών (άρθρο 80 ΣΛΕΕ) στο πεδίο του ασύλου, της μετανάστευσης και των συνόρων, 2017, εκδόσεις Ανικουλα
6. Νάσκου-Περράκη Π., Δικαιώματα του Ανθρώπου: Παγκόσμια και περιφερειακή προστασία Θεωρία-Νομολογία (Με τη συμβολή των: Ν. Ζαΐκου, Μ. Βάγια, Β. Γραμματικά, Μ. Σαρηγιαννίδη, Ι. Πέρβου, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2016
7. Νάσκου-Περράκη, Π. Το νομικό καθεστώς των προσφύγων στη διεθνή και ελληνική έννομη τάξη-Η σύμβαση της Γενεύης του 1951 περί του καθεστώτος των προσφύγων. 1991, Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή
8. Παπακωνσταντής Μάρκος, Οι πολιτικές της ΕΕ: Εξωτερική, Γεωργική, Μεταναστευτική. 2016, εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα
9. Παπασιώπη Ζ.– Πασιά, «Δίκαιο Αλλοδαπών», 2015, Εκδόσεις Σάκκουλας
10. Τσιάτσιος θ, «Δίκαιο Αλλοδαπών», 2017, Εκδόσεις Σάκκουλας β' έκδοση

8.3 Γκρίζα Βιβλιογραφία

1. Διαμαντόπουλος Επαμεινώνδας, Σημειώσεις στατιστικής http://users.sch.gr/epdiaman/images/stories/ergasies/biblia/statistics_with_calc_and_R_project.pdf
2. Κανονισμοί Δουβλίνο ΙΙ και Δουβλίνο ΙΙΙ, Αντωνίου Αικατερίνη- Παπαϊωάννου Αλεξάνδρα, Αθήνα 2016
3. Ισαρη Φ., Πούρκος Μ., Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας, Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση, ΕΜΠ 2015

4. Μανιαδάκη Αικ., Ναστούλη Αγγ., Η κοινή δήλωση ΕΕ-Τουρκίας για την επανεισδοχή των παράτυπων μεταναστών: Νομική ισχύς, εφαρμογές και κωλύματα, Ιανουάριος 2018
5. Το προσφυγικό ζήτημα, Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Παπαπάνου Παναγιώτα-Αικατερίνη Θεσσαλονίκη 2016
6. Παπαγεωργίου Ιουλία, Θεωρία Δειγματοληψίας, ΕΜΠ 2015
<https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/1296/1/Book-Newer.pdf>

8.4 Πηγές από το Διαδίκτυο

1. "Η έννοια και η λειτουργία του θεσμού του ασύλου στο Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο» (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <http://www.naskouperraki.gr/wp-content/uploads/2015/01/%CE%97-%CE%AD%CE%BD%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CF%83%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%94%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%BF-%CE%94%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%AD%CF%82-%CE%94%CE%AF%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%82%BB..pdf>
2. Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις», Βουλή των Ελλήνων, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/p-diethnProstasias.pdf>
3. ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, Τρίτη έκθεση για την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην εφαρμογή της Δήλωσης ΕΕ Τουρκίας, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EL/COM-2016-634-F1-EL-MAIN.PDF>
4. Απόφαση 428 (V) της Γενικής Συνέλευσης της 14.12.1950, Καταστατικό του Γραφείου του Υπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Ύπατη Αρμοστεία, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2017/05/UNHCRstatute.pdf>
5. Απόφαση για την υπόθεση M.S.S κατά Βελγίου και Ελλάδας, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opensslpdf.pdf?reldoc=y&docid=4fb219ab2>
<https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opensslpdf.pdf?reldoc=y&docid=4fb219ab2>

6. Γαλλία: Οι χειρότερες τρομοκρατικές επιθέσεις στη χώρα, τα Νέα, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.tanea.gr/2018/12/12/world/gallia-oi-xeiroteres-tromokratikes-epitheseis-sti-xora/>
7. ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ JULIANE KOKOTT της 13ης Ιουνίου 2014 -Διαδικασία για την έκδοση γνωμοδοτήσεως 2/13 κατόπιν αιτήσεως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Νομολογία, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62013CP0002&from=EN>
8. Δημοσιεύθηκε ο Νόμος 4636/2019 Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις, lawspot, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/dimosieythike-o-nomos-4636-2019-peri-diethnoys-prostasias-kai-alles-diataxeis>
9. Εγκλωβισμένοι σε μια περιστρεφόμενη πόρτα, Ιρακινοί και άλλοι αιτούντες άσυλο Μετανάστες στην Ελληνο-Τουρκική Είσοδο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=492e6c9f2>
10. Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη, Μεταναστευτική ορολογία (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <http://www.opengov.gr/immigration/?p=798>
11. Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη, Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <http://www.opengov.gr/immigration/wp-content/uploads/downloads/2019/01/ethniki-stratigiki.pdf>
12. Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Συνοπτική Έκθεση Πεπραγμένων 2018, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) https://www.gcr.gr/media/k2/attachments/Report_2018_Short.pdf
13. Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, ποιο είμαστε, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.gcr.gr/el/emeis-kai-to-ergo-mas/poioi-eimaste>
14. Ενοποιημένη απόδοση για τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, , Euro Lex, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>
15. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Συμβούλιο της Ευρώπης, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ELL.pdf
16. Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση: Η ΕΕ πρέπει να διατηρήσει την πρόοδο που σημειώθηκε τα τελευταία 4 χρόνια, eliamep, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <http://europedirect.eliamep.gr/eyropaiko-programma-drasis-gia-ti-metanasteysi-i-ee-prepei-na-diatirisei-tin-proodo-poy-simeiothike-ta-teleytaia-4-chronia/>
17. Η εφαρμογή του άρθρου 1^A (2) της Σύμβασης του 1951 και του Πρωτοκόλλου του '67 για το Καθεστώς των Προσφύγων στα θύματα εμπορίας ανθρώπων ή στα πρόσωπα που κινδυνεύουν από την εμπορία ανθρώπων, Ύπατη Αρμοστεία, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4bb45a642>
18. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 603/2013 σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων αιτούντων άσυλο, Euro Lex,

- (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) https://eur-lex.europa.eu/summary/EL/URISERV:230105_1
19. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 , για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, Euro Lex, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32013R0604>
 20. Κώδικας Δεοντολογίας στην έρευνα, Επιτροπή Ερευνών Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) https://www.rc.auth.gr/Documents/Static/OperationFramework/research_deontology_principles.pdf
 21. Κώδικας Μετανάστευσης, ορισμοί, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <http://www.opengov.gr/types/?p=1633>
 22. Μεταχείριση αιτούντων άσυλου στην Ελλάδα και Κανονισμός Δουβλίνο II, constitutionalism, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.constitutionalism.gr/1886-metaheirisi-aitoyntwn-asylo-stin-ellada-kai-kanoni/>
 23. Μη ασφαλές καταφύγιο, οι Αιτούντες άσυλο και οι πρόσφυγες στερούνται αποτελεσματικής Προστασίας στην Τουρκία, Διεθνής Αμνηστία, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR4438252016GREEK.pdf>
 24. Νόμος 4636/2019 : Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις, Τράπεζα Πληροφοριών Νομοθεσίας, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.enomothesia.gr/kat-allodapoi/prosphuges-politiko-asulo/nomos-4636-2019-phek-169a-1-11-2019.html>
 25. Οι εννέα εμφύλιοι που γεννούν το κύμα των προσφύγων, Το βήμα, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.tovima.gr/2015/09/09/world/oi-ennea-emfylioi-poy-gennoun-to-kyma-twn-prosfygwn/>
 26. Πρόσβαση στη διαδικασία του Ασύλου , Easo, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/Practical%20Tools-%20Access%20To%20Procedures-FAQ-EL.pdf.pdf>
 27. Προστατεύοντας τους Πρόσφυγες, Ύπατη Αρμοστεία, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/41/2018/05/UNHCR_Brochure_GR.pdf
 28. Σημείωμα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την ερμηνεία του άρθρου 1Ε της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4c2300432>
 29. Στατιστικές για το άσυλο, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Asylum_statistics/el#CE.9A.CF.8D.CF.81.CE.B9.CE.B5.CF.82_.CF.87.CF.8E.CF.81.CE.B5.CF.82_.CF.80.CF.81.CE.BF.CE.BF.CF.81.CE.B9.CF.83.CE.BC.CE.BF.CF.8D:_.CE.93.CE.B5.CF.81.CE.BC.CE.B1.CE.BD.CE.AF.CE.B

- [1.2C .CE.93.CE.B1.CE.BB.CE.BB.CE.AF.CE.B1 .CE.BA.CE.B1.CE.B9 .CE.95.CE .BB.CE.BB.CE.AC.CE.B4.CE.B1](#)
30. ΣτΕ Ολομ. 2348/2017: Ασφαλής τρίτη χώρα η Τουρκία για αιτούντα άσυλο από τη Συρία – Ανάλυση, law spot, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/ste-olom-2348-2017-asfalis-triti-hora-i-toyrkia-gia-aitoynta-asylo-apo-ti-syria-analysi>
 31. Σύμβαση της Γενεύης για τους Πρόσφυγες (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4ba87af22>
 32. Σύμβαση του '51 για το καθεστώς των Προσφύγων, Ύπατη Αρμοστεία, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2018/01/04-symvasiprotokollo.pdf>
 33. Σύνοδος των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ με την Τουρκία, 29/11/2015 - Δήλωση ΕΕ – Τουρκίας , council of the EU (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2015/11/29/eu-turkey-meeting-statement/pdf>
 34. Συρία: Συγκρούσεις τζιχαντιστών με το μέτωπο Αλ Νούσρα, Insider, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.insider.gr/eidiseis/kosmos/63995/syria-syγκroyseis-tzihantiston-metopo-al-noysra>
 35. Σχέδιο Νόμου Περί Διεθνούς Προστασίας, Α.86, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <http://www.opengov.gr/yptp/?p=2148>
 36. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.consilium.europa.eu/media/29908/qcao15001eln.pdf>
 37. Ύπατη Αρμοστεία, Ποιους Βοηθάμε, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.unhcr.org/gr/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%B2%CE%BF%CE%B7%CE%B8%CE%AC%CE%BC%CE%B5>
 38. Υπόθεση C-373/13, Η.Τ. κατά Land Baden-Württemberg, Νομολογία (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=157561&doclang=EL>
 39. Υπόθεση C-245/11, αίτηση του Asylgerichtshof (Αυστρία) για την έκδοση προδικαστικής απόφασης, Ευρωπαϊκή Νομολογία, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) http://curia.europa.eu/juris/document/document_print.jsf;jsessionid=2A2059B50D803F6BAB8395782753BEEF?docid=128441&text=&dir=&doclang=EL&part=1&occ=first&mode=DOC&pageIndex=0&cid=8857147
 40. Deals without borders: Europe's foreign policy on migration, European council on foreign relations (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) https://www.ecfr.eu/publications/summary/deals_without_borders_europes_foreign_policy_on_migration6054
 41. Situation Mediterranean, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>
 42. The Refugee Crisis Is Humanity's Crisis, New York Times, (ημερομηνία πρόσβασης 5/3/2020) <https://www.nytimes.com/2016/05/02/opinion/the-refugee-crisis-is-humanitys-crisis.html>

Παραρτήματα

Ερωτηματολόγιο

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΦΥΛΟ: Αντρας Γυναίκα

ΗΛΙΚΙΑ: <20 21-30 31-35
36-40 41-45 46-50
>50

ΥΠΗΡΕΣΙΑ: _____

ΙΔΙΟΤΗΤΑ: _____

ΤΟΠΟΣ: _____

1. Από ποια χώρα παρατηρείτε αυξημένη προσέλευση;

-Παλαιστίνη

-Συρία

-Ιράκ

-Άλλο

2. οι αιτούντες άσυλο είναι σε πλειοψηφία:

- άνδρες

- γυναίκες

3. ηλικιακό εύρος ηλικίας των εισερχόμενων στην χώρα μας:

-0-13

- 14-17

- 18-34

- 35-64

- 65 και άνω

4. η πλειοψηφία των εισερχομένων είναι:

- Μεμονωμένα άτομα
- Αντρόγυνο
- Οικογένεια

5. Τι νομιμοποιητικά έγγραφα έχουν στην κατοχή τους;

- Διαβατήριο
- Ταυτότητα
- Πιστοποιητικά γεννήσεως
- Ουδέν

6. Ποια γλώσσα δηλώνουν ότι ομιλούν

- Αραβικά
- Φαρσί
- Άλλη

7. Το θρήσκευμα τους στην πλειοψηφία είναι :

- Σουνίτες

- Σιΐτες
- Χριστιανοί
- Άλλο

8. Λόγοι που τους ανάγκασαν τους Σύριους πολίτες να φύγουν από τη χώρα τους

- Εμφύλιο πόλεμο - ένοπλη σύρραξη
- Εγχώρια τρομοκρατία
- Θρησκευτικές συγκρούσεις
- Φυλετικές συγκρούσεις
- Δυσλειτουργίες κράτους (πχ. φτώχεια, μη πρόσβαση στη δικαιοσύνη, κλπ.)
- Κακοποίηση μελών της οικογένειας τους
- Όλα τα παραπάνω

9. Λόγοι που τους ανάγκασαν τους Παλαιστίνιους να φύγουν από τη χώρα τους

- Εμφύλιο πόλεμο - ένοπλη σύρραξη
- Εγχώρια τρομοκρατία
- Θρησκευτικές συγκρούσεις
- Φυλετικές συγκρούσεις
- Δυσλειτουργίες κράτους (πχ. φτώχεια, μη πρόσβαση στη δικαιοσύνη, κλπ.)
- Κακοποίηση μελών της οικογένειας τους
- Όλα τα παραπάνω

10. Λόγοι που τους ανάγκασαν τους Ιρακινούς πολίτες να φύγουν από τη χώρα τους

- Εμφύλιο πόλεμο - ένοπλη σύρραξη
- Εγχώρια τρομοκρατία
- Θρησκευτικές συγκρούσεις

- Φυλετικές συγκρούσεις
- Δυσλειτουργίες κράτους (πχ. φτώχεια, μη πρόσβαση στη δικαιοσύνη, κλπ.)
- Κακοποίηση μελών της οικογένειας τους
- Όλα τα παραπάνω

11. Υπάρχει διερμηνέας στην υπηρεσία σας;

ΝΑΙ ΟΧΙ

12. Έχετε συνεργαστεί με διερμηνέα;

ΝΑΙ ΟΧΙ

13. Πώς κρίνετε εν γένει την ποιότητα της διερμηνείας που προσφέρεται από τους διερμηνείς που χρησιμοποιεί η υπηρεσία σας;

- Απόλυτα Απογοητευτική
- Μάλλον Απογοητευτική
- Ουδέτερη
- Σχετικά Ικανοποιητική
- Απόλυτα Ικανοποιητική

14. Πώς θα χαρακτηρίζατε τον βαθμό ικανοποίησης του αλλοδαπού από την παρεχόμενη διερμηνεία;

- Μηδαμινό Ελάχιστο Ουδέτερο
- Λίγο Αρκετό Εξαιρετικό

15. Παρέχεται διερμηνεία σε όλα τα στάδια διαδικασίας του ασύλου ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ / ΔΕΝ ΕΠΙΘΥΜΩ ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΣΩ

16. Στην υπηρεσία σας οι διερμηνείς είναι διαθέσιμοι 24/7 ;

- Ναι
- Όχι
- Εξαρτάται

17. Πως κρίνετε την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη που τους παρέχεται;

- Αρκετά ικανοποιητική
- Ικανοποιητική
- Επαρκής
- Ελλιπής
- Δε γνωρίζω δεν επιθυμώ να απαντήσω

18. Πως κρίνετε την στέγαση που τους παρέχεται;

- Αρκετά ικανοποιητική
- Ικανοποιητική
- Επαρκής
- Ελλιπής
- Δε γνωρίζω δεν επιθυμώ να απαντήσω

19. Στην υπηρεσία σας στο χρονικό διάστημα Οκτωβρίου – Νοεμβρίου 2019

πόσες αιτήσεις διεθνούς προστασίας έχουν κατά προσέγγιση θετικό αποτέλεσμα (προσφυγικό καθεστώς ή καθεστώς επικουρικής προστασίας);

- < 50%
- > 50%
- =50%
- Δε γνωρίζω / δεν απαντώ

20. Κατά τη γνώμη σας ποιος είναι ο λόγος που παρατηρούνται αυξημένες μεταναστευτικές ροές στην Ελλάδα;

- Επωφελούμενοι γνωρίζουν τη διαδικασία ασύλου
- Η Ελλάδα θεωρείται σταυροδρόμι και δίοδος προς χώρες της Ευρώπης
- Κατόπιν απόφασης διακινητή
- Επιθυμούν να εγκατασταθούν εδώ
- Όλα τα παραπάνω
- Κανένα τα παραπάνω
- Άλλος λόγος

21. Κατά τη γνώμη σας είναι αποτελεσματική η ενταξιακή πολιτική της Ελλάδας για τα άτομα που έχουν αναγνωριστεί ως πρόσφυγες;

- Ναι
- Όχι
- Καθόλου
- Δε γνωρίζω

22. Είναι δυνατή η πρόσβαση παιδιών προσφύγων στην εκπαίδευση κατά την ένταξή τους στην Ελληνική επικράτεια;

- Ναι, λόγω νομοθεσίας που τηρείται
- Όχι, δεν εφαρμόζεται η ύπαρξη νομοθεσίας
- Δε γνωρίζω / δε γνωρίζω τι προβλέπει η Ελληνική Νομοθεσία
- Το Ελληνικό κράτος χρειάζεται να τροποποιήσει τη νομοθεσία για την ένταξη αυτών ώστε να καταστεί αποτελεσματική

23. Πιστεύετε πως το καθεστώς της ελληνικής έννομης τάξης είναι ίσο για όλους τους αλλοδαπούς (ανεξαρτήτου χώρας προέλευσης);

ΝΑΙ

ΟΧΙ

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ/ΔΕΝ ΕΠΙΘΥΜΩ ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΣΩ

Ανάλυση

Frequency Table

Φύλο

		Cumulative			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	Αντρας	12	57,1	57,1	57,1
	Γυναίκα	9	42,9	42,9	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Ηλικία

		Cumulative			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	>50	1	4,8	4,8	4,8
	21-30	6	28,6	28,6	33,3
	31-35	6	28,6	28,6	61,9
	36-40	7	33,3	33,3	95,2
	41-45	1	4,8	4,8	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Από ποια χώρα παρατηρείτε αυξημένη προσέλευση;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άλλο	2	9,5	9,5	9,5
	Ιράκ	3	14,3	14,3	23,8
	Παλαιστίνη	2	9,5	9,5	33,3
	Παλαιστίνη, Συρία	1	4,8	4,8	38,1
	Παλαιστίνη, Συρία, Ιράκ	2	9,5	9,5	47,6
	Συρία	9	42,9	42,9	90,5
	Συρία, Άλλο	1	4,8	4,8	95,2
	Συρία, Ιράκ	1	4,8	4,8	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Οι αιτούντες άσυλο είναι σε πλειοψηφία

		Cumulative			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	Άνδρες	20	95,2	95,2	95,2
	Γυναίκες	1	4,8	4,8	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Ηλικιακό εύρος τω εισερχόμενων στη χώρα μας

		Cumulative			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid		1	4,8	4,8	4,8
	18-34	17	81,0	81,0	85,7
	35-64	3	14,3	14,3	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Η πλειοψηφία των εισερχόμενων είναι:

		Cumulative			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	Μεμονωμένα άτομα	18	85,7	85,7	85,7
	Οικογένεια	3	14,3	14,3	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Τι νομιμοποιητικά έγγραφα έχουν στην κατοχή τους;

		Cumulative			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	Διαβατήριο	3	14,3	14,3	14,3
	Ουδέν	14	66,7	66,7	81,0
	Ταυτότητα	4	19,0	19,0	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Ποια γλώσσα δηλώνουν ότι ομιλούν:

		Cumulative			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid		1	4,8	4,8	4,8
	Άλλη	1	4,8	4,8	9,5
	Αραβικά	18	85,7	85,7	95,2
	Φαρσί	1	4,8	4,8	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Το θρήσκευμα τους στην πλειοψηφία είναι:

		Cumulative			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	Άλλο	3	14,3	14,3	14,3
	Σιΐτες	1	4,8	4,8	19,0
	Σουνίτες	17	81,0	81,0	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Λόγοι που ανάγκασαν τους Σύριους πολίτες να φύγουν από τη χώρα τους

		Cumulative			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	Εγχώρια τρομοκρατία	1	4,8	4,8	4,8
	Εμφύλιο πόλεμο- Ένοπλη σύρραξη	11	52,4	52,4	57,1
	Όλα τα παραπάνω	9	42,9	42,9	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Λόγοι που ανάγκασαν τους Παλαιστίνιους πολίτες να φύγουν από τη χώρα τους

		Cumulative			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	Δυσλειτουργίες κράτους (π.χ. φτώχεια, μη πρόσβαση στη δικαιοσύνη κλπ)	7	33,3	33,3	33,3
	Εγχώρια τρομοκρατία	2	9,5	9,5	42,9
	Εμφύλιο πόλεμο- Ένοπλη σύρραξη	2	9,5	9,5	52,4
	Θρησκευτικές συγκρούσεις	2	9,5	9,5	61,9

Όλα τα παραπάνω	7	33,3	33,3	95,2
Φυλετικές συγκρούσεις	1	4,8	4,8	100,0
Total	21	100,0	100,0	

Λόγοι που ανάγκασαν τους Ιρακινούς πολίτες να φύγουν από τη χώρα τους

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δυσλειτουργίες κράτους (π.χ. φτώχεια, μη πρόσβαση στη δικαιοσύνη κλπ)	5	23,8	23,8	23,8
	Εγχώρια τρομοκρατία	3	14,3	14,3	38,1
	Εμφύλιο πόλεμο- Ένοπλη σύρραξη	3	14,3	14,3	52,4
	Θρησκευτικές συγκρούσεις	1	4,8	4,8	57,1
	Όλα τα παραπάνω	7	33,3	33,3	90,5
	Φυλετικές συγκρούσεις	2	9,5	9,5	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Υπάρχει διερμηνέας στην υπηρεσία σας;

		Cumulative			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	Ναι	10	47,6	47,6	47,6
	Όχι	11	52,4	52,4	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Έχετε συνεργαστεί με διερμηνέα;

		Cumulative			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	Ναι	19	90,5	90,5	90,5
	Όχι	2	9,5	9,5	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Πώς κρίνετε εν γένει την ποιότητα της διερμηνείας που προσφέρεται από τους διερμηνείς που χρησιμοποιεί η υπηρεσία σας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Απόλυτα Απογοητευτική	1	4,8	4,8	4,8
	Απόλυτα Ικανοποιητική	3	14,3	14,3	19,0
	Μάλλον Απογοητευτική	2	9,5	9,5	28,6
	Ουδέτερη	5	23,8	23,8	52,4
	Σχετικά Ικανοποιητική	10	47,6	47,6	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Πώς θα χαρακτηρίζατε τον βαθμό ικανοποίησης του αλλοδαπού από την παρεχόμενη διερμηνεία;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετό	9	42,9	42,9	42,9
	Ελάχιστο	1	4,8	4,8	47,6
	Εξαιρετικό	4	19,0	19,0	66,7
	Ουδέτερο	7	33,3	33,3	100,0

Total	21	100,0	100,0
-------	----	-------	-------

Παρέχεται διερμηνεία σε όλα τα στάδια διαδικασίας του ασύλου;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δεν γνωρίζω/Δεν επιθυμώ να απαντήσω	6	28,6	28,6	28,6
	Ναι	12	57,1	57,1	85,7
	Όχι	3	14,3	14,3	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Στην υπηρεσία σας οι διερμηνείς είναι διαθέσιμοι 24/7 ;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Εξαρτάται	6	28,6	28,6	28,6
	Ναι	3	14,3	14,3	42,9
	Όχι	12	57,1	57,1	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Πως κρίνετε την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη που τους παρέχεται;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά ικανοποιητική	4	19,0	19,0	19,0
	Δεν γνωρίζω/ Δεν επιθυμώ να απαντήσω	4	19,0	19,0	38,1
	Ελλιπής	9	42,9	42,9	81,0
	Ικανοποιητική	4	19,0	19,0	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Πως κρίνετε τη στέγαση που τους παρέχεται;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δεν γνωρίζω/ Δεν επιθυμώ να απαντήσω	3	14,3	14,3	14,3
	Ελλιπής	11	52,4	52,4	66,7
	Επαρκής	5	23,8	23,8	90,5
	Ικανοποιητική	2	9,5	9,5	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Στην υπηρεσία σας στο χρονικό διάστημα Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2019 πόσες αιτήσεις διεθνούς προστασίας έχουν κατά προσέγγιση θετικό αποτέλεσμα (προσφυγικό καθεστώς ή καθεστώς επικουρικής προστασίας);

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	<50%	6	28,6	28,6	28,6
	>50%	2	9,5	9,5	38,1
	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	13	61,9	61,9	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη σας ποιος είναι ο λόγος που παρατηρούνται αυξημένες μεταναστευτικές ροές στην Ελλάδα;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άλλος λόγος	1	4,8	4,8	4,8
	Επωφελούμενοι γνωρίζουν την διαδικασία του ασύλου	3	14,3	14,3	19,0
	Η Ελλάδα θεωρείται σταυροδρόμι και δίοδος προς χώρες της Ευρώπης	9	42,9	42,9	61,9
	Κανένα από τα παραπάνω	1	4,8	4,8	66,7
	Κατόπιν απόφασης διακινητή	1	4,8	4,8	71,4

Όλα τα παραπάνω	6	28,6	28,6	100,0
Total	21	100,0	100,0	

Κατά τη γνώμη σας είναι αποτελεσματική η ενταξιακή πολιτική της Ελλάδας για τα άτομα που έχουν αναγνωριστεί ως πρόσφυγες;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δε γνωρίζω	5	23,8	23,8	23,8
	Καθόλου	3	14,3	14,3	38,1
	Όχι	13	61,9	61,9	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

Είναι δυνατή η πρόσβαση παιδιών προσφύγων στην εκπαίδευση κατά την ένταξη τους στην Ελληνική επικράτεια;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δεν γνωρίζω/Δε γνωρίζω τι προβλέπει η Ελληνική Νομοθεσία	8	38,1	38,1	38,1
	Ναι, λόγω νομοθεσίας που τηρείται	5	23,8	23,8	61,9
	Όχι, δεν εφαρμόζεται η ύπαρξη της νομοθεσίας	1	4,8	4,8	66,7
	Το Ελληνικό κράτος χρειάζεται να τροποποιήσει τη νομοθεσία για την ένταξη αυτών ώστε να καταστεί αποτελεσματική	7	33,3	33,3	100,0
	Total	21	100,0	100,0	

*Πιστεύετε πως το καθεστώς της ελληνικής έννομης τάξης είναι ίσο για όλους τους αλλοδαπούς
(ανεξαρτήτου χώρας προέλευσης)*

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δεν γνωρίζω / Δεν επιθυμώ να απαντήσω	3	14,3	14,3	14,3
	Ναι	12	57,1	57,1	71,4
	Όχι	6	28,6	28,6	100,0
	Total	21	100,0	100,0	